

מתני' לשאת ולתת עמהו.

פירש"י ז"ל משום דאזיל ומודה לע"ז ביום אידם. ואע"ג דבעינינו בגמ' האי לשאת ולתת אי משום הרנוחה הוא.

כלומר ואזיל ומודה, או משום לפני עור לא תתן מכשול ולא אפשיטא. נקיט לי.

רש"י ז"ל לטעמא דאזיל ומודה משום דסוגין בגמ' הכי וכמו שפירש והזקיקו לרש"י ז"ל לפירוש משום דאזיל ומודה ביום אידם. ולא פ"י דאזיל ומודה מהשתא.

שאם אתה אומר פן שכל מה שהוא מרויח ג' ימים קודם לאידו מיד הוא מודה לע"ז שלו א"כ למה אמרו בברייתא דתני רב זביד בדבי ר' אושעיא דבר שאין מתקנים מוכרין להם. הא אזיל ומודה סמוך למקחן.

אלא ע"כ לא חיישינו דאזיל ומודה עד יום אידו. ולפיכך כל שאין אותו דבר בעינו ביום אידו אינו מודה עליו: דף ה'.

גמ' ומי בעינינו פולי האי. פירש"י ז"ל דנתיחוש דזבין לה עפ"ם האי בהמה לצורך יום אידם ג' ימים קודם.

והזקיקו לפירוש [פן] מדאמרי' בסוגין הכא דלהקרה בעיניו תלתא יומי דאלמא איסורא משום דחיישינו דלצורך יום אידו זבין לבהמה הוא. וקשה לי דא"כ כל ה' סוגין רהטא דטעמא דאסור לשאת ולתת עמהם משום טעמא דלפני עור ל"ת מכשול הוא וכספיקא דבעיניו בסמוך.

ואי אפשר. דהא סוגי' דלקמן רהטא דמשום הרנוחה הוא וכמו שאני עתיד לפירוש לפנינו. והרי אתה רואה שרש"י ז"ל כתב במשנתנו שאסור לשאת ולתת עמהם משום דאזיל ומודה לע"ז. ולהוא טעמא מאי מקשה הכא ומי בעי' פולי האי.

אלא ה"פ ומי בעי' פולי האי כלו' נדאי גבול שנתנו חכמים בג' ימים דחיישינו בהו דילמא אזיל ומודה. הוא מפני שכל זמן זה הוא מתעסק בצרכי ע"ז שלו וכל ריוח שפא לו בזמן הזה תולה אותו בעבורה ואזיל ומודה.

ולהכי פרכינן ומי בעי' פולי האי כלו' ומי מתעסקי לצרכי ע"ז ג' ימים והא תנן דביום א' סגי. ומתרצי' התם דלא מיעסקי אלא באכילה סגי בחד יומא.

אבל הכא דמיעסקי בצרכי הקרה בעי' יומי. וכל מה שהם מרויחים בזמן הזה אזלי ומודו עלי' לע"ז: שם ע"ב.

ודילמא נח גופי' טריפה הנה. ואע"ג דחי בתר הכי טובא אפשר דלמ"ד טריפה חי' קא פריד ואפ"ה סבירא לן למעוטי מפל הסי, דחי משמע פריא וזה אינו פן, ועוד דרובן אינו חיות א"נ י"ל דאפשר דבאדם איכא טריפות שהוא חי בו שפנגדו בבהמה אינה חי'.

וקשה להאי תירוץא שהיא דאמרי' בריש פ' אלו טריפות (ד' מ"ג) דאמרו לי' חבקי' לר' יוסי ב"ר יהודאי שפון לארץ מרירתי ועדיין איוב קיים. ואם פדבריו מאי קושיא (דאיכא) [הא איכא] טריפות באדם שהוא חי שפנגדו בבהמה אינה חי': ד"ו אבעיא להו

אסור לשאת ולתת עמהן משום הרנוחה הוא דאסור וכו' פירש בלהשאילן ולהלנתן פשיטא לן דמשום דאזיל ומודה הוא שיהי הו נהניו בדבר ואינו חסירין פלוג.

אבל במקח וממכר מבעיא לן מי אמרי' אזיל ומודה אין פאן לפי שפמו שפא לידו חפץ יוצאין מתחת ידו מעות א"נ איפכא הילכף ליכא בה משום אזיל ומודה. אלא משום לפגי עור.

או דילמא פינו שפא לידו מה שהי רוצה אזיל ומודה. ואמרי' למאי נ"מ דאית לי' בהמה לדידן'.

וא"ת אמאי לא אמרי' נ"מ לזבונ' לי' מידי דלא חזי לתקונת. ותוצו דאין ה"נ אלא דאתא לאשמעי' רבותא דכי אית לי' בהמה לדידן' לית בי' משום לפגי עור ולא אפשיט בעיניו.

וכיון דהאי אסורא מדרבנן הוא כ' הרמב"ן ז"ל דנקטינו לקולא. וכן כ' הר"ר אהרן הלוי תלמידו זצ"ל ולפ"ז מותר למכור להם כל דבר שאינו של תקונת.

ואי אית לי' בהמה לדידן' אפי' דברים שראויים להקרב. ואיני רוצה שיהי' זה דעת הגאונים ז"ל.

שקרב אלפסי השמיט בעיא זו וכ' משנתנו בסתם משמע דס"ל דכולא בחד גונא היא משום דאזיל ומודה. וכן ראיתי לר"מ במז"ל שכ' בפ"ט מה' ע"ז שלשה ימים לפגי אידיהו של עכו"ם אסור ליקח מהם ולמכור להו דבר המתקנים.

שאסור הפל ולא חילק בין דברים הראויים לתקונת לשאינו ראויים. ובין אית לי' בהמה לדידן' ללנת ל' וכדבריהם נ"ל דאע"ג דבעיניו ה"א אפשיט סוגיין משום אזיל ומודה הוא.

שהרי אם נפרש לשאת ולתת עמהם ליקח ולמכור פמו שאתה סובר מד' הר"מ במז"ל שהוא מפרש אותם כן. אם אתה אומר דטעמא משום לפגי עור הוא ולא משום דאזיל ומודה.

ע"כ ליקח מהם אינו אסור אלא משום גזירה דלמכור. וא"כ פי בעיניו בסמוך בשלמא להשאילן דקא מרנוח אלא לשאול מהם מעוטי קא ממעט להו.

ואמראב"י גזירה לשאול מהם אטו להשאילן. ה"נ הנה לן למבעיא במקח וממכר בשלמא למכור להו משום ולפגי עור.

אלא ליקח מהו אמאי. ונהו צריכין לשנוי דמשום גזירה הוא.

ועוד דלרבא דלית לי' גזירה בכולה מתני' הי' צריף לפרש יותר דרישא בלוקח משום גזירה הוא. א"ו משמע לי' לתלמודא דלשאת ולתת משום אזיל ומודה הוא.

ולהכי לא בעי לה דבין ליקח בין למכור מדינא אסור ואפי' לדברי מי שפפרש דלשאת ולתת ה"א אין משמעו למכור להם. ולפ"ז הפי' אין בידינו הכרע מזו שאמרנו.

אעפ"כ יש להכריע כד' הגאונים ז"ל מדאמרי' בסמוך וצריכא דאי תנא לשאת ולתת משום דקא מרנוח להו אבל לשאול מהם דמעוטי קא ממעט להו אימא שפיר דמי אלמא טעמא דלשאת ולתת משום הרנוחה הוא וכדאמרי' בהדיא משום דקא מרנוח להו.

שאם אתה אומר דלשאת ולתת משום ולפני ענר וכו' הוא אין שום דמיון בינה ובין לשאול מהם פדי שנעשה בהן צריכותא. דהאי טעמא לחוד.

והאי טעמא לחוד פנ"ל: הלכה פסקן של דברים בדבר המתקנים אסור בין למפור להם ובין ליקח מהם אבל דבר שאין מתקנים מוכרין להם אבל לא לוקחים מהם. וכפשטא דברייתא דתניא פשאמרו אסור לשאת ולתת עמהן כלו' בין ליקח בין למפור.

לא אמרו אלא בדבר המתקנים אבל בדבר שאין מתקנים מותר. כלו' יש בו צד היתר דהיינו למפור להן אבל לא ליקח.

והיינו דאיתי תלמודא סמו' להך ברייתא אידך ברייתא דתני ר' זביד בדבי ר' אושעיא דבר שאין מתקנים מוכרין להן אבל לא לוקחין מהן. וכי קאמר אבל לא לוקחין מהם גבי דבר שאין מתקנים לאו למימרא שיהא מותר בדבר המתקנים אלא כלפי שהברייתא האחרת אמרה סתם אבל בדבר שאין מתקנים מותר תני ר' זביד דלאו מותר לגמרי קאמר אלא במקרה אבל ליקח אסור בין בדבר המתקנים בין בדבר שאינו מתקנים.

זו היא שיטת הגאונים ז"ל. אבל יש פאן דעה אחרת לרש"י ז"ל וכו' עד וכן דעת הר"מ במז"ל בפ"ט מה"ע ז"ז.

(פכתוב בפ"ה ה"ר"ן להרי"ף ז"ל עיין שם: ד"ז הנשאל לחכם וטימא. לא ישאל לחכם ויטהר.

לחכם ואסור וכו'. כ' הראב"ד ז"ל בפ"ה ס"ז שאלו דלאו משום כבודו של ראשון נגעו בה אלא משום דכיון דאסרה ראשון שניא חתיכה דאיסורא ושוב אין לה היתר דאפ"ה היתרה שני אינה מותרת והיינו דתניא בפ' אלו טריפות חכם שטימא אין חבירו רשאי לטהר.

אסור אין חבירו רשאי להתיר. כלו' אינו רשאי דאפ"ה היתרו אינו מותר נאפ"ה הי' גדול ממנו בחכמה ובמגן דמדקאמר ואם היו שנים א' אוסר נאחדמתיר אם א' מהם גדול בחכמה ובמגן הלא אחריו מפלל דהיכא דלא היו שנים בבת א' אלא שהא' אסור בפני עצמו אין חבירו רשאי להתיר אפ"ה גדול [ממנו] בחכמה ובמגן.

והני מילי בדבר שאין בו מחלוקת אלא משקול הדעת. אבל אם טעה בדבר משנה חזר ומטהר ומתיר פדתנן בבכורות בפ' עד כמה וכו' פכתוב בפ"ה ה"ר"ן להרי"ף עיי"ש: שם ואם היו שנים וכו'.

אמרו בשם רבינו יצחק ז"ל דכל איפא דאמרי שבתלמוד הכי דיינינן לי' פשני ת"ח שקולים דבשל תורה הלא אחר המחמיר ובשל סופרים הלא אחר המיקל. אבל הרב ר' יצחק אבן גיא ז"ל כתב דלעולם קיי"ל פלישנא בתרא בין בשל תורה בין בשל סופרים בין להחמיר בין להקל שלכה סדרו בעלי התלמוד הלשון ההוא אחרון לומר שהוא עיקר.

אבל בחי' הרשב"א ז"ל במס' ר"ה ראיתי שהרב אלפסי ז"ל ומקצת הגאונים סוברים דבשל תורה הלא אחר המחמיר ובשל סופרים או בדיני ממונות הלא אחר לשון האחרון ואיני יודע מה נשתנו דיני ממונות משל תורה אבל קבלה היא נקבל ד"ת.

ור"א סבר לא ילפינן ממשא שאני משה דרב גוברין. וא"ת א"כ לר"א למה תקנו ג' ראשונות שהן שבהו של מקום קודם לשאלת צרכים.

איכא למימר צרכי צבור נינהו וצבור נמי רב גוברין הלכך גמרי' ממלשה: אם יש לו חולה בתוך ביתו אומרה בברכת החולים. פ"א אינו רשאי שיימתין עד שומע תפלה ונהו מה שחידש רב חזקא בר אשי על רב יהודא ברי' דר"ש בר שילת.

מיהו אם לא הזכיר עד שומע תפלה מזכיר: ד"ט. הגרש"י ז"ל האי מאן דלא ידע כמה שני בשבוע נחשוב פללי ביובל ופרטי בשבוע ולשקול מפל מאה תרתי ונשדי אפרטי ונוספי חדא שתא.

ופ"א הרב ז"ל דבית שני עמד ת"כ שנה עם שנה שנה שנה שנה שנה שנה שביעית היתה ולפי שייצאת רובה בבנין היא נמנה מפלל שנה הבנין ומשו"ה אמרי' נטפי חדא שתא והאי דאמרינו נשקול מפל מאה תרתי משום דסבירא לן פרבי יהודה דאמר שנת נ' עולה לכאן ולכאן.

ואם תשאול למה הוצרך הרב ז"ל להעמידה כר' יהודה משום דאמר נשקול מפל מאה תרתי. אפי' פרבנו הנה מצי לאוקמי דהא משמע בפ' בתרא דערכין [ד' ל"ב] דמשגלו שבט ראובן ושבט גד וחצי שבט המנשה בטלו היוכלות מפני שלא היו כל יושביה עלי' וכ"ש בבית שני ואצ"ל לאחר החורבן וכיון שפן אפי' לרבנו נמי נשקול מפל מאה תרתי לא תקשי לה דהא אמרי' התם דבבית שני אע"פ שבטלו היוכלות מונין היו אותן ולא לעצמן שהרי בטלו אלא כדי שיתקדשו השמיטין בזמנם הלכך אפילו לאחר חורבן מנינו יוכלות לקדש שמיטין ולא מצינו למשקל מפל מאה תרתי: וכתב עוד רש"י ז"ל דבמס' ערכין פרכי' ולר' יהודה חורבן בית שני במוצאי שביעית מי משכח"ל מפדי בית שני כמה, קם ת"כ פיישי לי' ח' שנים לד' מאות שדינהו אל כ' הרי כ"ח אשתכח דבשנת השמיטה חרב.

ומשנינו הך שית שניו דעד דסליק עזרא ומקדש לא קא חשיב. זה כתב הרב ז"ל.

ואין ספק דאגב שטפא לא עיין בה שסוגיית ערכין מפורשת הפך מדבריו ז"ל דמקמי דפריק רב אשי התם דשית שניו דעזרא לא קא חשיב קיימא שפיר לר' יהודא. דהכי אי' התם בשני במוצאי שביעית מי משכח"ל מפדי בית שני כמה קם ד' מאה וכו' ד' מאה תמניא יובלי.

ארבסרי תרי שבוע. פשו להו שית הנה לי' בשיתא בשבוע הא מני ר' יהודה היא דאמר שנת חמישים הוא לכאן ולכאן אייתי תמניא מתמניא יובלי והני שית הני להו ארביסר אשתכח דבמוצאי שביעית חרב.

אלמא לר' יהודהבלאו פרוקא דהנה שית שניו סליק שפיר. וזהו פרוקא רב אשי הוא דפריק לי' התם אליבא דרבנו ועוד קשה לגירסתו של רש"י ז"ל דגריס ונטפי חדא שתא דכיון שלא פירש מהיכן יתחיל מנינו היכי קאמר טפי חדא שתא.

ואמאי לטפי. לפיכך נראה עקרון של דברים כג' רבינו חננאל ז"ל וכהו הוא גורס האי מאן דלא ידע כמה שני בשבוע לשיילי' לספרא כמה כתב ונבצר מניהו תרתי שני או נטפי עלי' חמש שני וליפקינון בשבוע וידע כמה שני בשבוע.

וְסִימָנָהּ פִּי זֶה שְׁנֵתִים הֶרְעַב בְּקֶרֶב הָאָרֶץ וְעוֹד חָמֵשׁ שָׁנִים. וְהָכִי פִּי בֵּית שְׁנֵי עֶמְדוֹ ת"כ שָׁנִים וְשְׁלֹשִׁים מְלֻבָּד שְׁנַת הַחֲוָרָבִן שְׁהִי שְׁנַת תכ"א וְהִיא מוֹצָאֵי שְׁבִיעִית לר"י פִּי כִּי שְׁקֵלָתָּהּ מִכֹּל מֵאָה תִּרְתִּי וְהִיא נִמְנִית בְּכֻלָּל שְׁנֵי חֲוָרָבִן.

וְלֵהָכִי לֹא גָרְסִי לְטַפֵּי חֲדָא שְׁתָּא. וּמֵאֵן דְּלֹא יָדַע כְּמָה שְׁנֵי בְּשָׁבוּעַ לְשִׁילֵי לְסִפְרָא שְׁהוּא מוֹנֶה לְמַלְכוּת יוֹנִים וְהוּא מִתְחִיל לְמִנּוּתָן אַרְבָּעִים שָׁנָה לְאַחַר שְׁנִבְנָה הַבַּיִת.

נִמְצָא שְׁכֻשְׁהֶתְחִיל סוֹפֵר זֶה לְמִנּוּת הָיוּ ה' שָׁנִים בְּתוֹךְ הַשְּׁמִיטָה. שְׁהָרִי אַרְבָּעִים וּשְׁתַּיִם הֵן שֵׁשׁ שְׁמִיטוֹת.

לְפִיכָף הָרוּצָה לְעֶמּוֹד עַל שְׁנַת הַשְּׁמִיטָה יִגְרַע שְׁתֵּי שָׁנִים מִמִּנְיָנוּ שֶׁל סוֹפֵר אוֹ יוֹסֵף עָלָיו ה' שָׁנִים וְאַחַר כֵּף יִמְנֶה ז' ז' וְאַתְנַחַח סִימָנָא אֶקְרָא דְכָתִיב כִּי זֶה שְׁנֵתִים הֶרְעַב בְּקֶרֶב הָאָרֶץ וְעוֹד חָמֵשׁ שָׁנִים.

כְּלוּמַר שְׁחֻשְׁבוֹנוֹ תְּלוּי בְּשְׁנֵתִים וְחָמֵשׁ שָׁנִים. זֶה לְתוֹסֶפֶת וְזֶה לְגִרְעוֹן וְיֵשׁ שְׁמוֹסִיפִין בְּגִי ז' וְלְחֻשׁוֹב כְּלָלִי בְּיוֹבֵל וּפְרָטִי בְּשָׁבוּעֵי וְנִשְׁקוּל מִכָּל ק' ב' וְנִשְׁדֵּי אֶפְרָטִי וְנִבְצָר מִנִּי שְׁתֵּי שָׁנִים וְהַפֵּל עוֹלָה לְעִנְיָן א' אֶלָּא שְׁהָאֵרִיכוּ בְּגִי ז' יוֹתֵר לְלַמֵּד סֵדֵר הַחֻשְׁבוֹן וְעוֹד לְלַמֵּד דְּכַר' יְהוּדָה עֶבְדֵּינוּ דְּאָמַר שְׁנַת נ' עוֹלָה לְכָאן וּלְכָאן.

וּלפ"ז כִּי אָמְרִי הֵתָם בַּפ' אֵין נְעַרְכִים אֲשֶׁתְּכַח דְּשִׁתָּא בְּשָׁבוּעֵי הוּא עַל שְׁנַת ת"כ שְׁהוּא בְּסוּף שְׁנֵי בְּנִין וְלֹא עַל שְׁנַת תכ"א שְׁהִיא שְׁנַת חֲוָרָבִן וְהִינּוּ דְּאָמְרִי בְּתֵר הָכִי לר"י אֲשֶׁתְּכַח דְּבְמוֹצָאֵי שְׁבִיעִית חֲרַב וּלְפִי פִּי זֶה לִית לִי לר"י הָא דְּשְׁנֵי רַב אֲשֵׁי הֵתָם אֶלִיבָא דְּרַבְּנָן הִנּוּ שִׁית שְׁנִין עַד דְּסִלִּיק עֲזָרָא וּמִקְדָּשׁ לֹא קָא חֲשִׁיב דְּאִי אִית לִי לֹא מִשְׁפַּחַת חֲוָרָבִנוּ בְּמוֹצָאֵי שְׁבִיעִית אֶלָּא בְּשָׁנֵי בְּשָׁבוּעַ אֶלָּא וְדֵהִיא דְּלְרַבְּנָן אֲתָמַר דְּבִין לר"י וּבִין לְרַבְּנָן ס"ל דְּבְמוֹצָאֵי שְׁבִיעִית חֲרַב.

אֶלָּא דְּרַבְּנָן לֹא חֲשִׁבֵי הִנּוּ שִׁית שְׁנִין וּר"י קָא חֲשִׁיב לְהוּ וְסִלִּיק לְכָל חַד שְׁפִיר. וְא"ת בְּשִׁלְמָא לְשְׁמִיטַת קַרְקָעוֹת שְׁהִיא תְּלוּי בְּאָרֶץ דִּין הוּא שְׁנִמְנָה מִתְחִילַת ב"ש שְׁהָרִי בִּיאָתָן בִּימֵי עֲזָרָא בְּחֻדוּשׁ כָּל הַדְּבָרִים הִלְלוּ הִיְתָה כְּלוּמַר שְׁהִתְחִילוּ לְמִנּוּת שְׁמִיטִין וְיִוְבְּלוֹת כְּדָאִי בַּפ' בְּתָרָא דְּעַרְכִין מִפְּנֵי שְׁקֻדְוָשָׁה רֵאשׁוּ' קִדְוָשָׁה לְשַׁעֲתָהּ וְלֹא קִדְוָשָׁה לְעִתִּיד לְבֹא אֶלָּא שְׁמִיטַת כְּסָפִים שְׁאִינָה תְּלוּיָהּ בְּאָרֶץ נִמְנָה אוֹתָם מֵהֵר סִינֵי שְׁהָרִי מִשְׁם הַתְּחִילָה מְצֻנָה ז'.

תִּי הֶרְמֵב"ן ז"ל שֵׁאע"פ שְׁנִיגְהָה מְצוּת ה' הַשְּׁמִטַת כְּסָפִים קוֹדֵם לְכֹן כְּשִׁהֲתְחִילוּ לְמִנּוּת יוֹבְלוֹת וּשְׁמִיטִין לְאַחַר כְּפֹוֹשׁ וְחִלּוּק חֲזָרוּ וּמְנוּ עֲמָהֵן לְשְׁמִיטַת כְּסָפִים. וְכֵן כְּשִׁפְּאוּ בִּימֵי עֲזָרָא שְׁלֹא הָיוּ לָהֶם שְׁנֵי שְׁמִיטִין וּשְׁנֵי חֻשְׁבוֹנוֹת מְעוּלָם.

וּלְפִי פִּי זֶה שְׁאָמְרָנוּ שְׁשְׁנַת תכ"א הִי מוֹצָאֵי שְׁבִיעִית. שְׁנָה ז' שְׁהִיא שְׁנַת חֲמִשָּׁת אֶלְפִים ק"ט הִיא שְׁנַת הַשְּׁמִיטָה.

שְׁהָרִי קע"ב שְׁנָה אַחַר חֲוָרָבִן הַבַּיִת נִשְׁלָמוּ ד' אֶלְפִים. וּקע"ב וְאֶלָּף ק"ט הֵם (ש"ג) [קפ"ג] שְׁבִיעִיּוֹת.

וּלְפִימ"ש רש"י ז"ל בְּהִלְכָהּ ז' שְׁשְׁנַת ת"ך הִי מִתְחִיל שְׁבִיעִית שְׁנָה ק"ח הִיְתָה שְׁמִיטָה. אֲבָל אֵין לְסִמְנוֹךְ עַל דְּבָרָיו שֶׁל רש"י ז"ל בְּכָאן שְׁהָרִי הוּא עֲצָמוּ פִּי בְּמַס' עַרְכִין שְׁשְׁנַת

תכ"א הי' מוצאי שביעית ובה חרב הבית ולחשבון זה הסכים הר"מ במז"ל בשם הגאונים הלכה למעשה בפ"י מה' שמיטה.

אע"פ שהוא יש לו דרך אחרת בשמועה זו שהוא מעלה אותה כד' חכמים דלית להו שנת חמשים עולה לכאן ולכאן. אעפ"כ הוא מעלה אותה לחשבון זה משום דרבנן ס"ל דהנהך שית שנין דעד דסליק עזרא ומקדש לא קא חשיב וכמו שפכתבנו למעלה נמצא ששנת תכ"א הי' מוצאי שביעית ובתור חורבן שקלינו נמי לרבנן מכל מאה תרתי.

שפן כ' הר' ז"ל שפך היא קבלת הגאונים איש מפי איש לפי שהגאונים סוברים שאחר החורבן לא מנו יובלות לקדש שמיטין. ונראה שהם גורסין כמ"ש במקצת גוססתא ונשיילי לתנא דסדר עולם כמה חשיב ולחשיב כללי ביוכלי וכו' ולשקול מכל מאה תרתי. ולפי גי' זו נאמר שתופס מסדר עולם לחשבון החורבן. ושקיל מכל מאה שאחר החורבן תרתי.

שא"א לגרום כפי דרכם כגי' רבי חננאל ז"ל שאם פך היאך יאמר בסתם לשקול מכל מאה תרתי ונהרי חשבון זה משני בנן מתחיל ובשני בנן הרי הגאונים הללו סבורין דלא שקלי מכל מאה תרתי דרבנן קיי"ל וכה נראה לי בטעמא דהא אמרי' בסוף ערכין מנו יובלות לקדש שמיטין היינו לרבנן דלית להו הך הקישא דר' דמקיש שמיטה ליובל וכדאי' בפ' השולח [ד' ל"ו] ובשאר דוכתי וזה דבר השמיטה שמוט בב' שמיטות הכ' מדבר אחת שמיטת קרקעות וא' שמיטת פסחים דהיינו שביעית בזמן שאתה משמט קרקע אתה משמט פסחים כלו' פשהיובל נוהג אתה משמט פסחים פלומר שהשביעית נוהגת.

אבל בזמן שאין אתה משמט קרקע כלו' שאין היובל נוהג אי אתה משמט פסחים פלומר שאין השביעית נוהגת. אבל רבנן סבירא להו דלא תליא שמיטה ביוכל כלל.

הלכה בבית שני אעפ"י שלא נהג יובל כלל מן התורה כדאי' בפ' בתרא דערכין. שמיטה הי' נוהגת מן התורה.

ולפי' לרבנן מנו יובלות כדי שיתקדשו השמיטין בזמן הראוין להם מן התורה ואף ביובלות הי' נוהגין מדבריהם כדמוכח בערכין שהתקין הלל במוכר בית בבתי ערי חומה שיהא חולש מעותיו ללשפה.

וכיון שהי' בית בבתי ערי חומה נוהג ע"כ הנה היובל נוהג שהרי אין בית בבתי ערי חומה נוהג אלא בזמן שהיובל נוהג. הלכה שניהם יובל ובית בבתי ערי חומה היו נוהגין מדבריהם.

ואף לאחר חורבן ג"כ שלא מצינו שנהגו יובל כלל אפי' מדבריהם מנו יובלות לקדש שמיטין בזמנם הראוי מן התורה. אבל (לר' יהודה) [לרבי] דאמר שמיטה ויובל תלוים זה בזה.

כל ימי בית שני מנו יובלות ושמיטין. לא שנאמר מנו יובלות לשמיטין שאין לשמיטין עיקר יותר מן היובל אלא מנו אותו וקדשו שניהם מדבריהם.

אבל אחר שנתחרב הבית שהדבר נראה שלא נהגו יובל כלל וכ"כ הרמב"ן ז"ל במס' גיטין לפי שבטלה עיקר מצותו של יובל שהרי נחלתנו היתה לזרים. לא מנו אלא שמיטין

שְׁהוּ נוֹהֲגוֹת הַיּוֹם מִדְּבָרֵיהֶם וְהַגְּאוּנִים הִלְלוּ פּוֹסְקִים כִּר' דְּשִׁמְיִטָּה בְּזִמְנֵי הַזֶּה דְּרַבְּנָן דְּהֵכִי מִפְּרָעֵי סוּגְלֵי דְבַפ' הַשּׁוֹלֵחַ דְּאֲזִלֵי לְקוֹלָא בְּכָל דִּינֵי פְּרוּזְבוּל וְכֵן פָּסַק הֶרְמֵב"ם ו"ל כִּר' בַּפ' זָה.

הַלְפָּה בִּינָן שְׁהִיּוּבְלוֹת לְאַחַר חוֹרְבָן נִתְבַּטְּלוּ לְגַמְרֵי וְאִף הַשְּׁמִיטִין לֹא נִהְגּוּ אֲלָא מִדְּבָרֵיהֶם לֹא מִנּוּ יוּבְלוֹת כָּלֵל אֲלָא קִדְשׁוֹ שְׁמִיטִין שְׁבַעֲהָ שְׁבַעֲהָ הַכֹּל פְּטַעְמָן שֶׁל הַגְּאוּנִים וְהֵר"מ בַּמִּז"ל שְׁהִסְכִּים לְדְבָרֵיהֶם.

וּלְפ"ז ג"כ שָׁנָה זוֹ שְׁהִיא ש' ה' אֲלֵפִים ק"ט הִיא שְׁנַת שִׁמְיִטָּה: דִּי"א ע"ב. לֹא חָשׂוּ לָהֶם חֲכָמִים מִשּׁוֹם בְּשֵׁר נִבְלָה פִי רַש"י ו"ל לֹא חִיִּישִׁין דִּילְמָא אֲדַמְהֵדֵר אֲפִיָּה יִשְׂרָאֵל שְׁקַל עֲפו"ם נִבְלָה מִקְדִּירָה שְׁלוֹ וְשָׁם בְּקִדְרֵת יִשְׂרָאֵל.

וּבְלִישְׁנָא דְרַבָּא פִי'הֵאֵי לֹא חָשׂוּ לֹא לְבִשְׁר נִבְלָה קְאָמֵר דְּנִילִיף מִינָהּ דְּכַוְוָתָהּ דְּלֹא נִיחֻוּשׁ לְדָמֵי ע"ז דְּהָא לֹא דָמוּ דְהֵתָם לִית לִי הַנָּאָה לְעַפּו"ם דְּנִישְׁדֵי נִבְלָה וּמִסְתָּפִי דָּאֵי חֲזִי לִי יִשְׂרָאֵל תָּבַע לִי בְּדִינָא.

אֲבָל הֵכָא עֲפו"ם מִתְּפוּיָן לְעֲשׂוֹת רְצוֹן חֲבִירֵוּ. הַלְפָּה לְדָמֵי ע"ז וְדָאֵי חִיִּישִׁין אִם לֹא שְׂרָאִינוּ שְׁמַתוּף תִּיבְתוּ לְקַחֵן וְאִין פִּי' מְחַוֵּר דְּהִיכִי טְעֵי אַבְיֵי לְדַמּוּיֵי הַף חֲשָׁא דְנִבְלָה לְדָמֵי ע"ז בְּיַד עֲפו"ם דְּנִישְׁדֵי לְנִבְלָה לִיכָא לְמִיחָשׁ כָּלֵל דְּלַעוּלָם לֹא חִיִּישִׁין שְׁיַחְלִיף הַעֲפו"ם אוֹ יַעֲרַב אֲלָא כְּשִׁישׁ לוֹ תוֹעֵלַת בְּדָבָר.

אֲבָל כְּשִׁאִין לוֹ תוֹעֵלַת בְּדָבָר לֹא חִיִּישִׁין שְׁיַחְלִיף אוֹ יַעֲרַב כְּדֵי לְהַעֲבִיר הַיִּשְׂרָאֵל וְהֵרָאֵי' מִדְּאֲמָרֵי לְקַמֵּן בְּפִרְקֵי אִין מְעַמִּידִין [ד' ל"ד] קִסְטָא דְמוֹרִיתָא בְּלוּמָא קִסְטָא דְחַמְרָא בְּאַרְבַּע לוּמֵי וְכִי תִימָא חִיִּישִׁין שְׁמָא יַחְלִיף כְּחֻשָּׁה בְּשִׁמְיָנָה, הָא אֲסִיקָנָא בַּפ"ק דְּחֻלִּין [ד' ד'] דְּבִין לִינֵן בֵּין לְשִׁאָר אִיסוּרֵי סְגִי בִּיּוֹצָא וְנִכְנָס.

וְאֲפִי' לְאַבְיֵי דְאָמֵר הֵתָם יוֹצָא וְנִכְנָס לְכַתְּחִי' לֹא. מ"מ בְּעוּמָד עַל גְּבִיּוֹ סְגִי וְהֵכָא הָרִי שְׁנִיָּהֶם שֵׁם וְכָל אֲחָד מְשַׁמֵּר אֶת שְׁלוֹ: וְהַנְּכֹון בְּשִׁמּוּעָה זוֹ מַה שְׁפִי' בְּהַ הַרְבַּ ר' יוֹנָה ו"ל דְּהֵכִי קְאָמֵר לֹא חָשׂוּ מִשּׁוֹם בְּשֵׁר נִבְלָה כְּלו' לֹא חִיִּישִׁין שְׁמָא מִתּוּף שְׁהַקְדִּירוֹת סְמוּכּוֹת כָּל כּוּף יִטְעָה הַעֲפו"ם שְׁיָהֵי' סְבוּר לְתַת נִבְלָה לְתוּף קִדְרֵתוֹ וְנוֹתְנָה לְקִדְרָה שֶׁל יִשְׂרָאֵל.

וְאֵע"פ שְׁמַתוּף סְמִיכוּתָן דְּבָר זָה קְרוּב. וְהִי' רְאוּי לְחֻוּשׁ עָלֵיו וְאִם הֵיִינוּ חוֹשְׁשִׁין בְּזָה לֹא הֵיִינוּ מִתִּירִים מִפְּנֵי שְׁיִשְׂרָאֵל יוֹצָא וְנִכְנָס אוֹ עוּמָד עַל גְּבִיּוֹ.

(וְלֹא) [דְּלֹא] שְׁרִי כַה"ג (אֲבָל) [אֲלָא] בְּמִידֵי דְעַפּו"ם מְרִיתָא אֲבָל בְּמַה שְׁעוּשָׁה שְׁלֹא מִדְּעַת לֹא. וְאַפ"ה לֹא חִיִּישִׁין דְּאֲחֻזּוּקֵי אִיסוּרָא לֹא מְחַזְקִין ה"נ לֹא חִיִּישִׁין מִשּׁוֹם סְמִיכוּת הַמְּקוּמוֹת לְדָמֵי ע"ז, וְרַבָּא נָאִיד מְטַעֲמָא דְאַבְיֵי מִשּׁוֹם דַּס"ל דְּדָמֵי ע"ז בְּיַד עֲפו"ם מוֹתְרִין כְּדָמִסְקֵי בַּפ' הַשּׁוֹכֵר [ד' פ"ד] הַלְפָּה לִיכָא לְמִימֵר לֹא חָשִׁי מִשּׁוֹם דָּמֵי ע"ז דְּאֲפִילוּ בְּיָדוֹעַ מוֹתְרִין הֵן וְס"ל נְמִי דְמִנְבְּלָה לִיכָא לְמִילָף לְמִשְׁרֵי מִשָּׂא וּמִתָּן בְּיוֹם אִידָם דְּנִישְׁדֵי כְּשִׁנּוּתָן עֲפו"ם בְּשֵׁר לְקִדְרָה שְׁלוֹ מְכוּיָן הוּא שְׁלֹא יִתְנַנּוּ אֲלָא לְקִדְרָה שְׁלוֹ שְׁהֵרִי יֵשׁ לוֹ קְפִידָא בְּדָבָר אֲלָא מֵאֵי לֹא חָשׂוּ מִשּׁוֹם בְּשׁוּלֵי עֲפו"ם דְּנִיחֻוּשׁ דִּילְמָא קוֹדָם שְׁנַתְבַּשְׁלָה קִדְרֵת יִשְׂרָאֵל כְּמֵאֲכַל בֵּן דְּרוּסָאֵי מְסַלֵּק אוֹתָהּ הַעֲפו"ם מֵעַל גְּבִי פִירָה שְׁסָבוּר הוּא לְסַלֵּק אֶת שְׁלוֹ שְׁהֵרִי אִין לוֹ קְפִידָא בְּכּוּף.

ואפ"ה לא תישינו דאחזוקי איסורא לא מחזקינן. ה"נ לא חשו משום יום אידם מפני סמיכות המקומות.

ורבה בר עוקא נאיד מאוקימתא דרבא משום דס"ל דאע"ג דלא תישינו לבישולי עכו"ם. הי' לנו לחוש ליום אידם ואפי' לפני אידיהם דאיסור בישולי עכו"ם קיל טפי דלית לי' דרבא דאיסורא דאורייתא.

משא"כ ביום אידם ואפי' בלפניו דתישינו דאזיל ומודה. אלא דילפינן מצנורא שאע"פ שיש לו עיקר בדאו' לא תישינו פניו דלא שכיח.

ה"נ לפני אידיהן אע"ג דאית לי' עיקר בדאורייתא פניו דלא שכיח מילתא לא תישינו. אבל ביום אידם עצמו דשכיח טובא שפני חוצה לה נגררין אחר תוכה תישינו.

ולדברי פולם למדנו דישאל ועכו"ם ששפתו קדרותיהן זו אצל זו אין חוששין לה לא משום נבילה ולא משום צנורא ומשום תערובת טעמים נמי ליכא למיחש ואפי' למאן דפסק פרב דאמר בפרק פיצד צולין דבשר שחוטא שצלאו עם בשר נבילה אסור משום דריחא מילתא היא.

דהנ"מ בצלי אבל בקדירה לא. וכ"ש לדעת ר"ת ז"ל שכ' דאפילו בצלי לא אסרו אלא בתנורין שלקחן שהיו צרים ואין הריח יכול להתפשט אבל בתנור רחב לא: די"ב ע"ב אמר רשב"ל לא שנו אלא שמעוטרות בנרד נהדס דקא מתהני מריחא.

וא"ת דהא לא קא מכנין וקיי"ל בפ' פל שעה [ד' כ"ה] דכל דלא מכנין אפי' אפשר שריי"ל תישינו דילמא מתוך טרדתו לישא וליתן מכנין ולאו אדעת'ל. וא"ת עוד פי מכנין מאי הוי והא קיי"ל פרבא דאמר לקמן בפרק השוכר [ד' ס"ה] גבי בת תיהא ריחא לאו מילתא י"ל הני מילי גבי יין דלאו לריחא קא עביד.

אבל נרד נהדס דלריחא קא עביד. ריחא בכה"ג מילתא היא וכדאמר רבא בפ' פל שעה [שם] גבי הנאה הבאה לו לאדם בע"כ.

וא"ת חנויות שאינן מעוטרות למה מותרות נהי דלא שקיל מניהו מכסא לע"ז מ"מ הו"ל נושא ונותן ביום אידם. תי' רש"י ז"ל דליקח מהם דבר המתקנים מותר דסתם מוכר עצב הוא.

וק' לדבריו דהא אמרי' בסוגין דר' ירמ' זבין פיתא ובנדאי פשהפלטרין מוכרין פיתן אינם עצבין אלא שמחין. אלא דאפשר דלא פלוג רבנן בדברים המתקנים דכינון דברובן מוכר עצב.

התירו מעוטן אע"פ ששמח במכירתן. וכבר כתבנו למעלה שד' הגאונים עיקר דדבר המתקנים קתני אסור ליקח ביום אידם ולפ"ז קשיא שמעתין לכך פי' דמתניתין הכי קתני וכו' עד וכ"כ רבינו האי גאון ז"ל בתשובה.

וככתוב בפירוש הר"ן להרי"ף עיי"ש): די"ג. אין מקדישין ואין מעריכין.

פרש"י ז"ל דקא סבר האי תנא סתם חרמין לבדק הבית והכי משמע מדאמר אב"י ונשחטי' משחט. ואי בקדשי מזבח הא איכא משום שחוטאי חוץ.

אַלָּא בְּבִדְקַת הַבַּיִת עֶסְקִי דְשָׁרִי וְכִדְתַּנְיָ בַּפ' (הוֹצִיאוּ לוֹ) [שְׁנֵי שְׁעִירִים ד' ס"ג]. וַאֲ"ת
הֵיכִי אֶקְשִׁינָּו עֲלֵה דְרַבָּא נִרְאָה מְטִיל מוּם מְעַלְיָא הוּא כְּלוּ' וְאַדְאוּרִינְיָתָא עֶבֶר דְּכַתִּיב כָּל
מוּם לֹא יֵהִי בּוּ.

וַאֲ"י בְּקִדְשֵׁי בְּדִקַּת הַבַּיִת הָא לֹא מִתְסַר מִדְּאוּרִינְיָתָא. וְעוּד כִּינּוּן דַּס"ל לְמִקְשָׁה דְּמְטִיל מוּם
מְעַלְיָא הוּא מְאִי קִשִׁי' לִיָּה מְעַקְרָא וְעַקוּר כַּה"ג הוּא הֵלֵא בְּקִדְשֵׁים אֵינּוּ יָכוּל לַעֲשׂוֹת כִּן
מְשׁוּם דְּהוּי כְּמְטִיל מוּם מְעַלְיָא.

וּלְמֵאִי אֶצְטְרִיף לְפִירוּקָא דְאַבְיֵי דְאַמְר מְשׁוּם בְּזִיוּן קִדְשֵׁים. לְכֹף נִרְאָה דְּמַעַקְרָא חֲרָמִין
מִקְשִׁי' דַּק' דְּהֵינּוּ בְּדִקַּת הַבַּיִת וְכוּלָּהּ גְּמִי מִקְדִּישִׁין וּמְעַרִיכִין אִפִּי' בְּשַׁל בְּדִקַּת הַבַּיִת הִיא
דְּוִמְיָא דְחֲרָמִין דְּלֹא מִתְסַר בְּהוּ מוּמָא.

וְאוּקְמָא אַבְיֵי מְשׁוּם בְּזִיוּן קִדְשֵׁים. וְרַבָּא חֲדִית וְאַמְר דְּבַתְמִימִים עֶסְקִי' וְכִינּוּן שְׁתַּמִּימִים
הֵן בֵּין שְׁהַקְדִּישָׁן לְמִזְבֵּחַ בֵּין לְבִדְקַת הַבַּיִת מִיָּדִי מִזְבֵּחַ לֹא יֵצְאוּ וּלְפִי' אָסוּר לְהַטִּיל בְּהֵם
מוּם וּמְשׁוּ"ה מִתְמַהֲיֵנּוּ מְטִיל מוּם מְעַלְיָא הוּא וְאִי בְּקִדְשֵׁי מִזְבֵּחַ אָסוּר מִדְּאוּרִינְיָתָא.

וְאִי בְּמִתְפִּיס תְּמִימִים לְבִדְקַת הַבַּיִת אָסוּר מְדַרְבְּנָן. וּמ"מ ל"ש לְמִימַר בְּהוּ נִרְאָה כְּמְטִיל
מוּם כִּינּוּן שְׁקִדְשֵׁים הֵן אוּ מִדְּאוּרִינְיָתָא אוּ מְדַרְבְּנָן: דִּי"ד ע"ב.

וַיְהִי לִי שְׁחֹר וְשִׁקְל. פֶּרֶשׁ"י ו"ל וּלְר' יְהוּדָה קָא בְּעֵינָא דְּאַלּוּ רַבְּנָן הָא אָמְרִי אִפִּי' בֵּין
הַתְּרַנְגוּלִים אָסוּר.

וְהַקְשָׁה הֲרַמְבַּ"ן ו"ל וּלְר' יְהוּדָה גְּמִי הָא אָמְרִי' לְעִיל דְּכָל הֵיכָא דְּאַמְר תְּרַנְגוּל לְכֹן לְמִי
אִפִּי' בֵּין הַתְּרַנְגוּלִים אָסוּר לְכֹף פִּי' דְּאַפִּי' לְרַבְּנָן קָא בְּעֵי דַע"כ לֹא אָסְרִי אֲלָא לְכֹן בֵּין
שְׁחֹרִים וְאַזְנָמִים בְּיַחַד דְּכִינּוּן דְּחֻזִי בְּהוּ תְּרַנְגוּל לְכֹן אֶפְשָׁר דְּכוּלְהוּ זְבִין לְהוּ מְשׁוּם
תְּרַנְגוּל לְכֹן.

אַבְל הֵכָא קָא מְבַעֲיָא לָן בְּדִיְהִבּוּ לִי שְׁחֹר לְחוּדִי' וְשִׁקְל דְּמוֹכְחָא מִקְלָתָא דְּכִינּוּן דְּשִׁקְל לְהוּ
כְּלֵא לְכֹן לֹא לַע"ז קָא בְּעֵי. וְהֵאִי דְּאַמְר תְּרַנְגוּל לְכֹן מְשׁוּם דְּמִיבָק הוּא דְּאַבִּיק בַּע"ז.

וְלֹא אֶפְשִׁיטָא בְּעֵינּוּן הַלְכָּף אֲזַלִּין לְחוּמְרָא: דַּט"ו ע"ב. מִתְקִיף לֵה רַב אָשִׁי וְכָל הֵיכָא
דְּאִין אָדָם מְצַנּוּה שְׁרִי.

הָא וַדַּאי לֹא אֶתְקַפ' הִיא. דְּרַבָּה גּוֹפִי' דְּאַמְר מִי דְּמִי הֵתָם אֵין אָדָם מְצַנּוּה עַל שְׁבִיתָת
בְּהִתָּו בְּשַׁבִּיעִית בְּדַאיכָא לְמִתְלִי קְאָמַר וְכַדְאֶסִיק רַב אָשִׁי גּוֹפִי'.

וְכִדְתַּנּוּ בְּהִדְיָא מְפִינִי שְׁיָכוּל לְשׁוּחַטָּה. אֲלָא שְׁבָא רַב אָשִׁי לְהַשְׁלִים קוֹשְׁיָתוּ שְׁל אַבְיֵי
וְלוֹמַר דְּלֹא בְּמִצְנּוּה תְּלִיָא מִקְלָתָא.

וְרַצָּה לְהִבִּיא מְשָׁנָה זֹו דְּכִלִּים. דְּמִפְרֵשׁ בְּהָ טַעְמָא דְּהֵיכָא דְּאִיכָא לְמִתְלִי תְּלִינּוּ דְּקַתְּנִי
סִיפָא זֵה הַכָּלָל כָּל שְׁמַלְאכְתוּ מִיּוֹחַדְתְּלַעֲבִירָה אָסוּר.

לְאִיסוּר וּלְהִיטָר מוֹתָר. כִּן כְּתִב הֲרַבָּב"ד ו"ל : כָּל הֵיכָא דְּאִיכָא לְמִתְלִי תְּלִינּוּ וְכו'.

הַקְשָׁה ר"ת ו"ל מִדְּתַנּוּ בַּפ' הַנְּזַקִין [דַּס"א] מְשַׁאֲלָת אִשָּׁה לְחַבְרָתָהּ הַחֲשׂוּדָה עַל הַשְּׁבִיעִית
נָפָה וְכַבְרָה רִיחִים וְתַנּוּר מְפִינִי דְּרַכִּי שְׁלוּם. וּבְמֵאִי עֶסְקִינּוּ אִי בְּדַאיכָא [לְמִתְלִי אָף אִי

לאו משום דרכי שלום שרי פדאמרי' הקא נאי בדליפא למתלי] הא אסיקנא הקא דכל היכא דליפא למתלי אסור.

ת' הוא ז"ל לעולם בדליפא למתלי נאפ"ה משום דרכי שלום מותר. אבל בשמעתין במכירה עסקי ומי שאינו רוצה למפוך את פליו אין מחזיקין לו איבה.

ואין זה נכון דנדאי גבי אנומן כיון דלהאי מוזבין ולהאי לא מוזבין איפא איבה. א"ו ההיא דגיטין בדאיפא למתלי הוא.

וכי תימא א"כ למה לי טעמא דדרכי שלום הא אסיקנא בשמעתין דכל היכא דאיפא למתלי תלינן י"ל ה"מ במכירה שכינן שהיא צריה למעות לא החמירו חכמים עליו כל היכא דאיפא למתלי אבל בשאלה דלא מטי לידן' היינו אומרים דלא להשאיל ולא לוקי נפש' בספק איסור.

אם לא שהתירו חכמים משום דרכי שלום, וכן מפנרש בירושלמי בפ' ה' דשביעית ר' זעירא בעיא קומי ר' מנא מתני' בסתם אבל במפרש לא. א"ל סתמא לאו (פפירושן) שאני אומר נפה לספור בו מעות כברה לכבור בה חול ריחים לטחון בה סמנין.

תנור לטמון בו אונין של פשתן: שם פדדך שאמרו אסור למכור לעכו"ם כף אסור למכור לישראל החשוד למכור לעכו"ם. וא"ת וכי היכי דלעיל תלינן אימור לשחיטה זבני הקא אמאי לא תלינן דלישראל מוזבין לי' י"ל כי תלינן ה"מ במידי דאפשר דבשעת המקח הוברר הדבר דלהתירא בעי לה ומקפיד בכך פגון הרוצה בהמה לשחיטה שמקפיד בה שלא תעשה מלאכה.

אבל ישראל חשוד שאין לו קפידא בין ישראל לעכו"ם כה"ג לא תלינן: דף ט"ז ולטעמיה אין מקריבין אותו היום למחר מ"ט וא"ת הא נ"מ טובא פדי שלא ילך ויודה לע"ז שלו ת' הרמב"ן ז"ל שפינן שמס מושל עליהם הי' ליכא למיחש למודה.

ומה שטרח לבטלה מפני שהי' ע"ז בזוה' עליהם. ועוד שהי' להם חלישות דעת בדבר דרבנן לאו בני מתן פרגא נינהו: דף כ"א.

מתני' אף במקום שאמרו להשפיר לא לבית דירה אמרו וכו'. אמרי' עלה בירושלמי הא במקום שנהגו למפוך מוכר הוא לו אפי' לבית דירה ומשפיר הוא לו אפי' לבית דירה.

ולפ"ז מתני' ה"פ אף. באותן מקומות שהקילו להשפיר פגון סוריא לר"מ או א"י לר' יוסי לא לבית דירה הקילו.

אבל בחזו"ל שהקילו אפי' למפוך אף להשפיר לבית דירה התירו וטעמא דמילתא משום דהאי לא תביא תועבה אל ביתה להא מילתא אסמכתא בעלמא היא דעיקר קרא בישראל המכניס ע"ז בביתו הוא.

והכי מוכח בסוף מפות [ד' כ"ב] הלכך בארץ שאנו מצווין לשרש אחר ע"ז אסרו חכמים שלא להשפיר לבית דירה. וכן נמי בסוריא מפני סמיכתה לא"י.

אבל בחזו"ל שאין אנו מצווים לשרש אחר'י. משפיר אפי' לבית דירה.

וא"ת אי האי במקום שאמרו להשפיר למעוטי חו"ל אתי היכי דייקינו מנינה מפלל דאיפא
דנכתא דלא מוגרי וסתמא כר' מאיר. דילמא בכל דוכתי מוגרי ומתני' למעוטי חו"ל
שהתירו אף למפור אתיא.

וי"ל דתרת' שמעת מנינה מדקתני מקום שאמרו להשפיר מפלל דאי' דנכתא דלא מוגרי.
ומדקתני אף משמע אע"פ שהקילו בשכירות לא הקילו לבית דירה.

ומדאצטריף לאשמעי' שאע"פ שהקילו בכף לא הקילו לבית דירה משמע שהייתי אומר
כן אם לא שלימדנו התנא. הילכף במקום שהקילו יותר פגון בחו"ל מסתמא אף לבית
דירה הקילו.

ולפיכך נהגו להשפיר בחו"ל אפי' לבית דירה. ולי נראה דמתני' נמי דיקא הכי דקתני
סיפא ובכ"מ לא ישפיר לו את המרחץ.

נאי איסור בית דירה בכ"מ נמי הוא. לא הו"ל למתני ולא ישפיר לו את המרחץ דרישא
נמי בכ"מ ה' אלא ש"מ דאיסורא דרישא ליתא אלא דוקא בא"י אבל בחוזה לארץ [לא]
כדברי הירושלמי.

משו"ה תנא סיפא ובכ"מ: ע"ב ותיפוק לי' משום ולפני ענר לא תתן מכשול. יש שלמדו
מפאן דמלאכה בחולו של מועד דאורייתא.

נאין זו ראי' דאפי' הוי דרבנן איפא משום לפני ענר מדרבנן וה"ק מאי איריא מפני
שנקראת על שמו דמשמע שאין בדבר איסור דרבנן עד שעת מלאכה. הא משעת מכירה
עבר משום לפני ענר מדרבנן וכן שמעתיה מפי מורי ז"ל.

ובנדאי אשפחינו דרבנן חששא דלפ"ע כדמתני' לעיל גבי מכירת בהמה דאינה אלא
מדבריהם. כשם שאסרו למכור לעפ"ם כף אסרו למכור לישראל החשוד למכור
לעפ"ם.

וה"נ משמע בירושלמי [מ"ק פ"ב ה"ג] דחש"מ דרבנן דאמרי' התם אמר ר' בא בר ממל
אלו ה' לי מי שימנה עמי הייתי מתיר מלאכה בחולו של מועד פלוג אסרוה אלא כדי
שיהי' אוכלין ושותין ושמחים.

נאינון אוכלים ושותין ופוחזין. אלמא איסורו אינו אלא מדבריהם.

וכן דעת הר"מ במז"ל בפ"ז מה' שביתת יו"ט. אבל הרמב"ן ז"ל כ' דהא בירושלמי לא
מוכחא דנדאי חולו של מועד מן התורה הוא דאסור מיהו דוקא במלאכת קרקע וכינצא
בה שטרחתו מרובה.

אבל חכמים הוסיפו אף מלאכות אחרות. נאותן מלאכות ה' רוצה ר' בא בר ממל להתיר
אילו מצא מי שימנה עמו.

וה"נ משמע בר"פ מי שהפך [ד' י"א] דאמרי' לא מבעיא וכו' חולו של מועד דאיסור
מלאכה מדאורייתא. וה"נ משמע בפ' אין דורשין [די"ז] דאמרי' התם מפלל דתרנייהו
ס"ל חש"מ אסור בעשיית מלאכה.

ומשמע דמדאורייתא קאמר. דבדרשי דקראי קיימינן התם: דף כ"ב.

אבעיא להו סתמא מאי. הקשה הראב"ד ז"ל ונפשוט מרישא דקתני לא יאמר לו טול אתה חלקך בשבת וכו' טעמא דא"ל הכי הא סתמא שרי.

ותי' דאדרבה אי למימר דרבנותא קמ"ל דאפ"ה אסור דסד"א אפי' אי סתמא אסור כה"ג שרי דהו"ל פהתנו מעיקרא קמ"ל דאפ"ה אסור פיון שלאחר שקבלו התנו וכ"ש סתמא: פקק אין מעמידין דף כ"ג.

ורמינהו האשה שנחבשה ע"י עכו"ם. פירש"י ז"ל באשת ישראל וע"י נפשות אסורה שפא נתרצת לא מהם.

אבל הגאונים ז"ל פי' דכל שפא נתרצת לא חיישינן. והכא באשת כהן דוקא דמתסרא אפי' באונס וכו' עיקר.

ובמס' פתובות ותבאר בס"ד. וא"ת הכא מסקינן דלא שני בין לכתחילה לדיעבד.

וע"י ממון היינו טעמא דשריאמשום דמתירא מפני הפסד ממון. וא"כ לא הנחת בת לאברהם אבינו פשיעה לכהונה דכיון דנתיחדה עם העכו"ם נפסלה.

תיקצו בתו' דביחוד דאשה גרידא נדאי שני לן בין לכתחילה לדיעבד אף ע"ג דבבהמה לא שני משום דבהמה שותקת ואשה צונחת ויוצאה לחוץ. אבל נחבשה הוא דמדמינן לבהמה לפי שהיא [אינה] ברשות עצמה.

חובשה פבהמה. ובכה"ג מסקינן דלא שני לן בין לכתחיל' לדיעבד אי לאו משום הפסד ממון: שם ודילמא היינו טעמא דר"א כדר"י א"ר דאמר ר' יהודה א"ר הנניח עלי' עודא של שקין.

בדין הוא דהו"מ למדקה מדקתני סיפא וכן הי' ר"א פוסל בכל הקרבנות דאי משום דר"י שאר קרבנות מי פסיל בהו עול. ונדחי לי' להאי בהאי ודילמא דבסמוך אלא דלא אצטריו להכי דמילתא דפשיטותא היא דליכא למיחש להכי דמשום הנאה פורתא לא מפסיד טובא: דף כ"ה ע"ב.

הגרש"י ז"ל אי' ביניהו אשה חשובה בין האנשים. ואינה חשובה בין הנשים ופי' דלר' ירמ' מותרת להתיחד בין האנשים פיון דאינה יפה.

ולרב אידי אסורה דרב אידי לא בעי חשובה דכל אשה אפי' אינה חשובה איכא למיחש לעריות. וקשה לדבריו דהא אמרי' לעיל דחביבה עליהם בהמתן של ישראל מנשותיהם ומי גרעה פעורה לר' ירמ' מבהמה ואפשר דהכא בזקינה ובהמה עדיפא לי'.

אבל רבי' יצחק בעל התוס' ז"ל גריס איכא ביניהו חשובה בין האנשים ושאינה חשובה בין הנשים. ונתתי מילי גינהו וה"פ ר' ירמ' אמר באשה חשובה עסקינן פלומר קרובה למלכות הלכך לשפ"ד ליכא למיחש אבל עריות חיישינן שפא תתרצה.

ורב אידי נאיד מאוקימת' דר' ירמ' דאי באשה חשובה פי' היכא דליכא למיחש לשפ"ד ה"נ ליכא למיחש לעריות שהעכו"ם מתירא לתפוע אותה. אבל הכא לאו באשה חשובה עסקינן ואפ"ה ליכא למיחש לשפ"ד דאשה פלי וינה עלי'.

ואמרתי דתתתי אי' ביניהו אשה חשוכה להתנחד בין האנשים דלר' ירמיה אסורה משום עריות ולר' אידי מותרת דאיהו ס"ל דבאשה חשוכה כמו דליפא למיחש לשפ"ד. ליפא למיחש נמי לעריות.

ואי' ביניהו נמי אשה שאינה חשוכה להתנחד בין הנשים דלרב אידי שרי דמשום שפ"ד ליפא למיחש באשה ומשום עריות נמי פיון שאינה מתנחדת אלא בין הנשים. שאם תשמע שיבואו שם אנשים תלה לה.

אבל לר' ירמיה דתניש לשפ"ד אפי' בין הנשים אסורה להתנחד שאם יהרגוה הנשים עצמן. או שאם יבואו שם אנשים.

וא"ת תלה לה פדאמר ר' לרב אידי ליתא שפמה שערים יש להנצל מעריות שאינו מספיקם להנצל משפ"ד: דף כ"ו ע"ב. להכעיס מין הוא.

והכי הלכתא דכיון דרב אחא ורבינא פליגי בהא מילתא וליפא לאכרועי מנינ' מידי. אע"ג דכל ר"א ורבינא הלכה פדברי המיקל.

בהא מילתא שייכי בי' קל וחומר וחונון לר' יוחנן דאמר מין הוא וכדאמרין קסבר או"נ להכעיס מין הוא קיי"ל פותי' וכן נראה דעת אלפסי ו"ל בהלכות וכן פסק הר"מ במז"ל בפ"ד מה' רוצח ושמירת נפש: שם.

לא נצרכה שאם היתה מעלה בבאר מגררה. וא"ת אפתי קשיא אי אחותי מחתי אע"ג דלא מצי נקיט כה"ג מבעיא.

י"ל דה"ק מורידין בשידיו תקיפה ואפילו בשאין ידיו תקיפה מסבבין מיתה בידיהם בכל מה דאפשר כגון בחד מהני גוני. כף למדתי מדבריו של הרב הנז' בפירק הנז': שם.

מנין למילה בעכו"ם שהיא פסולה. לענין פסק הלכה קיי"ל כר' יוחנן דרב ור"י הלכה כר' יוחנן ועוד דקראי בפשטיהו כר' יוחנן אתו.

דלרב צריכין למדחי קרי בי' ותקח ותכרות הלכך אשה פשירה למול וישאל שמתו אחיו מחמת מילה כשר למול דהמול ימול קרי' בי' אבל ערבי וגבעוני מהול פסולין דמולי שאר העכו"ם בערלים ניהו פדכתיב פי כל העכו"ם ערלים: דף כ"ח.

חושש הוא דלא הא פייבי לי' טובא שפיר דמי. פלומר דככי ושיני הרי הן כמפה של חלל.

וא"ת ומאי קושיא דילמא שאני גמיעה דכיון שאין בה איסור כלל אע"ג דלאו סנתא היא פיון דכי פייבי לי' טובא שפיר דמי ולא גזרינן משום שחיקת סמנין. ויש לומר דאי לאו משום סנתא לא הנה שרינן לגמוע ולפלוט פיון דאיפא תקנתא פדתני סיפא אבל גומע ובולע: שם ת"ש דר' יוחנן חש בצפדינא וכו'.

אלמא מפה דר' חלל היא. וא"ת מאי קושיא שאני הבא דליפא מלאכה דאורייתא וכיון שאינו אלא שבות בעלמא ראוי להתירו אפי' במקום שאין בו סנה ופדאמר ר' בפ' מפנין [דמכ"ט] צרכי חולה עושין ע"י עכו"ם בשבת.

י"ל ה"מ בחולה אכל מִחוּשׁ בְּעֵלְמָא שְׁאָדָם מִתְחַזַּק וְהוּלְךָ עִמּוּ כְּבָרְיָא בְּשׁוּק כְּגוֹן צְפָדִינָא וְכִינְצָא בְּהָ אִי לָאו מְשׁוּם סְפָנָה אִפִּי שְׁבוּת בְּעֵלְמָא לֹא הָיִינוּ מִתִּירִין בּוּ. עוּד י"ל דְּכִי שְׁרִינּוּ בְּחוּלָה שְׁאִין בּוּ סְפָנָה שְׁבוּת שְׁל דְּבָרֵיהֶם ה"מ שְׁבוּת דְּאִמִּירָה לְעִפּוּ"ם דְּלִית בִּי מַעֲשָׂה.

אָבֵל ע"י יִשְׂרָאֵל אִפִּי שְׁבוּת שְׁל דְּבָרֵיהֶם אִין מִתִּירִין בּוּ אֱלָא הֵיכָא דְּאִיכָא סְפָנָת אָבֵר לְפִי שְׁיִוִּתֵר הוּא חֲמוּר שְׁבוּת שְׁל דְּבָרֵיהֶם ע"י יִשְׂרָאֵל מִמְּלָאכָה גְּמוּרָה ע"י עִפּוּ"ם וּלְפָנֵינוּ נִאֲרִיךְ עוּד בְּזָה בַּס"ד: שְׁם ע"ב.

מ"ט דְּשׁוּרְיָאנִי דְּעִינָא בְּלָבָא תְּלוּ. מְהָא שְׁמַעִי דְּמְשׁוּם סְפָנָת אָבֵר א' אִין מְחַלְלִין אֵת הַשֶּׁבֶת.

אא"כ יֵשׁ בְּדָבָר סְפָנָת מִיְתָה דְּטַעֲמָא דְּשׁוּרְיָאנִי דְּעִינָא בְּלָבָא תְּלוּ הָא לֹא ה"מ מְשׁוּם סְפָנָת עוֹרוֹן לְחוּד אִין מְחַלְלִין אֵת הַשֶּׁבֶת. וְכֵן פִּירֵשׁ י"ו"ל דְּכִי קס"ד מְעִיקְרָא דְּלִמְשַׁחֵק וְנִאֲתוּנֵי סְמָנִין לָא.

מְשׁוּם דְּהָנָה סְבִירָא לָן דְּלָאו סְפָנָת נְפִשׁוּת הוּא אֱלָא סְפָנָת עוֹרוֹן. וְשְׁמַעִי נְמִי דְּכָל הֵיכָא דְּאִיכָא סְפָנָת אָבֵר אע"פ שְׁאִין מִתִּירִין בּוּ מְלָאכּוֹת שְׁל תוֹרָה.

מְלָאכּוֹת שְׁל דְּבָרֵיהֶם מִתִּירִין בּוּ אִפִּי ע"י יִשְׂרָאֵל שְׁהָרִי אִפִּי הֵיכָא דְּשַׁחִיק סְמָנִין מֵאֲתָמוּל שְׁבוּת שְׁל דְּבָרֵיהֶם יֵשׁ בּוּ גְּזִירָה מְשׁוּם שְׁחִיקָת סְמָנִין. אִפ"ה שְׁרִינּוּ לִי ע"י יִשְׂרָאֵל.

וְכִינּוּן שְׁאֲנוּ מִתִּירִין שְׁבוּת עַל יְדֵי יִשְׂרָאֵל כ"ש אִמִּירָה לְעִפּוּ"ם בְּמְלָאכָה גְּמוּרָה שְׁיִוִּתֵר הוּא חֲמוּר שְׁבוּת ע"י יִשְׂרָאֵל מִמְּלָאכָה גְּמוּרָה ע"י עִפּוּ"ם כְּמוֹ שְׁיִתְבָּאָר בַּס"ד. וּמִיְהוּ כִּי שְׁרִינּוּ אִפִּי שְׁבוּת ע"י יִשְׂרָאֵל ה"מ הֵיכָא דְּאִיכָא מִיְהָא סְפָנָת אָבֵר אָבֵל חוּלָה שְׁאִין בּוּ לֹא סְפָנָת אָבֵר וְלֹא סְפָנָת נְפִשׁ נְהִי דְּשְׁרִינּוּ בִּי מְלָאכָה גְּמוּרָה ע"י עִפּוּ"ם וְכִדְאָמְרִינּוּ בְּפָרָק מְפָנִין [שְׁם] צָרְכֵי חוּלָה עוֹשִׁין ע"י עִפּוּ"ם בְּשֶׁבֶת.

אִין מִתִּירִין לוֹ ע"י יִשְׂרָאֵל אִפִּי שְׁבוּת שְׁל דְּבָרֵיהֶם וְרָא' לְדָבָר מְדַאֲמְרִינּוּ בִּפ' יו"ט שְׁחָל [בִּיצָה ד' כ"ב] אִמִּימֵר שְׁרָא לְמַכְחַל עִינָא מְעִפּוּ"ם בְּשֶׁבֶת וְאָמַר לִי רַב אָשִׁי מֵאִי דְּעִתְקִידָא דְּאָמַר רַב עוֹלָא בְּרִי דְּרַב עִילָאִי כָּל צָרְכֵי חוּלָה עוֹשִׁין ע"י עִפּוּ"ם בְּשֶׁבֶת ה"מ הֵיכָא דְּלֹא מְסִייעַ בְּהִדְלִי וּמַר הָא קָא מְסִייעַ בְּהִדְלִי דְּקָא עֲמִיז וּפְתַח וּמְשַׁנֵּי מְסִייעַ אִין בּוּ מְשַׁל.

וְהָרִי אִיסוּרוֹ שְׁל כּוֹתֵל אִינוּ אֱלָא מְדַבְּרֵיהֶם כְּדָאִי בִּפ' הַמְצָנִיעַ [ד' צ"ג] וְאִפ"ה לֹא שְׁרִינּוּ לִי ע"י יִשְׂרָאֵל הֵיכָא דְּלִיכָא אִפִּי סְפָנָת אָבֵר אֱלָמָא דְּחוּלָה שְׁאִין בּוּ אִפִּי סְפָנָת אָבֵר אִין צָרְכֵי נְעֻשִׁין אֱלָא ע"י עִפּוּ"ם אָבֵל לֹא ע"י יִשְׂרָאֵל כָּלֵל וּמְסַתְבָּרָא דְּכִי שְׁרִינּוּ לִי ע"י [עִפּוּ"ם] ה"מ בְּחוּלָה שְׁהוּא נּוֹפֵל מִחֲמַת חָלִיו לְמִשְׁכָּב אָבֵל בְּמִיחַשׁ שְׁאָדָם מִתְחַזַּק בּוּ וְהוּלְךָ כְּבָרְיָא לָא.

וְלֹא עוּד אֱלָא אִפִּי דְּבָרִים שְׁהֵן מוֹתָרִים לְבָרְיָאִים אִסוּרִים לוֹ כָּל הֵיכָא שְׁמַעֲשִׂיו מוֹכִיחִים שְׁלִרְפוּאָה הוּא מְתַבְּנִין. זֹו הִיא שְׁשִׁנּוּ הַחוּשׁשׁ בְּשִׁנּוּ לֹא יִגְמַע בְּהֵן אֵת הַחוּמָּן וְאִמְרִי לְעֵיל דְּאִפִּי הֵיכָא דְּכִיבִי לִי טוֹבָא חוּשׁשׁ קָרִי לִי לְפִי שְׁדָבָר זֶה אִינוּ חוּלִי אֱלָא מִחוּשׁ בְּעֵלְמָא: נְמַצָּאתָ לְמַד דְּחוּלָה שְׁיֵשׁ בּוּ סְפָנָה כָּל צָרְכֵי נְעֻשִׁין ע"י גְּדוּלֵי יִשְׂרָאֵל.

אין בו ספנתנפֿש אַלא ספנת אַבר צַרְכִּיו בַּמְּלֶאכֶת דְּאוֹרְיִיתָא נַעֲשִׂין ע"י עפּו"ם וּבְשֵׁל דְּבִרְיָהֶם אַפִּילוּ עַל יְדֵי יִשְׂרָאֵל. אין בו אפי' ספנת אַבר אַלא חוּלֵי בַּעֲלָמָא צַרְכִּיו נַעֲשִׂים ע"י עפּו"ם אפי' בַּמְּלֶאכֶת שֶׁל תּוֹרָה.

אַבֵּל לֹא ע"י יִשְׂרָאֵל נֶאֱפֵי' בְּשֵׁל דְּבִרְיָהֶם. מִיחּוּשׁ בַּעֲלָמָא פֶּגוֹן חוּשׁשׁ בְּשִׁינּוּ וּכְיוּצָא בּוֹ אֵין מִתִּירִין בּוֹ כְּלוּם וְלֹא עוֹד אַלא שְׂאֵפֵי' דְּבָרִים הַמְּוַתְרִים לְבְרִיא אֲסוּרִין לוֹ כֹּל שְׂמַעֲשִׂיו מוֹכִיחִין שְׁהוּא מִתְּפִינִין לְרַפּוּאָה.

זְהוּ דַעַת הַרְמַב"ן ז"ל בְּדְבָרִים הַלְלוּ בַּס' תּוֹרַת הָאָדָם: דָּף ל"ב ע"ב וּמְנִי ר' יְהוּדָה בֶּן בְּתִירָא הִיא פִּי' דְּמַדְתְּנָן מִפְּנֵי שְׁהוּא פְּזֻבְחֵי מִתִּים מְשַׁמַּע דְּהַרִי הוּא כְּמַת מְמַשׁ וְנֶאֱפֵי' לְעַנְנֵי טוֹמְאָה וּמְנִי ר"י בֶּן בְּתִירָא הִיא דְּאֵלוּ לְרַבְּנָן דְּפִלְגִי עֲלֵי'.

דְּנֻקָּא אֲיִסוּר הַנְּאָה אֵית לְהוּ אַבֵּל טוֹמְאָה לֹא דְכִינּוֹן דְּאֲסוּר אֲיִסוּר אַכִּילָה בְּדְאוֹרְיִיתָא סְבָרִי רַבְּנָן דְּאֵתָא דּוֹד וְנֶאֱמַר דְּבָהּהוּא אֲיִסוּר יֵשׁ בּוֹ אֲיִסוּר הַנְּאָה אַבֵּל טוֹמְאָה שְׁלֹא הַנּוֹזְכָּה בַּתּוֹרָה לֹא דְרָשִׁי לָהּ מִהֵוּא קָרָא: פֶּרֶק כֹּל הַצְּלָמִים.

דָּף מ"ג ע"ב. וּמִי חִיִּישִׁינָן לַחֲשָׁדָא וְהָא הָהִיא פְּנִישְׁתָּא דְשָׁף וְיִתִּיב בְּנֶהְרַדְעָא.

ק"ל אַלא מֵאֵי ס"ל לְמַקְשָׁה דְּקִיּוּמָן אֲסוּר מִן הַתּוֹרָה וְלֹא מִשׁוּם חֲשָׁדָא וּכְמוֹ שְׁפַתְבְּתִי לְמַעֲלָה. וְא"כ כ"ש דְּקִשְׁיָא לְדִידֵי' הִיכִי מְקִיִּימוּ לָהּ אַבְוָה דְּשְׁמוּאֵל וְלוֹי לְהֵוּא אַנְדְּרֵטָא.

אַלא שְׁרֵאִיתִי לְגֵאוֹן שְׁפִירֵשׁ דְּשַׁעַת הַשְּׁמֵד הִי' וּכְשֶׁבֶטֶל הַשְּׁמֵד הֶעֱבִירוּהוּ מִשָּׁם. וּלפ"ז א"ש דְּהִכִּי מְקִשִׁי בְּשֵׁלְמָא לְדִידֵי קִיּוּמָן אֲסוּר מִן הַתּוֹרָה אַבֵּל לַחֲשָׁדָא לֹא חִיִּישִׁינָן וּמִשׁו"ה הֵוּא מְצִלוּ בַּהּ אַבְוָה דְּשְׁמוּאֵל וְלוֹי דְּלַחֲשָׁדָא לֹא חִיִּישִׁינָן וְלֹא הֵוּא מְצִי לְמִיעַקְרֵי' דְּשַׁעַת הַשְּׁמֵד הִי'.

אַבֵּל לְדִידֵי' דְּאִמְרַת דְּקִיּוּמָן מוֹתֵר מִן הַתּוֹרָה אַבֵּל לַחֲשָׁדָא חִיִּישִׁינָן נְהִי דְלֹא מְצוּ לְמַעַקְרֵי' מִשׁוּם שְׁמֵד לֹא לְעִלוּיָהּ לְצִלוּיָהּ הַתָּם. וּמִשְׁנֵי דְכִינּוֹן דְּשַׁכִּיחֵי בַּהּ רַבִּים לִיכָּא לְמִיחַשׁ לַחֲשָׁדָא.

וְנֶרְאָה לִי שְׁזָה שְׁהַזְקִיקוּ לְגֵאוֹן ז"ל לְכַתּוּב כָּף: דָּף מ"ה ע"ב. מְבַעֲי לְהוּ לְאֵילָן שְׁנֻטְעוּ מִתְּחִילָה לְכָף.

וְא"ת בְּשֵׁלְמָא לְמ"ד ע"ז שֶׁל נְכָרֵי אֲסוּרָה מִיָּד א"ש דְּבִשְׁעַת אֲסוּרָא הֵוּי בַּהּ תְּפִישַׁת יְדֵי אָדָם. אַלא לְמ"ד עַד שְׁתַּעֲבַד מֵאֵי אִיכָּא לְמִימַר הָא הֵוּיָא לִיהּ בְּשַׁעָה שְׁהִיא נֶאֱסֶרֶת בְּעַבּוּדְתָּהּ כְּאֵילָן שְׁנֻטְעוּ וּלְבַסּוּף עֲבָדוּ.

י"ל דְּאֵפִי' לְמ"ד עַד שְׁתַּעֲבַד כִּינּוֹן דְּנֻטְעוּ מִתְּחִילָה לְכָף מִתְּסַר דְּמַהֲנִיָּא לָהּ תְּפִיסַת יְדֵי אָדָם דְּמַעֲיָקְרָא: דָּף מ"ו. הַמְשַׁתְּחִוָּה לְהַר אֲבָנֵי מָה הֵן לְמַזְבֵּחַ.

פִּירֵשׁ"י ז"ל דְרָמִי בַר חֲמָא חָדָא מְגוּ חָדָא קָא מְבַעֲיָא לִי' אִי יֵשׁ נַעֲבָד בְּמַחְנֹכֵר לְגַבּוּהַ אוּ לֹא. וְאִם תְּמַצָּא לְוַמַר יֵשׁ נַעֲבָד בְּמַחְנֹכֵר לְגַבּוּהַ.

לְמַזְבֵּחַ מֵאֵי מְכֻשִׁירֵי קַרְבָּן פְּקַדְבָּן הֵן אוּ לֹא. וְאֵתָא רַבָּא וּפְשִׁיט לְהוּ תְּרַנְיָהּ לְאֲיִסוּרָא מִק"ו דְּאֵתְנָן.

דאָתנן אַסרָה תּוֹרָה ל"ש תּלוּש וּל"ש מְחַנְפֵּר וְאַפִּי לְמַכְשִׁירֵי קֶרְפֵּן נְמִי אַסְרוּ מִדְּכֵי בֵּית ה' אֱלֹהֵיָהּ. וְאַחֲרַיִם פִּי דְמַפְשֵׁט פְּשִׁיטָא לִי לְרַמִּי בַּר חֲמָא דְמַכְשִׁירֵי קֶרְפֵּן פְּקֶרְפֵּן דְּמִי.

וְלִיפָא נְמִי דְמַסְפֵּקָא לִי הָא דְלִכּוּ"ע מַכְשִׁירֵי קֶרְפֵּן פְּקֶרְפֵּן אֱלָא קָא מִבְּע"ל אִם יֵשׁ נְעֻבְדָּא בְּמַחְנְפֵר לְגַבּוּהַ מִי אַמְרִי מִיָּדֵי דְהוּנָה אִבְע"ח דְאַסִּירֵי אוּ דְלִמָּא הָתָם גְּזִירַת הַפְּתוּבָא הִיא אֲבָל הָכָא פִּינָן דְכֵי אֱלֹהֵיהֶם עַל הַהָרִים וְלֹא הָרִים אֱלֹהֵיהֶם אִפִּי לְגַבּוּהַ שְׂרִי.

וְאַיִנוּ מְחַנְפֵּר בְּעֵינֵי דַא"כ פִּי אַמְרִי בְּסֻמוּף אִי מְשׁוּם בֵּית ה' אֱלֹהֵיָהּ מִבְּע"ל לְכַדְתַּנְנִי. לֹא קָאִי אִמַּכְשִׁירֵי קֶרְפֵּן דְלֹא שְׁקִלִינוּ וְטָרִינוּ בְּהָא בְּכֹלֵי בְּעֵינֵי פֶלֶל וְע"כ הֵכִי קָאֵמֵר מְשׁוּם בֵּית ה' אֱלֹהֵיָהּ דְמַשְׁמַע אִפִּי מְחַנְפֵּר פְּגוּן שְׂאֵם נָתַן לָהּ בֵּית בְּאַתְנַנְיָהּ שְׁתַּהֲא אַסוּר לְהַקְדִּישָׁה מִבְּע"ל לְכַדְתַּנְנִי וְכוּ' וַא"כ קָמָה לָהּ סוּגִין דְלֹא פֶּרַב דְאַמֵּר לְקַמֵּן הַמְשַׁתַּחְוָה לְבֵית אַסְרוּ דְכַתְלוּשׁ דְּמִי וְלִיפָא מֵאַן דְּפִלִּיג עֲלֵי אֱלָא ע"כ רַמִּי בַּר חֲמָא תַּרְתִּי בְּעֵי כַד רַש"י ז"ל, וְאַתָּא רַבָּא וּפְשִׁיט לָהּ תַּרְנֻנְיָהּ וְלֹאִסוּרָא דְל"ש תּלוּשׁ וּל"ש מְחַנְפֵּר וְלִמַּכְשִׁירֵי קֶרְפֵּן נְמִי מִדְּכֵי בֵּית ה' אֱלֹהֵיָהּ.

וְאַתָּא רַב הוּנָא בְּרִי דְרַב יְהוֹשֻׁעַ וְנָחֵי לִי מִתַּרְנֻנְיָהּ דְנְעֻבְדָּא מְוֹתֵר בְּמַחְנְפֵר לְגַבּוּהַ וְאַפִּי לְקֶרְפֵּן עֲצָמוּ וְאַם מְשׁוּם בֵּית ה' אֱלֹהֵיָהּ פְּלוּמֵר וְלֹא תַפְשׁוּט נְמִי דְמַכְשִׁירֵי קֶרְפֵּן פְּקֶרְפֵּן וְכָל מִיָּדֵי דְאַסוּר לְקֶרְפֵּן יְהֵא אַסוּר נְמִי לְמַכְשִׁירֵי קֶרְפֵּן וְאַע"ג דְלֹא נ"מ מִיָּדֵי לְגַבִּי נְעֻבְדָּא דְאִי מְחַנְפֵּר אִפִּי לְקֶרְפֵּן עֲצָמוּ מְוֹתֵר וְאִי תּלוּשׁ אִפִּי לְהַדְיוּט אַסוּר וְאַפִּי לְמַכְשִׁירֵי קֶרְפֵּן.

מ"מ נ"מ לְעַנְיָן אֲתַנְנֵן דְתַפְשׁוּט מִבֵּית ה' אֱלֹהֵיָהּ דְאַפִּי לְמַכְשִׁירֵי קֶרְפֵּן אַסוּר שְׁפַל דְּבַר שְׁהוּא אַסוּר לְקֶרְפֵּן אַסוּר אַף לְמַכְשִׁירֵי קֶרְפֵּן לֹא תַפְשׁוּט הֵכִי דְאִי מְשׁוּם בֵּית ה' אֱלֹהֵיָהּ מִבְּע"ל לְכַדְתַּנְנִי וְכוּ' פִּנ"ל.

וְרַש"י ז"ל פֶּתַב וְאִי מְשׁוּם בֵּית ה' אֱלֹהֵיָהּ וּבְעֵית לְמִימֵר דְּבֵית דְּהוּי בְּמַחְנְפֵר קָא אַסְרֵי וְנִרְשַׁת לִי הֵכִי לֹא תַבִּיא אֲתַנְנֵן זוּנָה שְׁל בֵּית שְׂאֵם נָתַן לָהּ בֵּית בְּאַתְנַנְיָהּ אַסוּר לְהַקְדִּישׁוּ לְבָדֵק הַבַּיִת.

טַרַח הָרַב ז"ל לְפָרַשׁ פֶּן דְלִיְהִיֵּדֵר אִמְחַנְפֵּר פִּי הֵיכִי דִיְהֵא נ"מ לְעַנְיָן נְעֻבְדָּא מְשׁוּם דְּבָהּא נְחַתִּינוּ וְסִלְקִינוּ וּבּוּדָאִי שְׂזֵה פְּשִׁטָּה שְׁל שְׂמוּעָה אֱלָא שֵׁא"א דַא"כ קָמָה לָהּ סוּגִין דְלֹא פֶּרַב, וְאַיִפְשִׁיט בְּעֵינֵי לֹאִסוּרָא דִישׁ נְעֻבְדָּא לְגַבּוּהַ בְּמַחְנְפֵר.

וּמַקְשִׁי בִירוּשְׁלַמִי א"כ הֵיכֵן בָּנוּ בַהֲמ"ק שְׂאִין לָהּ הַר גְּבוּהַ וּגְבָעָה נִשְׂאָת שְׁלֹא עֲבָדוּהָ וּמְתַרְצֵן ע"פ נְבִיא בְּדַבְרֵי גַד. כְּלוּ' וּגְלוּי וְיָדוּעַ לְפָנֵי מִי שְׂאֵמֵר וְהִי הַעוֹלָם שְׁלֹא נְעֻבְדָּהּ שָׁם ע"ב.

הַמְשַׁתַּחְוָה לְקָמָה לְמַנְחוֹת יֵשׁ שְׁנוּי אוּ לֹא. וַא"ת מֵאִי קָא מִבְּע"ל פְּשִׁיטָא דִישׁ שְׁנוּי דְמַחְנְפֵר לְגַבּוּהַ מְנָא לֵן מְאַתְנָן מַה הָתָם שְׁנוּי מְוֹתֵר אַף ה"נ שְׁיֻנוּי מְוֹתֵר.

י"ל דְּק"ו גּוּפִי לֹא מְאַתְנָן גְּמָרִי לְנְעֻבְדָּא אֱלָא הֵכִי קָאֵמֵרִינוּ וּמָה אֲתַנְנֵן הַקַּל שְׂאִינוּ אַסוּר לְהַדְיוּט עֲשֵׂה בּוּ לְגַבּוּהַ מְחַנְפֵּר כְּתְלוּשׁ נְעֻבְדָּא הַחֲמוּר אִינוּ דִין שְׁנַעֲשֵׂה בּוּ לְגַבּוּהַ מְחַנְפֵּר כְּתְלוּשׁ.

הַלְפָּה לִיפָא לְמִימֵר בִּי דִיו. דְמַחְנְפֵר מְתְלוּשׁ אֲתִי.

ותלוש אפי' שנויו אסור ולא ילפינו מאתנו זונה אלא גלויי מילתא בעלמא דלהוי מחובר
פתלוש. ומ"מ מספקא לי' לרמי בר חמי אי יש שנוי או אין שנוי דכינון דמ"מ מאתנו ילפי'
אסורא לנעבד דילמא לא מחמרינו בי' טפי מבאתנו ושנויו מותר פאתנו אע"ג דליפא
למימר דיו: דף מ"ז.

קרנ'י מה הו' לחצוצרות. וא"ת דהא חצוצרות מן הפסוף היו באות פדכתיב חצוצרות פסוף.
ותניא בפ' הקומץ רבה [ד' כ"ב] חצוצרות הי' באה מן העששת מן הפסוף עשאו של
גרוטאות פשיקרה של מיני מתכות פסולה. וי"ל מאי חצוצרות שיפורא דאשתנו שמי'הו
מפי חרב בהמ"ק פדאי' בסו"פ במה מדליקין ד' ל"ו] ושיפורא נמי הוה במקדש שכל
מיני זמרהיו שם פדאמרי' נמי מה הו' לחלילין ומה הו' לכנור.

והיינו דאמרי' לבסומי קלא הוא דעביד כלו' לבסם קול המשוררים בפה. וחצוצרות אינו
עשוין לכך שהרי אין תוקעין בהן אלא בין פרק לפרק פדאי'תא בסוף תמיד.

אלא מין זמר של שיפורא הוא: דף מ"ח. גדעו ופסלו אין לא גדעו ופסלו לא, וא"ת ונימא
לי' גדעו ופסלו אע"פ שלא השתחוה.

השתחוה אע"פ שלא גדעו ופסלו וכינון דלענן בטלה גדעו ופסלו חד הוא חשיב להו' חד
וכדמשנינו לעיל גבי פתים. וי"ל דתנא בכל חדא מהני תלתי בבי דמתני' אשמעי' מילתא
חדתא.

רישא דבתים קמ"ל בנה אע"פ שלא השתחוה דע"ז של עכו"ם אסורה מיד. וסיידו וכיירו
לשם ע"ז וחיידש אע"פ שלא חיידש בגופו של בית כגון דשיעה וחדר שיעה.

ומציעתא דאבנים קמ"ל שאע"פ שחיידש בגופה של אבן לא מתסרא פולה. אלא סיפא
דאשרות למה לי קס"ד דאתא לאשמעינו גדעו ופסלו אין לא גדעו ופסלו לא דמחובר
לא מתסר בהשתחוה אפי' תוספתו ודיוקא הוא דאיצטריך דלגופא ממציעתא דאבנים
דסיידה וכיירה וחיידש נוטל מה שחיידש שמי' לה נאם אי' להא דמשתחוה לאילן תוספתו
אסורה ליתני הכי לאשמעי' דאע"פ שאין ע"ז במחובר להדיוט גדוליו אסורין.

וא"ת אם כן במסקנא דשמעתין דמשנינו גדעו ופסלו אצטריכא לי' מהו דתימא פיון
דגדעו ופסלו עקרו נמי לתסר קמ"ל מאי אשמעי' הך סיפא דאשרות הא ממציעתא
דאבנים שמי' לה פדאמרי' מהו דתימא פיון דסייד וכייר בגופה של אבן.

כאבן שחצבה מתחילה לבימוס דמיא ותתסר פולה קמ"ל. י"ל דטפי הוא רבותא באשירה
פי לא מתסרא פולה מאבן דאלו גבי אבן מאי דסייד וכייר בגופה של אבן לא מהני מידי
למה שנשאר מהאבן שלא עשה בו מעשה אבל הכא פי גדעו ופסלו פיון דלכולי' אילן
מהני סד"א תאסר פולה קמ"ל סיפא: דף מ"ט ע"ב.

מתני' ר"א אומר יוליד הנאה לים המלח. פירש"י ו"ל דמי הנאת עצים לפי שהרב ו"ל
סובר שהפת אין אנו רואין אותה כאלו היא פולה גוף האיסור אלא כאלו יש בה תערובת
איסור.

ולפיקה הוא ז"ל מפ' דר"א דפליג ואמר יוליה הנאה לים המלח לאו אנתערבה בלחוד פליג אלא אפי' פת ראשונה בעינה יוליה הנאת עצים שנאפת בהן ומותרת שהרי אף היא עצמה אינה אלא תערובת איסור אבל לא בגופו של איסור.

אבל הר"מ במז"ל כ' בפ"א מה' ע"ז יוליה דמי אותה הפת לים המלח. לפי שהוא סובר שהפת עצמה כל שהיא בעינה הרי היא כמשו של איסור.

ולפ"ז ר"א דפליג ואמר יוליה הנאה לים המלח דוקא אנתערבה באחרות קאי אבל כל שהיא בעינה לא אמר ר"א יוליה הנאה לים המלח שהרי היא כגוף האיסור. ועוד שאפי' תימא שהיא עצמה אינה אלא תערובת איסור אין ראוי להתיר אותה כל שהיא בעינה בהולכת דמי עצים לים המלח.

והרא"י מדתנו בפרק בתרא ד' ע"ד] יין נסוף שנפל לבור פלוו אסור בהנאה רשב"ג אומר ימכר פלוו חוץ מדמי יין נסוף שבו. ופסקינו בגמ' פרשב"ג ואמר ר"נ התם הלכה למעשה יין נסוף יין ביין אסור חבית בחבית מותר סתם יינם אפי' יין ביין גמי מותר.

אלמא כל שיש בכאן בודאי תערובת של איסור ע"ז לא סמכינן עלי' דרשב"ג למכרו לעפ"ם חוץ מדמי איסור שבו. ומשו"ה אמרי' אבל לא יין ביין.

וכיין שפן אם הפת היא בעיני' שהדבר ידוע שיש בה תערובת איסור ע"ז. לא שרי' למכרה חוץ מדמי איסור שבה.

וכ"ש שאין לנו להתירה בתקנתו של ר"א דהיינו יוליה הנאה לים המלח. דנדאי ר"א מיקל טפי מדרשב"ג דאלו בדרשב"ג אינו נהנה מן האיסור כלל וכאן נהנה ממנו לאחר שהוליה הנאה לים המלח.

וכן דעת הרב ר' יונה ז"ל דר' אליעזר לא פליג ארישא דנדאי קודם שנתערבה אין לה תקנה בהולכת הנאה לים המלח. והביא ראי' מהא דמתני' שדה שנתדבלה בזבל ע"ז וכן פרה שנתפטמה בכרשיני ע"ז שדה תבור ופרה תרזה ומתדרינו בשמעתין לאוקמא כר"א דאמר זה נזה גורם אסור.

ואלו היתה תקנה לשדה ולפרה בהולכת הנאה לים המלח לא הי' לי' למתני' שדה תבור אלא יוליה הנאה וכו'. וכ"כ הרמב"ן ז"ל דר"א לא פליג ארישא ולפי דעת זה א"ש הא דאמרי' בפ' כל שעה [ד' כ"ו] קצרות וכוסות וצלוחיות אסורות משמע דלא סגי בהולכת הנאה לים המלח משום דהתם לאו בנתערבו עסקינו.

אבל לדברי רש"י ז"ל שאמר דר"א ארישא גמי פליג קשיא אמאי אסורות יוליה הנאה. אלא שיש שחשבו ואמרו דכי שרי ר' אליעזר ביוליה הנאה לא להשתמש בהן ישראל עצמו אלא למוכרו לעכו"ם.

ולפ"ז אפשר לומר לדעת רש"י ז"ל דמשו"ה אמרי' התם אסורות סתמא משום דאין להם תקנה להשתמש בהן ישראל. אלא שאין סברא זו מחנורת דכיון דר"א אמר סתמא יוליה הנאה משמע דלאחר שהוליה הנאה אפי' ישראל משתמש בהן שאל"כ הי' לי' לר"א לפרש.

ועוד שאלו היו דברים הללו אסורים לישראל אף למוכרן לעפוי"ם אסורין שמה ימכרום לישראל שכן הדין בכל הדברים הנקחים מן העפוי"ם כדאמרין בפירוש אלו טריפות דס"ג אין מוכרין ביצת טריפה לעפוי"ם אא"כ מטורפת בקערה וכן מפורש בירושלמי וכמו שאכתוב בסמוך.

ואלו במתני' שרי ר"א אף בבגד שהוא ניקח מן העפוי"ם. וכן דעת הרב ר' יונה ז"ל שלאחר שהוליד הנאתו לים המלח מותר לאכלו ישראל ומשתמש בבגד: שם גמ'.

אמר ר' חייא בר' רבבה בר נחמני משמין דר"ח וכו' הלכה כר"א. וא"ת והא אגון תנו [ד' ע"ג] אלו אסורין ואוסרין בכ"ש יין נסוף ועורות לבובין.

ותנו גמי חבילי תלתן וחבילי זמורות הרי אלו ידלקו ואמאי נימא יוליד הנאה לים המלח. ועוד דרב גופין דפסיק הלכתא כר"א אומר בזבחים פ' התערוכת ד' מ"ד דטבעת של ע"ז שזנפלה לתוף מאה טבעות הרי פולן אסורין ואמאי נימא יוליד הנאה לים המלח.

ותי' הרב ר' יונה ז"ל דכי אמר ר"א יוליד הנאה ה"מ דוקא היכא שאין האיסור בעינו כגון פת שאפאה בעצי אשירה וכן בגד שארגו בכרכר שנטל ממנה שאין פאן לגוף האיסור אלא שבחו בלבד.

א"נ כשהאיסור בעינו אם הוא מאסורין דרבנן כגון חבית בחבית בסתם יינם. אבל טבעת ע"ז ועורות לבובין ויין שזנפסו לע"ז וכן חבילי תלתן וחבילי זמורות דכולהו הני איסורא דאורייתא נינהו ואיתנהו בעיניהו ליכא תקנתא ביוליד הנאה לים המלח שהוא היתר מרובה שמתיר אף להנות מאסורין עצמן וכמו שכתבנו למעלה.

ולפי דבריו ז"ל הא דאמרי' בגמ' שהוא גברא דאי ערבה ליה חביתא דאסורא בתמרא נאתא לקמין דרב חסדא ואורי לי' כר"א. דוקא בחבית דסתם יינם אבל יין נסוף לא וכמו שזכרנו בס"ד.

וא"ת נהי דניחא לן בכל הני אמאי לא עבדינן תקנתו של ר"א וכדכתיבנא אפתי לא ניחא לן בעורות לבובין וחבילי תלתן וחבילי זמורות למה ידלקו. וכן טבעות של ע"ז.

הא אפשר למיעבד בהו תקנתא דרשב"ג דאמר ימכר פולו חוץ מדמי איסורין שבו. דע"כ נהי דתקנתו של ר"א שהיא היתר מרובה להשתמש מן האיסור בעצמו לא סגי באיסור תורה פי איתין לאסורא בעיני' וכדכתיבנא.

תקנתו של רשב"ג שהוא היתר מועט סגי אפי' בכה"ג דהא פסקי' פותין בפ' בתרא דמכילתין בגין נסוף בחבית אע"ג דאיתין לאסורא בעיני' והוא מאיסורין של תורה. תירוצן קושיא זו מתלמוד שלנו לא למדנו אבל מתלמודא של ארץ ישראל למדנו דגרסי' התם במס' ערלה פ"ג אמר ר' חגי' כד נחית מן אלפא שמעית קל ר' יעקב בר אחא מקמי' בגד שצבעו בקליפי ערלה ידלוק.

ותנינן נטל הימנה כרכר וכו' אסור בהנאה ותנינן יין נסוף שזנפל לבור פולו אסור בהנאה רשב"ג אמר ימכר פולו לעפוי"ם חוץ מדמי יין נסוף שבו. אמר ר' יעקב בר אחי חגי' קשייתא חגי' קיימא מאי כדון תמן אין דרוך בני אדם ליקח מן העפוי"ם ע"כ גירסא ירושלמית ופירוקא דפריד אינהו איפריקו להו פוליהו קושנין.

דכולהו הגי דתגן בהו ידלקו זו דרף בגי אדם ליקח אותן מן העכו"ם ומשו"ה לא אמרי' דימכרו לעכו"ם חוץ מדמי איסור שפכהו. ולפ"ז הא דאמרי' בפרק פל שעה כוסות וצלוחיות אסורות איכא מאן דאמר דמשו"ה אמרי' אסורות סתמא משום דליכא למיעבד בהו תקנתא לא כר"א ולא פרשב"ג.

כר"א לא לפי שר"א לא התיר אלא בנתערבה אבל בפת עצמה לא וכמו שכתבנו במשנתנו. וקערות וכוסות שלא נתערבו הרי הן כפת.

וכרשב"ג נמי לא דאע"ג דרשב"ג אפי' בתערובת של איסור שרי למכרו חוץ מדמי איסור שבו אפ"ה בקערות וכוסות א"א למיעבד הכי מפני שהם דברים הנקחים מן העכו"ם וחישינן שמא ימכרום לישראל.

הא אילו היו דברים שאינן נקחים מן העכו"ם נהי דלא אפשר למיעבד בהו קולו של ר"א לפי שר"א לא הקל אלא פגון חבית בחבית מפני שהתירו של ר"א מרובה וכמו שכתבנו למעלה. מ"מ עבדינן בהו תקנתו של רשב"ג שהתיר אפי' יין בינו.

מפני שהיתרו של רשב"ג היתר מועט שאינו מתיר להנות ישראל מהן אלא למוכרו ולפ"ז הא דתגן תבשיל שבשלו בקליפי ערלה ידלק דוקא בתבשיל שנאכל כמו שהוא חי שהוא ניקח מן העכו"ם הא בשאר המבשלים לא ידלק אלא ימכר חוץ מדמי איסור שבו וכרשב"ג.

שהרי אין ספק דרשב"ג דשרי באסורי ע"ז למכרו חוץ מדמי איסור שפכהו כ"ש דשרי בשאר אסורין ועוד שהרי אתה רואה מפני רש בירושלמי שהקשו מבגד שצבעו בקליפי ערלה אמתני' דין נסך דאמר רשב"ג ימכר אלמא לרשב"ג לא שני ליה בקולא דימכר בין ע"ז לשאר אסורין.

הלכך תבשיל שאינו נאכל כמו שהוא חי שנתבשל בקליפי ערלה ימכר חוץ מדמי איסור שבו וכן ה"ל דין זה בקערות וכוסות וצלוחיות אלא שאנו חוששים שמא ימכרום לישראל מפני שהם דברים הנקחים מהן.

דנהי דלא קיי"ל פרשב"ג בגיין ביין [אלא] חבית בחבית גבי יין נסך. וקערות וכוסות וצלוחיות וכן תבשיל שנתבשל בקליפי ערלה פניין בגיין דמי.

אפ"ה פנין דקיי"ל פנתני' בסתם יינם אפי' יין בגיין מסתברא דלא חמירי שאר אסורין מסתם יינם. אדרבה מצינו בהן צד קל שאינן אוסרין במשהו בסתם יינם.

ואילו בסתם יינם לא מצינו צד קל אשאר אסורין. הלכך פנין שאנו מקילין בסתם יינם אפי' יין בגיין פקולו של רשב"ג כ"ש שנגל בשאר אסורין בדבר שנתערב בו איסור דומיא דין בגיין.

הילכך פי אמר' קערות כוסות וצלוחיות אסורין דוקא מפני שהן דברים הנקחים מן העכו"ם הא לא"ה ימכרו חוץ מדמי איסור שפכהו ומ"מ א"א לתקן (מכאן ואילך חסר אינה דפים בספר הכת"י): פרק ר' ישמעאל.

דף נ' ע"ב. זריקה משתברת הניא לה כזריקת פנים ומשום הכי לא בעי' בה [אלא] חזקא מהנהך פרטי דבעינן בכעין (זריקה) [זריקה].

וכי תנו במתניתין וכל דבר שפיוצא בו קרב לגבי מזבח ה"ק שכינן שפיוצא בו קרב לגבי מזבח אנו חוששין שפיוצא בו קרבו אותן לע"ז בנריקה משתפרת. אבל אילו לא היו קרביין לגבי מזבח אין חוששין להם שפיוצא בו קרבו אותן לע"ז דאחזוקי איסורא לא מחזקינן.

אין בדבריהם פלוגתא דלר' יוחנן דבעי פנין פנים ממש וכמו שפירש בסמוך ע"כ כי תנו במתני' וכל דבר שפיוצא בו קרב לגבי מזבח דוקא תנו שאם לא הי' קרב לגבי מזבח לא הי' נאסר אפי' נזרק ודאי לע"ז ומדר"י נשמע לרב דלא שמעי' להו דפליגי בפירושא דמתני'.

ועוד דלרב גופי' ע"כ כי תנו וכל דבר שפיוצא בו קרב לגבי מזבח לגבי פרפילי ענבים ועטרות שבלין דוקא תנו שאם לא היו קרביין לגבי המזבח אפילו ביצוע שפירש מתחילה לכה פיוצא דרכו של מרקוליס בהן אין נאסרין דה"ל פשבר מקל לע"ז שאין עובדין אותה במקל וכיון דלרב גופי' כי תנו וכ"ד שפיוצא בו קרב לגבי פרפילי ענבים ועטרות שבלין דוקא תנו.

אף לגבי יינות שמנים וסלתות נמי דלא מפסקינן סיפא דמתני' בספינא חריפא לומר דלצדדין קתני. הילכך הו' ברייתא דספת לה צואה לא מתוקמא אלא בע"ז שעובדין אותה בצואה ומ"מ ברייתא דחגיב דמחייב בה ר"י אפשר דאפי' אין עבודתה בחגב מחייב דכיון דהוי זביחה ממש אע"פ שאין דרפה בכך חייב כנ"ל.

ואחרים פ"י דהא דנקט ע"ז שעובדין אותה במקל לאו למימרא דאם לא היו עובדין אותה במקל דשבר מקל לפני' ליפטר דליתא אלא פיון דהויא לי' פנין זביחה אע"פ שאין עבודתה במקל פלל חייב וכי נקט שעובדין אותה במקל לרבותא נקטי' שאע"פ שעובדין אותה במקל זרק מקל לפני' פטור פיון ששינה מקשקוש לזריקה.

אמר ר"נ אמר רבה בר אבהו א"ר וכו'. פירש רש"י ז"ל כפשעובדין אותה וכו' (עד סוה"ד. כ"כ בפ"י להרי"ף ע"ש): דף נ"א. אמר ר"י מנין לזובח בהמה בעלת מום לע"ז שפטור וכו' לא אסרה תו' אלא פנין פנים.

משמע דפליגי עלי' דרב דסגני' לי' בכעין זביחה וילדיד' ודאי זובח בהמה בעלת מום לע"ז חייב. ומשמע דר' יוחנן ס"ל פרבנו דפטרי בשחט לה חגב.

דאילו לר"י דמחייב בחגב משום דצנארו ארוך כבהמה כ"ש דמחייב כבהמה בעלת מום. וזהו ברייתא דספת לה צואה ר' יהודה היא.

דאילו לרבנו דפטרי משום דבעו פנין פנים. ספת לה צואה או שנסף לה עביט של מימי רגלים פטור דכעין פנים בעינן.

ואפי' כבהמה מחוסרת אבר פטרי רבנו והאי דנקט חגב להודיעה פחו דר"י דאפי' בחגב מחייב. וא"ת ולר' יוחנן דבעי פנין פנים ממש תקשי לי' מתני' דתנו מצא פרפילי ענבים ועטרות שבלים ואוקימנא פגון שפירש מתחילה לכה פלומר דהויא לי' פנין זביחה ואע"ג דלא הוי פנין פנים.

י"ל דלר' יוחנן פל שאותו דבר בא בפנים אע"פ שאין עובדין בו לגבוה באותה עבודה שהוא עובד בה לע"ז. פנין פנים מתקרי.

וּפְרָפִילֵי עֲנָבִים בָּאִים הֵם בְּפָנִים לְבַפּוּרִים הַלְפָּה כִּי בְּצֶרֶן מִתְחִילָה לְכַף הַוַּיָּא לֵה שְׁבִירָתוֹ
כְּעֵין זְבִיחָה וְכֵינּוּן שְׁפָאִים בְּפָנִים הָיָה כְּעֵין פָּנִים. וְהָכִי מִשְׁמַע לְעֵיל בְּסִמּוּדָה דְּכָל שְׁבִצְרוֹן
מִתְחִילָה לְכַף כְּעֵין פָּנִים הוּא דְמִקְשִׁינּוּ מֵאִי כְּעֵין פָּנִים אִיכָּא וּמֵאִי כְּעֵין זְרִיקָה מְשִׁתְּבֶרֶת
אִיכָּא.

כְּלוּמַר וְתִקְשִׁי לְתַרְנוּיָהּ וּמְפָרְקִינּוּ כְּגוֹן שְׁבִצְרוֹן מִתְחִילָה לְכַף דְּאֵלְמָא דְבִהְכִי סְלִיחָה
פְּרִירָקָא אֲפִילוּ לְמֵאן דְּבַעֵי כְּעֵין פָּנִים. וְהֵינּוּ נְמִי דְאָמְרִינּוּ לְקַמּוֹן כָּל שְׁהוּא לְפָנִים מִן
הַקִּילְקִלוֹן אֲפִילוּ מֵיָם וּמִלַּח אֲסוּר לְפִי שְׁפִינּוּן שְׁמִיָם וּמִלַּח קַרְיָבִין לְגַבֵּי מְזִבְחָה אַף עַל פִּי
שְׂאִין עֲבוּדְתָן בְּזְרִיקָה חֲזִישִׁינּוּ שְׁמָא זְרִיקוּם לַע"ז וְהוּא לֵה זְרִיקָה הַמְשִׁתְּבֶרֶת וְאֲסוּר
כְּדִין תְּקַרְנֶבֶת שְׂאִין לֵה בְּטִילָה עוֹלָמִית דְּכָל כַּה"ג כְּעֵין פָּנִים הוּא לְעֵנָן פְּסִק הַלְכָה יֵשׁ
שְׁפָסְקוּ כַּר' יוֹחֲנָן דְּבַעֵי כְּעֵין פָּנִים.

מִשׁוּם דְּרַב וּר"י הַלְכָה כַּר"י. וְעוֹד דְאָמְרִינּוּ לְעֵיל דְכו"ע לֹא אָמְרִי כְּעֵין זְבִיחָה אֲלֵא כְּעֵין
פָּנִים בַּעֲלֵי.

הַלְפָּה כָּל הֵיכָא דַּל"ה כְּעֵין פָּנִים אֵינּוּ נְאָסֵר מִשׁוּם תְּקַרְנֶבֶת ע"ז אַע"ג דְּהוּי כְּעֵין זְבִיחָה
וְלִזְוָה הַסְּפִים הַרְמַב"ן ו"ל. אֲבָל רְאִיתִי לְהַרְאֵב"ד ו"ל בַּס' הַגְּהוּתִיו שְׁפָסְקָה כְּרַב וְכָל כְּעֵין
זְבִיחָה חֲזִיב וְנְאָסֵר.

וְשַׁחַט לֵה חֲגֵב חֲזִיב וְסַפְתָּ לֵה צוּאָה נְמִי חֲזִיב. וְאֲפֹשֶׁר שְׁטַעְמּוֹ ו"ל דַּע"ג דְּרַב וּר"י הַלְכָה
כַּר"י פִּינּוּן דַּר"נ וְרַבָּה בַּר אֲבָהוּ וְרַב יְהוּדָא ס"ל כְּרַב וְאֲבִי וְרַבָּא נְמִי שְׁקִלוּ וְטָרוּ אֲלֵיבְנֵי
נְקֻטִינּוּ כְּנֻתֵי.

וְעוֹד דְּסוּגִין בְּפָרְקָא אַרְבַּע מִיתוֹת [ד"ס] דְּשְׁבִירָתָהּ מִקַּל תּוֹלְדָה דְּזְבִיחָה. וּמִן הַתִּימָה עַל
הַר"מ בְּמִז"ל שְׁפָסְקָה בַּפ"ג מַע"ז דְּסַפְתָּ לֵה צוּאָה חֲזִיב.

וְשַׁחַט לֵה חֲגֵב וּבִהְמָה מְחֻסְרַת אֲבָר פְּטוּר. וּכְבָר הַשִּׁיג עָלָיו הַרַב הַנּוֹז' ו"ל דְּוַדָּאֵי לֹא
גָּרַעֵי חֲגֵב וּבִהְמָה מְחֻסְרַת אֲבָר מְצוּאָה וּמִימֵי רַגְלִים וְאוֹתָן גְּרוּתָה שְׁל שְׁעֵנָה שְׁמַדְלִיקִין
לְפָנֵי ע"ז נוֹי ע"ז נִינְהוּ.

וְאֵע"פ שְׁעֵשׂוּי מִתְחִילָה לְכַף אֵינּוּ אֲסוּרוֹת עַד שְׁעַת הַדְּלָקָה דְּאֵין הַקְּדוּשׁ לַע"ז וְכֵינּוּן שְׂאִין
אֲסוּרוֹת בְּשַׁעַת הַדְּלָקָתָן מִשׁוּם תְּקַרְנֶבֶת אֲלֵא מִשׁוּם נוֹי ע"ז בְּבִיטוּל סְגִי לְהוּ. הַלְכָּה אִם
נִתְּנָן אוֹ מְכָרָן כְּנֻמֵּר לְיִשְׂרָאֵל מִתְּרוֹת.

וְאֵע"ג דְּבַע"ז עֲצֻמָּה אָמְרִי דְאָפִי מְכָרָה אוֹ מְשַׁכְּנָה לְצוּרָף יִשְׂרָאֵל אֲסוּרָה. הֵתָם מִשׁוּם
דְּמִימַר אָמַר אֵינְדִי דְדְּמִיָּה יְקָרִין מְזִבְנִין לֵה לְגוֹי וּפְלַח לֵה.

אֲבָל גְּרוּת הַלְלוּ אֵין דְּמִיָּהוּ יְקָרִים. וְכֵן הַדִּין בְּכָל מְשַׁמְשֵׁי ע"ז שְׂאִין נְפָרִין שְׁהוּ מְשַׁמְשִׁין
וְעוֹד שְׂאִין חִיבַת מְשַׁמְשִׁין עָלֵיהוֹן כְּחִיבַת ע"ז עֲצֻמָּה שְׁיָהוּ נְקֻטָּה בְּיֻקָּר מְפָדֵי דְּמִיָּהוּ
דְּנִיחּוּשׁ דְּמִימַר אָמַר אֵינְדִי דְדְּמִיָּהוּ יְקָרִין מְזִבְנִין לֵה לְגוֹי וּפְלַח לֵה וְהֵינּוּ דְתַנְיָא בְּתוֹסְפָתָא
וְכו' (כְּפִתּוּב בְּפִירוּשׁ הַר"ן לְהַרְי"ף עֵי"ש): שָׁם ע"ב.

מִתְּנִי ע"ז שְׁיֵשׁ לֵה גִינְזָה וּמְרַחֵץ נְהִנִין מֵהוּ שְׁלֵא בְּטוּבָה וְכו'. פִּרְש"י ו"ל בְּטוּבָה בְּשִׁכְרָה.

וא"ת א"כ לַמ"ד בְּסִיפָא דְאַפִּילוּ בְּטוֹבַת כּוּמְרִים שְׂרֵי הֵיכִי אֶפְשָׁר לִיקַח מִהֶן וְהֵלֵא מִיְרִיד אָסוּר מִשׁוּם מְכֶס שֶׁל ע"ז. וי"ל הֵתֵם רַוּוּחָא גְרִידָא הוּא וּמְהַנְהוּ אָסוּר אַבְל הֵכָא פִּינוּ דְשָׂקִיל מִיְנֵיהּ פִּירוּת לָאו מְהַנְהוּ הוּא.

אַבְל הֵרָאב"ד פִּי בְּטוֹבָה וְשֵׁלָא בְּטוֹבָה טוֹבַת דְּבָרִים וְטַעְמָא דְאָסוּר בְּטוֹבַת דְּבָרִים כְּדִי שֵׁלָא יִמְשֵׁף אַחֲרֵיהֶם. וְהֵכִי דְנִיק לִישְׁנָא בְּטוֹבָה וְשֵׁלָא בְּטוֹבָה מְדַתְנֵן בְּמַס' עֲדִיּוֹת [רפ"ה] גְּבִי פִירוּת שְׂבִיעִית אִין נְהַנִּין מִהֶן אֲלָא בְּטוֹבָה וּפִי טוֹבַת דְּבָרִים דְּאִי בְּדָמִים אָסוּר דְסַחֲוֵרָה הִיא.

וְטַעְמָא דְאִין נְהַנִּין אֲלָא בְּטוֹבָה כְּדִי שֵׁלָא יְהִי רְגִילִים בְּכָף. וּמִיְהוּ בִירוּשְׁלָמִי מוֹכַח דְבִשְׂכָר וְשֵׁלָא בְּשִׂכָר קְאָמַר לְפִיכָף נִרְאָה דְבַכְלָל בְּטוֹבָה דְאָסְרִי תְרַנִּיְהוּ אִיתְנִיְהוּ שְׂכָר וְטוֹבַת דְּבָרִים.

וְאִם הִי שְׂלָה וְשֵׁל אַחֲרִים מְוִתָּר בְּכָל עַנְוֵן דְגָרְסִי בִירוּשְׁלָמִי חֲלִילִין לְשֵׁם ע"ז אָסוּר לְשִׂכְרוֹ. וְאִם הִי מְעֵלִין שְׂכָר לְמַדִּינָה אַע"פ שְׁעוֹשִׁין שְׂכָר לַע"ז מְוִתָּר.

הַגּוֹבָה שֶׁל ע"ז אָסוּר לִיתֵן לוֹ. וְאִם הִי מְעֵלָה שְׂכָר לְמַדִּינָה אַע"פ שֶׁהוּא גּוֹבָה לְשֵׁם ע"ז מְוִתָּר לִיתֵן לוֹ.

מִתְנִי אַמְרָה כֵּן הִי שְׂלָה וְשֵׁל אַחֲרִים נְהַנִּין מִהֶן בְּטוֹבָה וְשֵׁלָא בְּטוֹבָה. אֲלָמָא דְבַכְלָל בְּטוֹבָה שְׂכָר.

וּמִיְהוּ לַעֲנִין הֶלְכָה אִין לְסִמּוּף עַל הִירוּשְׁלָמִי אֲלָא לַעֲנִין פִּי מְשַׁנְתִּינוּ וְשֶׁבַכְלָל בְּטוֹבָה שְׂכָר אַבְל לַעֲנִין דִּינָא פִּינוּ דְבַגְמ' דִּילֵן [תְרִי] לִישְׁנֵי נִינְהוּ קִי"ל כְּמָאן דְמִתְנִי לָהּ אֶסִיפָא וְאַפִּילוּ שְׂלָה וְשֵׁל אַחֲרִים בְּטוֹבַת כּוּמְרִין אָסוּרִין.

וְהִירוּשְׁלָמִי שְׁפַתְבּוּ הוּא ע"ד לְשׁוֹן רֵאשׁוֹן שְׁבַגְמְרִתִּינוּ דְשֵׁלָה וְשֵׁל אַחֲרִים אִפִּי בְּטוֹבַת כּוּמְרִין מְוִתָּרִים. וּמִשׁו"ה הוּא מִתִּיר לְתַת לְגוֹבָה שֶׁל ע"ז פִּינוּ שֶׁהוּא מְעֵלָה שְׂכָר לְמַדִּינָה.

וּלְדִידוֹן דְקִיִּמָּא לֵן פְּלִישְׁנָא בְּתָרָא אָסוּר וְהַרְמַב"ן ז"ל הִתִּיר אִם גּוֹבָה לְשֵׁם מְדִינָה אִף עַל פִּי שְׂבַנִי מְדִינָה נוֹתְנִים חֲלָקִים לַע"ז וְצ"ע: דָּף נ"ב. גַּמ' סְבָרָא הוּא מְדַנְכְּרִי עַד שְׁתַּעֲבַד דִּישְׂרָאֵל אָסוּרָה מִיָּד.

נ"ל דְהֵכִי פִי פִינוּ שְׁהַנְצָרָה הַגַּמ' לְהַקִּישׁ אֱלוֹהִים לְכָלִים מְכָלֵל דְאִי לָאו הִיקְשָׁא הו"א דְאֱלוֹהִים מְתַסַּר מִיָּד דְאִי לָאו הֵכִי הִיקְשָׁא לְמָה לִי. וְכִינוּן שְׁכָן סְבָרָא הוּא דְדוֹקָא בְּנַכְרִי עַד שְׁתַּעֲבַד דְבַע"כ הַקִּישָׁה הַכְּתוּב.

הָא דִּישְׂרָאֵל שֵׁלָא הִיקְשָׁה אָסוּרָה מִיָּד דְהוּא לִי כַע"ז שֶׁל נַכְרִי אִי לֹא הַקִּישָׁה הַכְּתוּב. שְׁפִינוּן שַׁע"ז שֶׁל יִשְׂרָאֵל חֲמוּרָה לַעֲנִין בִּיטוּל מַע"ז שֶׁל נַכְרִי אִין לְנוּ לְלַמּוּד קוֹלָא עֲלִי מַע"ז דְנַכְרִי דְאִין לְמַדִּין חֲמוּר מְקַל לְהַקֵּל עֲלָיו.

וְאַפ"ה לֹא נִיחָא לָן בְּהֵכִי וּמְקִשִׁי וְאִימָא כְּדַנְכְּרִי. דְלַעוֹלָם אִימָא לָהּ שְׁגָלָה לָהּ הַכְּתוּב בַּע"ז שֶׁל נַכְרִי שְׂאִינָה אָסוּרָה עַד שְׁתַּעֲבַד וְה"ה ע"ז שֶׁל יִשְׂרָאֵל שְׂאִין ע"ז שֶׁל יִשְׂרָאֵל חֲמוּרָה מְמַנָּה אֲלָא לְמָה שְׁהַחְמִיר בָּהּ הַכְּתוּב שְׁטַעוֹנָה גְּבִינָה.

אָבֵל שְׂאֵר מִיָּלֵי לֹא הִילָכָה גְּלִי בְּנִכְרֵי וְהָאֵל שֶׁל יִשְׂרָאֵל וְעוֹד דְּאֶפְשָׁר שְׂאֵר ע"ז שֶׁל יִשְׂרָאֵל בְּכָלֵל הַיְקָשָׁא דְהָא אֲמַרִי לְקַמְן דְּגוֹיִם שְׂבֵא"י שְׁלִיחוּתֵי דְיִשְׂרָאֵל קָא עֲבָדִי. הִילָכָה אֶפְשָׁר בְּכָלֵל אֵת אֱלֹהֵיהֶן אֵינְתֵינְהוּ תְרַנְוִינְהוּ ע"ז דְּנִכְרֵי וְע"ז דְּיִשְׂרָאֵל: שֵׁם מִנְיֵן לְנִכְרֵי שְׁפוֹסֵל אֱלֹהֵי ת"ל פְּסִילֵי אֱלֹהֵיהֶם וְכו'.

וּא"ת וְהֵיאֵךְ הָיוּ גוֹיִם שְׂבֵא"י יְכוּלִים לְפָסוּל אֱלֹהוֹת שְׁלֵקֶם דְּהָא אֲמַרִינֵן לְקַמְן דָּא"י הִי יְרֻשָׁה לְיִשְׂרָאֵל מֵאֲבוֹתֵיהֶם וְגוֹיִם שְׁהָיוּ בְּתוֹכָהּ פְּשַׁעְבָּדוּ ע"ז שְׁלִיחוּתֵי דְיִשְׂרָאֵל עֲבוּד וְהָוִיא לִי ע"ז שֶׁל יִשְׂרָאֵל וְאֵין לָהּ בְּטָלָה עוֹלָמִית.

תִּי הֶרְמֵב"ן ז"ל דֵּה"מ פְּגוֹן אֲשִׁירָה דְכִינּוֹן דְּמַחְנֻכְרֵת לְקַרְקַע הָרִי הִיא פְּקַרְקַע וְהָוִיא לִי בְּכָלֵל יְרֻשָׁתָן וּמְשׁו"ה טְעוּנָה שְׁרִיפָה. אָבֵל מְמוֹן הָאֲמֹרִיִּים הַמְטִלְטֵל שְׁלֵקֶם הִי עַד שְׁעַת פְּבוּשׁ וּמְשׁו"ה הָיוּ יְכוּלִין לְבַטֵּל ע"ז שְׁלֵקֶן הַמְטִלְטֵלֵת: שֵׁם מִנְיֵן לְע"ז שֶׁל יִשְׂרָאֵל שְׁטַעוּנָה גְּנִיזָה.

הַק' הֶרְאָב"ד ז"ל תִּיפּוֹק לִי. מְנוֹא שְׁרִיָּהֶם תְּשַׁרְפוּן בְּאֵשׁ.

שְׂאִילוֹ הִי לָהּ בְּטָלָה לְע"ז שֶׁל יִשְׂרָאֵל לְמָה הַטְעִינָה הַפְּתוּב שְׁרִיפָה בְּבִטּוּל בְּעֵלְמָא סְגִי לְהוּ. אֵלָא (וְדָאִי) מְשׁוּם דְּשְׁלִיחוּתֵי דְיִשְׂרָאֵל עֲבָדוּ הָוִיא לָהּ ע"ז דְּיִשְׂרָאֵל וְאֵין לָהּ בְּטִיָּלָה כְּדִאֲמַרִי בְּסוּגֵי דְלְקַמְן.

תִּי הֶרְמֵב"ן ז"ל דָּאִי מְנוֹא שְׁרִיָּהֶם הוּא דְגוֹי הָעוֹבֵד ע"ז שֶׁל יִשְׂרָאֵל אֵין לָהּ בְּטִיָּלָה עוֹלָמִית. מְשׁוּם דְּיִשְׂרָאֵל לֹא עֲבָדָה שְׁיִבְטָלָנָה.

וְגוֹי לְאֶסְרָה הָוִי שְׁלִיחַ לְבַטָּלָה לֹא הָוִי שְׁלִיחַ. אָבֵל יִשְׂרָאֵל הָעוֹבֵד קַס"ד דָּאִית לָהּ בְּטָלָה דָּאִיהוּ אֶסְרָה וְאִיהוּ שְׁרִי לָהּ: שֵׁם מֵאִי מְשַׁמְשֵׁי מְשַׁמְשֵׁין דְּנִכְרֵי גְמַר.

מִיָּבְעֵי לִי לְרַמְבַּ"ן ז"ל דּוּמְיָא דְבְּעֵיָא דְגַמ'. מְשַׁמְשֵׁי ע"ז דְּיִשְׂרָאֵל יֵשׁ לָהּ בְּיִטּוּל אוֹ אֵין לָהּ בְּיִטּוּל מְשַׁמְשֵׁי מְשַׁמְשֵׁין דְּנִכְרֵי גְמַרִי מָה הֵתָם יֵשׁ לָהֶם בְּיִטּוּל ה"נ יֵשׁ לָהֶם בְּיִטּוּל אוֹ דִּילְמָא מִיָּנָה גְמַרִי אִיסוּרָא מָה הֵתָם אֵין לָהּ בְּטִיָּלָה לְעוֹלָם ה"נ אֵין לָהֶם בְּטִיָּלָה לְעוֹלָם וְכַתּוּב בְּשֵׁם הֶרְאָב"ד ז"ל דָּאֵין לָהֶם בְּיִטּוּל וְסָמָךְ לְדַבְּרָ שְׁהָרִי אֲמַרָה תוֹרָה וְנִתְצַתָּם אֵת מִזְבְּחוֹתָם וּמִיָּנָה דָּא"א ע"י בְּיִטּוּל עֲכוּו"ם וְכִדְאֲמַרִי לְקַמְן גְּבִי וְאֲשִׁרֵיהֶם תְּשַׁרְפוּן בְּאֵשׁ.

וְהָרִי מִזְבַּח אֵינוֹ אֵלָא מְשַׁמְשֵׁי ע"ז שְׁמַקְרָבִין עָלָיו וְאֶפ"ה גְּלִי לָךְ רַחֲמָנָא דְלָא סְגִי לִי בְּבִיטּוּל. וְאֵין הַדְּבָר נִרְאָה שְׁיִהָיוּ מְשַׁתְּחֻוּין לְגוֹפוֹ שֶׁל מִזְבַּח שְׁיָהָא כְּע"ז עֲצָמָה.

וְאֵין הַכְּרַעָה זֹו מְכַרְעַת אֲצִלֵי דָאִיכָא לְמִימַר דְּהֵתָם הֵינּוּ טַעֲמָא מְשׁוּם דְּיִשְׂרָאֵל לֹא נִשְׁתַּמְשׁ בְּמִזְבַּח זֶה שְׁיִבְטָלָנוּ. וְעֲכוּו"ם לְאֶסְרוֹ נַעֲשֶׂה שְׁלִיחַ אָבֵל לֹא לְבַטָּלוֹ וְכִמוֹ שְׁכַתְּבָנוּ בְּשֵׁם הֶרְמֵב"ן ז"ל בְּסִמּוּךְ.

אָבֵל מ"מ מְשַׁמְשֵׁי ע"ז שֶׁל עֲכוּו"ם שְׁיָהָא בְּיַד עֲכוּו"ם וּמְשַׁמְשֵׁי בְּיַד יִשְׂרָאֵל וּבִיטָל הָעֲכוּו"ם ע"ז שְׁבִידוֹ אֵע"פ שְׁהַמְשַׁתְּמֵשִׁין בְּיַד יִשְׂרָאֵל בְּטִילִין הֵן אֲגַב ע"ז. וְכ"כ הֶרְאָב"ד ז"ל: שֵׁם טוּמְאָה דְאֹרִיָּתָא הֶדְרָא.

טוּמְאָה דְרַבְּנָן לֹא הֶדְרָא. וּא"ת דְּהָא אֲמַרִי בַפ"ק דְּשַׁבָּת [ד' ט"ז] גְּבִי פְּלִי זְכוּכִית נִשְׁבְּרוּ טְהָרוּ חִזּוּר וְעֲשֶׂה מְהֵן כְּלִים מְקַבְּלִין טוּמְאָה מְכָאן וּלְהַבָּא.

מפאן וילהא אין למפרע לא. ומפרש לה משום דטומאת פלי זכוכית דרבנן וטומאה ישנה
דרבנן בטומאה דאורייתא אחיתו להו רבנן וטומאה.

בטומאה דרבנן לא אחיתו להו רבנן וטומאה ומאי שנא הכא י"ל שאני פלי זכוכית דכל
טומאתו דרבנן אבל הגי פלים כיון דבשאר טומאה אית להו טומאה דאו' מבעיא לן אי
גזור בהו אפי' בטומאה דרבנן.

וכי אמרי' ותבעי ליה שאר טומאות דרבנן ככה"ג אמרי' בטומאת משקין ובכלים שאם
נגע בהן שרץ טמאין מן התורה: שם ותבעי לי' פלים. פי' פלים של משמשי ע"ז מי
אמרינו דכי היכי דמהני להו ביטול לגבי אסורא מהני להו לגבי טומאה או לא.

וכן פרש"י ז"ל. וא"ת ולימא לי' כיון דאסורא בטיל טומאה נמי בטילה כדאמרי' לי'
בסמוך גבי ע"ז גופה.

ומפאן נראה לי להכרע דמשמשי ע"ז של ישראל אין להם בטילה ומשו"ה לא שני לי'
כיון דאסורא בטיל דאי הוה משני לי' הכי הוה משמע דמשמשי ע"ז של ישראל דאסורא
לא בטיל.

טומאה נמי לא בטלה. ואינו כן דכיון דאית להו טהרה במקנה טומאה נמי בטלה אע"ג
דאסורא דידיהו לא בטיל.

ואפשר נמי דמעיקרא כי אמר לי' ותבעי לי' פלים. פלים דומיא דתקרוכת שאין להם
בטילה קאמר ובמשמשי דישאל: והא דאמרי' ע"ז גופה לא קא מבעיא לי' דכיון
דאסורא בטיל טומאה נמי בטלה קשיא לי' לראב"ד תבעי לי' ע"ז של ישראל דלא בטיל
אסורא.

וניחא לי' דהתם ביטולי' כמאן דלית' דמי. הילכך פשיטא דלא מהני אפי' בטומאה דרבנן.
אבל הכא דמבטל ע"ז וכולה משמשי' מי אמרי' מגו דאהני ביטולי' מהני ביטול זה לטומאה
דתקרוכת אע"ג דלא מהני לאסורין' או דילמא לא מהני פלל: שם ע"ב. ברוך אתה
לשמים שהחזרת לי אבידתי וכו' הקדשנו שהקדשנו אחרים תחתיהם וא"ת נהי דמצי
לדחויי הכי [מ"מ] מאי קאמר ברוך אתה לשמים דאלמא מהכא גמר לה דילמא הקדשנו
דאקדשינהו דפשטי' דקרא הכי משמע.

י"ל דאדרבה הקדשנו אחרים תחתיהם משמע דאי בהנהו כיון דאבטלינהו ממילא לא
קדישי ומאי והקדשנו ומ"מ קשיא ומאי קא מוכח מהכא דילמא ע"י מעשה אסורים ואפי'
להדיוט כדאי לקמן וי"ל דר"י בן שאול ורבי סבירא להו כר' נחמן ורב עמרם ור' יצחק
דאמרי דאין אדם אוסר דבר שאינו שלו ע"י מעשה כדאי' במס' חולין פ' השוחט [ד' מ"מ]
ופליגי עלי' דר"ה דאמר אדם אוסר דבר שאינו שלו ע"י מעשה.

ואפי' לפי פי' רבי' חננאל ז"ל שפי' שם דע"כ לא פליגי אלא במעשה זוטא אבל במעשה
רבה מודו. הכא כיון שהפלים בעצמם לא נשתנו מעשה זוטא חשיב דלא עדיף ממנסה
דקא אמרי' התם לא כל הימנה שתאסור ייני לאונסי דחשיב מעשה זוטא כיון שאינו
ניכר.

ולפ"ז לדין דקיי"ל כר"ה ור' יוחנן דאמרי לקמן דאע"ג דאין אדם אוסר דבר שאינו שלו ע"י מעשה אסור וגמרי לה מפלים דאחז דאלמא דכלים דאחז אפי' להדיוט הו מתסרי. לית לן למיפשט בעינין מפלים דאחז.

ואפ"ה קיי"ל דכלים שנשתמשו בהן בבית חניו אסורין דכינן דר' פשיטא לי' לר"י בן שאול ואמר דאסורין הן. אע"ג דאנן לא מצינו למגמר מקרא שהי' בידו מ"מ נקטינן כפשטי' כיון דלא אשפחון מאן דפליג עלי' וכ"כ הר"ם במז"ל בפ"ט מהל' ביאת מקדש: ד' נ"ג ע"ב מפדי גרושה היא להם מאבותיהם ואין אדם אוסר דבר שאינו שלו.

וא"ת ודילמא ע"י מעשה אסרום כדאמרי לקמן דאדם אוסר דבר שאינו שלו ע"י מעשה ואפשר דר"י סבר לה כמ"ד אין אדם אוסר דבר שאינו שלו ע"י שום מעשה. אבל הרמב"ן ז"ל תי' שאפי' אם נאמר שע"י מעשה אסרום מ"מ בביתול בעלמא סגי להו דאע"ג דע"ז של עכו"ם שבאה ליד ישראל אין לה ביתול הכא יש לה ביתול שפיון שע"ז זו שלא מדעת בעלי' נאסרה מפני מעשה שנעשה בה כי היכי דמהני ההיא מעשה שתהא נאסרת כאילו הי' של עכו"ם ה"נ הויא כשלו לענין בטול הלכך קודם שלקחה ישראל מן העכו"ם בביתול בעלמא סגי לה.

ולא נראה לי כן אלא אף בזו אין לה בטילה עולמית. וראי' לדבר מדאמרי לקמן אע"פ שאמרו שהשתחנה לבהמה של חבירו לא אסרה עשה בה מעשה אסרה כלו' ואפי' להדיוט וכמו שפירש בס"ד.

ומוכחי לה מפלים דאחז. ובנדאי עיקר אוכחתינן היא מדלא פרקינהו לאשתמושי בהו להדיוט דאל"כ היכי ילפינן הדיוט מגבוה דילמא לגבוה שאני דמאיסי.

כדחזינן בנעבד דבע"ח דאסר רחמנא גבוה ושרי להדיוט. אלא ע"כ הכי קאמר אלא מפלים דאחז דמדלא פרקינ' לאשתמושי בהו להדיוט ש"מ דעשה בה מעשה בדבר שאינו שלו נאסר ואפי' להדיוט.

וכ"כ רש"י ז"ל אלא מפלים של בהמ"ק שהזניחם אחז איתסרו להו גזרו עליהם חזקת' וסיעתו איסור עולם אף להדיוט דקתני גנזום ולא אמר ליפרקי' ולפקי' לחולין ע"כ וכיון שפן ע"כ לית לן ה' דאמרי' בפסוגי' דלעיל גבי אבני מזבח אבל הכא כיון דמעיקרא אשתמשו בהו לגבוה לאו אורח ארעא לאשתמושי בהו להדיוט.

דאי אית לן הכי לא מוכחי' ולא מידי דלגבוה שאני משום דמאיסי. ולהדיוט נמי משום דלאו אורח ארעא.

וטעמן של חלוף סוגיות הללו דמשום דלעיל מהדריןן למימר דאין אדם אוסר דבר שאינו שלו. ואפי' לגבוה צריכיןן לשנויי משום לאו אורח ארעא וכו'.

אבל השתא דסבירא לן דאדם אוסר דבר שאינו שלו ע"י מעשה ואפי' להדיוט. נקטינן מילתא כפשטא דלהדיוט אסירי מדינא ולא משום לאו אורח ארעא.

וכיון שפן אם אי' דעכו"ם שעשה מעשה לע"ז בדבר שהוא של ישראל ואסרו יש לו ביתול הדרא קושיא דלעיל לזנכתא גבי אבני מזבח ששקצום מלכי יון לתברינהו ולבטלינהו ולפקינהו לחולין ולא מצינו לשנויי מאי דשנינו לעיל דכיון דמעיקרא

אשתמשו בהו לגבוה לאו אורח ארעא לאשתמושי בהו להדיוט דהשתא לית לן הכי וכדכתובנא.

אלא ע"כ טעמא דמילתא דלא בטלינהו לאשתמושי להדיוט משום דכיון דע"י מעשה נאסרו הווי להו ע"ז דישראל ואין להם בטילה עולמית. וכי תימא אפ"ה לא סגי דכיון דקרא פתיב ובאו בה פריצים וחללוה הווי להו אבגני מזבח חולין ומתפקירא קא זכו בהו גוים והו"ל ע"ז דעפ"ם ויש לה ביטול וכדאמר' בסוג' דלקמן ואלא מאבגני מזבח ודילמא פדרב פפא דאר"פ ה"תם קרא אשפח ודרש ובאו בה פריצים וחללוה.

לא תטעה בזה דלקמן הכי אמרי' ואלא מאבגני מזבח כלו' דנאסרו ע"י מעשה והאי דלא בטלינהו משום דהו"ל ע"ז דישראל ואין לה בטילה ואמרי' [ובכה"ג אין לה בטילה דילמא כדר"פ דדרוש מובאו בה פריצים ויחללוה דיצאו לחולין.

וכיון שפן הו"ל ע"ז דעפ"ם וע"כ האי דלא בטלום לאשתמושי בהו להדיוט משום דלא אורח ארעא פינון דאשתמש בהו לגבוה וכו' וכטעמא דמסקי' בסוג' דלעיל והדרי' ואמרי' אלא מפלים דאחז כלו' דמניהו גמרי' ע"כ דע"י מעשה נאסרו אע"פ של"ה שלו.

דליכא למידרש הכא ובאו פריצים וחללוה ולומר שפן ההפקר זכו בהם דקרא בפריצי עפ"ם פתיב. אלא ע"כ ע"י מעשה נאסרו ומשו"ה נמי נאסרו אבגני מזבח ולא מטעמין דר"פ וכיון דלא התירום להדיוט ש"מ דעשה בה מעשה נאסר אף להדיוט וכיון דלא בטלינהו לאבגני מזבח ולמישרינהו להדיוט ע"כ משום דהו"ל ע"ז של ישראל ואין לה בטילה שאם לא תאמר פן הדרא קושיא דלעיל דליבטלינהו ולתברינהו ולפקינהו לחולין לדוכתא דהשתא לית לן טעמא דלא אורח ארעא.

אלמא עפ"ם שעשה מעשה בע"ז בשל ישראל הניא לי' כע"ז של ישראל ואין לה בטילה לעולם פנ"ל: שם. ואי משום הנה קמיינתא בביתול בעלמא סגי להו.

וא"ת והיכא סגי להו בביתול. והא פשנתנה להם הארץ אף אותן האשירות שהיו בה קודם לכן באו לרשותן והווי להו ע"ז דישראל ואין לה בטילה עולמית.

י"ל דמעולם לא באו ברשותן של ישראל דמסתמא מה שצאסר בהנאה לא ניתן להם: ד' נ"ד. מתקייף לה ר' זירא אונס רחמנא פטרין' וכו'.

וא"ת והא קיי"ל דבע"ז יהרג ואל יעבור. וכ"ת ר"ז כר' ישמעאל ס"ל דאפי' בע"ז בצנעה יעבור ואל יהרג כדאי' בפ' אין מעמידין [ד' כ"ז] מ"מ היכי מקשה בפשיטות אונס רחמנ' פטרין' פינון דאי' נמי תנאי דאית להו יהרג ואל יעבור ואפשר לאוקמי הך ברייתא דלעיל פותייהו י"ל דהכי קאמר אע"ג דיהרג ואל יעבור מ"מ אם עבר ולא נהרג רחמנא פטרין' ממתת ב"ד.

וכיון דרחמנא פטרין' לא מיקרי נעבד. ואתא רבא ופריק דאפי' בכה"ג מיקרי נעבד: שם. אמר רבא הפל הווי בכלל לא תעבדם. פ"ה הרמב"ן ו"ל דרבא ה"ק לא תימא דנעבד באונס לא שמי' נעבד ואפי' בפרהסיא ולא אמרי' יהרג ואל יעבור והאי [דדרשי'] מקרא דלא תחללו את שם קדושי קדוש השם בעלמא הוא.

אָבֵל לֹא נִשְׂיָהָּא מֵאִיסוּר ע"ז וְנִשְׂיָהָּא נִקְרָא נֶעְבֵּד לִיְאָסֵר. שְׂאִין הַדְּבָר פֶּן דִּהְפֵּל הָיוּ בְּכָלֵל לֹא תַעֲבֹדֵם וְכִשְׁפָּרַט לָהּ הַפְּתוּב וְחֵי בָּהֶם וְלֹא שְׂיָמוּת בָּהֶם יֵצֵא אֲנֹנִס.

וְכִי אֶהְדֵּר רַחֲמָנָא פְּרֵהֶסְיָא מוּלָא תַחֲלִלוּ אֶת שֵׁם קֹדֶשׁי לְדוֹכְתֵי אֶהְדֵּרְיָ וּבְכָלֵל לֹא תַעֲבֹדֵם הוּא וְנֶעְבֵּד מִיְקָרִי. וּמִתְסַר מְדַרְשָׁא דְמֵן הַבְּקָר לְהוֹצִיא הַנֶּעְבֵּד: שָׁם.

הָא בְּצִנְעָא הָא בְּפֵרֵהֶסְיָא. לֹא קִי"ל הֵכִי אֵלָא בֵּין בְּצִנְעָא בֵּין בְּפֵרֵהֶסְיָא יְהֵרַג וְאֵל יַעֲבוֹר. וְהֵכִי אִי בִּפ' בֶּן סוֹרֵר וּמוֹרֵה (ד' ע"ד) וְרָבָא נִקְיֵט לָהּ אֲלִיבָא דִּר' יִשְׁמַעְעָל דְּאִית לִי הָאִי סְבָרָא וְכִדְאִי בִּפ' אִין מַעְמִידִין [שָׁם] וְלֹא דִס"ל לְרָבָא כִר' יִשְׁמַעְעָל אֵלָא לֹא מְרַמֵּז דְּאִפִּי לִר' יִשְׁמַעְעָל מִשְׁכַּח"ל דְּאִפִּי בְּאֲנֹס נִקְרָא נֶעְבֵּד: שָׁם.

הָאִי נֶעְבֵּד הוּא בְּיָמֹס בְּעֵלְמָא שׁוּי פִירֵשׁ"י ו"ל דְּבַעֲלֵי חַיִּים לֹא מִיתְסָרִי מִשׁוּם מְשֻׁמְשֵׁי ע"ז. פִּי לְפִירוּשׁוֹ שְׁכִינִין שְׁלֵא מִיַּעֲטֵן הֵכִי מְקַרְבָּן אֵלָא נֶעְבֵּד וּמִן קִצָּה לְמִשְׁמִשִּׁין לֹא לְמַדְנֹן.

וְהַקְשָׁה עֲלֵיו הֶרְמֵב"ן ו"ל דְּכִינֹן דְּמִשׁוּם מַעֲשֵׂה אֲתִינֵן עֲלֵהּ וְאִפִּי לְהַדְיוּת מִתְסַר דְּנִדְאִי כִי אֲמַרִי שְׁחַט בְּהָ סִימֵן א' אֲסָרֵן אֶף לְהַדְיוּת קְאָמְרִי. וְכֵן פִירֵשׁ"י ו"ל בִּפ' הַשׁוֹחֵט [ד' מ] וְכ"כ הֶרְמֵב"ן ד' ו"ל.

דְּאִי לְגַבוּת דְּוִקָא מֵאִי אִיְרִיָא כִי שְׁחַט לְשֵׁם ע"ז כִי שְׁחַט לְהַדְיוּת גְּמִי פְּסוּלָה לְקַרְבָּן שְׁהָרִי נַעֲשִׂית בַּעֲלַת מוּם וְטָרִיפָה. א"ו אֶף לְהַדְיוּת קְאָמְרִי וְכִינֹן דְּאֶף לְהַדְיוּת מִתְסַר ע"י מַעֲשֵׂה אֲלֵמָא לֹא מְדַרְשָׁא דְמֵן הַבְּקָר גְּמַרִי.

וְכִינֹן שְׁפֵן אֲמַאי לֹא חֲזִיל אִיסוּרִי גְּמִי אֲמִשְׁמִשִּׁין. לְכֹף פִּי הֶרְמֵב"ן ו"ל דְּהִכָּא בְּלִישְׁנָא בְּעֵלְמָא קְפִדִין הֵיכִי קְתַנִּי נֶעְבֵּד הוּא.

הָא לֹא נֶעְבֵּד הוּא אֵלָא בְּיָמֹס בְּעֵלְמָא שְׁוִיָא. וְהֵכִי דִיְקָא לִישְׁנָא מְדָלָא אֲמַרִי וְמִי מִתְסַר בְּיָמֹס בְּעֵלְמָא הוּא: שָׁם ע"ב אֵלָא מְפָלִים דְּאֲחֹז וְכו'.

כְּפָר פְּתַבְתִּי לְמַעֲלָה שְׁרַשׁ"י ו"ל מִפ' דְּעַיְקָר אוֹכְחַתִּין הִיא מְדָלָא שְׁרִינֵן לֹא שְׁתַּמוּשִׁי בְּהוּ לְהַדְיוּת. דְּכִינֹן דְּאֲמַרִי עֲשֵׂה בְּהָ מַעֲשֵׂה אֲסָרָה אִפִּי לְהַדְיוּת וְכִמ"ש לְמַעֲלָה.

דְּלִיפָא לְמִילָף מְפָלִים דְּאֲחֹז מֵאִיסוּרָה דְּלְגַבוּת דְּדִילְמָא שְׁאֲנִי לְגַבוּת דְּמַאִיסִי. אֵלָא מְדָלָא הַתִּירוּ לְהַדְיוּת יְלַפִּינֵן דַּע"י מַעֲשֵׂה אָדָם אוֹסֵר דְּבָר שְׁאִינֹן שְׁלוֹ אִפִּי לְהַדְיוּת.

וּמִכָּאֵן נִרְאָה לִי דְּמִשְׁמִשִּׁי ע"ז שֶׁל יִשְׂרָאֵל אִין לָהֶם בְּטִילָה וְכִמ"ש לְמַעֲלָה. דְּמִסְתָּמָא מִשְׁמַע דְּכָלִים דְּאֲחֹז לַע"ז מִשְׁתַּמֵּשׁ בְּהוּ אֲבָל לֹא עֲשָׂאֵן ע"ז עֲצָמָה.

וְאִי ס"ד דְּבִבִּיטוּל סְגִי לְהוּ לְמָה לְהוּ גְּנִיזָה לְבִטְלִינָה וְלִשְׁתַּמֵּשׁ בְּהוּ הַדְיוּת דְּהַשְׁתָּא לֹא ס"ד טַעֲמָא דְּלֹא אוֹרַח אֲרַעָא וְכִמ"ש לְמַעֲלָה אֵלָא ש"מ שְׂאִין לָהֶם בְּטִילָה: שָׁם. הוּוּ לְהוּ ע"ז וְשְׁבִיעִית שְׁנֵי כְּתוּבִים הַבָּאִים כֹּא'.

הַקְשָׁה הֶרְמֵב"ן ו"ל הֵיכִי הוּוּ שְׁנֵי כְּתוּבִין הַבָּאִין כֹּא' הָא כָּל חַד מְנַיְהוּ אֲצַטְרִיף שְׁהָרִי אִין שְׁוִין בְּאִיסוּרֵן. דְּהָא ע"ז חֲלִיפִיו וְחֲלִיפִי חֲלִיפִיו עַד סוּף כָּל הָעוֹלָם אִיסוּרִין מְפָלָא שְׁתָּתָה מְהֵנָּה מְמַנּוּ.

וְאִילוּ שְׁבִיעִית זֶה נִכְנָס וְזֶה יוֹצֵא וְצ"ע: ד' נ"ה ע"ב. יִין כִּינֹן שְׁהַתְחִיל לְקַמְשָׁף עוֹשֵׂה יִין נְסָף.

פירש"י ז"ל מכיין שהתחיל לימשך בגת עצמו מעליונו לתחתונו קרוי יין. ונראה לפי שיטתו שמכין שהתחיל לימשך קצת היין שבגת נעשה יין נסך פל היין אפי' מה דלא נמשך ממנו.

ורא' לדבר מדאצטרכינן לשנויי בקושין דלוקחין גת בעוטה בגת פקוקה ומלאה. ופרש"י ז"ל פקוקה שלא יוכל לירד לבור ומלאה פדי שלא ימשך בגת עצמו אלא במקום שנסחט שם עומד.

ואם אי' דלרב הונא אינו נעשה יין נסך אלא מה שנמשך. אבל מה שלא נמשך לא.

לא הנה לן לשנויי אלא בגת מלאה. שכל שהיא מלאה ואין היין יכול לימשך בתוכה מתוך הענבים אע"פ שאינה פקוקה וירד מן היין שהיא בתוכה לבור לוקחין אותה מן הנכרי שאע"פ שמה שבבור אסור מה שבגת מותר שהרי לא נמשך.

אלא ע"כ מדאצטרכינן לשנויי בפקוקה ש"מ שאילו לא הי' פקוקה אע"פ שהיא מלאה ואין היין שבתוכה ראוי לימשך מכיין שפכר נמשך קצת (היין) שבתוכה לבור אף מה שנשאר בה נעשה יין נסך.

ורא' לדבר עוד מדמקשינן תנו ירד לבור מה שבבור אסור והשאר מותר. ופרש"י ז"ל והא הך דהתחיל לירד והוי נמשך וקתני מה שבגת מותר.

ואם איתא דרב הונא כי אמר נעשה יין נסך דוקא באותו יין שנמשך לבדו. אבל באותו שלא נמשך לא.

מאי קשיא דהא מתני' בגת מלאה אוקימנא לה ומשו"ה תני והשאר מותר שכיין שהגת נשארה מלאה עדיין אין היין שבתוכה נמשך ומשו"ה שרי אע"פ שיירד קצת מן היין שבתוכה לבור אלא ע"כ לר"ה מכיין שהתחיל לימשך נעשה יין נסך אפי' מה שלא נמשך זהו שיטתו של רש"י ז"ל.

ודבריו עיקר אבל הרמב"ן ז"ל נדחק לפרש דלר"ה אינו נעשה יין נסך אלא מה שנמשך אבל מה שלא נמשך לא. והוא ז"ל צריך לידחק למה לן לאוקמה בגת פקוקה ובקושין דירד לבור מה שבבור אסור והשאר מותר.

ואין דבריו מתישבים. וילענין פסק הלכה קיי"ל כר"ה (וכו' ככ' בפ' להרי"ף ע"ש): ד' נ"ו ואין בוצרין עם ישראל העושה פירותיו בטומאה.

פי' דכיין דטבולין הם לתרומה אסור לגרום טומאה להם ואע"פ שלא הגיעו לעונת המעשרות שכיין שאם רצה מקדים ומפריש ענבים פדאמרי' מעשר ראשון שהקדימו בשבילין גורם טומאה לתרומה מיקרי.

וא"ת דהא תנו [חלה פ"ג] ומייתי לה בפ"ק דנדה [ד' ו] נולד לעיסה ספק טומאה עד שלא גילגלה תעשה בטומאה משנתגלגלה תעשה בטוהרה. פי' מפני שפכר הוקבעה לחלה לגמרי.

אלמא כל זמן שלא הוקבעה חלה דהיינו עד שלא גילגלה. מותר לגרום לה טומאה
אע"פ שאם רצה מפריש משתטיל לה מים כדתנן (חלה רפ"ג) אוכלין עראי בעיסה עד
שתגלגל בחטים.

גלגלה האוכל ממנה חייב מיתה. וכיון שהיא נותנת מים מגבהת חלתה וי"ל דהתם לפי
שכבר נטמאה מספק הוא דלא חיישינו אלא משתקבעה לחלה] ולא משראוי לטול
ממנה חלה אבל אלו לא נולד לה ספק טומאה הכי נמי דמפיון שראוי להפריש ממנה
חלה אסור לטמאה.

והכי אי בירושלמי דמס' חלה עלה דההיא מתני' דגרסי' התם בדין הי' שישטמא אדם את
טבלו דבר תורה דכתיב ואני הנה נתתי לה את משמרת תרומתי התרומה צריכה שימור
ואין הטבל צריף שימור.

מה אני מקיים ונתתם ממנו את תרומת ה' לאהרן. עשה שתנתן לאהרן בכהונתו.
וכאן הואיל ואין אתה יכול ליתנה לאהרן בכהונתו רשאי אתה לטמאן: ד' נ"ז. קתני
מיהת גדולים עושין יין נסוף קטנים אין עושין.

וא"ת לשני לי קטנים אין עושין יין נסוף ליאסר בהנאה אבל בשתי' אסור. י"ל לא אפשר
דא"כ אפי' גדולים נמי דכיון שפלו הרי קבלו עליהם לקיים כל המצוות וא"כ לא גרעי
מגר תושב דאמרי' בפ' השוכר ד' ס"ד] דיינו כשמנו.

כלו דאינו אסור בהנאה. הלכך ע"כ קתני קטנים אין עושין יין נסוף אפי' ליאסר בשתינה
קאמר.

ואין זה מחנור דא"כ הו"ל לרב למימר דכי היכי דאקולי בגדולים מקילו בקטנים דומיא
דבני השפחות לפי שאין מנסכין. אבל עפ"ם אפי' בן יומו עושה יין נסוף ליאסר בשתי'.

א"ו פי קתני גדולים עושין יין נסוף לגמרי קאמרי' דלא דמו לגר תושב. דגר תושב קיבל
עליו שבע מצוות לקיימן לאלתר אבל אלו לא קבלו אותם אלא פדי לקיימן אחר טבילה,
וכ"ת א"כ הדרא קושטין לדוקתה ולשני לי מאי אין עושין יין נסוף ליאסר בהנאה איכא
למימר דמשמע לי' לתלמודא דבתרונתיהו מילתא פסיקתא קתני גדולים עושין יין נסוף
לגמרי, וקטנים אין עושין כלל: ד' נ"ט ע"ב.

אמר להו רב אשי נקטוה לידן' פי היכא דלא לשכשף. פירש"י ז"ל פי היכא דלא לשכשף
וליתסר בהנאה, וכן פי' בהא דתני מדדו בין ביז בין ברגל ימכר דטעמא דמילתא משום
דנסוף לא הני אלא ע"י שכשוף וכ"כ הר"מ במז"ל בפ"ו מה' מאכלות אסורות, ואף
במגעו ע"י דבר אחר תפש לו רש"י ז"ל שיטה זו דכל היכא דשכשף אסור בהנאה, ואפי'
שלא בכונת נסוף ואם לא שכשף אסור בשתי' ומותר בהנאה שהרי כתב לקמן גבי עובדא
דחביתא דאשתקיל ברזא מינ' דבהדי ברזא אסור בשתי' ומותר בהנאה לפי שאין כאן
שכשוף, וכן נמי כתב גבי עובדא דחביתא דאיפקעה] לאורפה, דהיינו טעמא דשרייהא
לאזדבונ' לנכרים משום דלא שכשף אע"פ שקירבהחצאין זו בזו והני נוגע ביין ע"י
חצאי החבית לא הוי פנוגע בקנה דהתם שכשף בקנה, והכא ליכא שכשוף, והא בהני

עובדא ודאי מגעו ע"י דבר אחר שלא בכונת נסוה הוא ואפ"ה אם ששש אסור בהנאה לפי דבריו ז"ל.

ואיכא למידק עלי' דא"כ הא דתנן נפל לבור ומדדו בקנה והתיו את הצרעה בקנה, פולה בשלא ששש, והוא מן התקנה האיה אפשר להתיו את הצרעה בקנה שלא ששש, וכ"ת ששש גדול בעינן ונהלא הוא ז"ל כתב פאן שאם יוציא את ידו א"א לשומר שלא ששש, אלמא ששש בקל דהו הוי א"ו לא חיישי להכי פלל וכולה מילתא תליא אי מחזי כמכונן לנסוה או לא, והכא פשהכניס ידו למנקטא לאתרוגא הו"ל מגעו שלא בכונה ומשו"ה אמר להו דלינקטוה לידני' כדי שלא יעשה מעשה מוכיח שהוא מכונן לנסוה דכל דלא עביד הכי הו"ל כמדדו בין בידי בין ברגל דמותר בהנאה, ולפיכך השמיט הרב אלפסי ז"ל האי עובדא דאתרוגא מפני שהוא סובר מגע עצמו אע"פ שהוא שלא בכונת נסוה אסור בהנאה מעובדא דהנה במחזא דלעיל ודוחה מהלכה ההיא דמדדו בין בידי בין ברגל ימכר.

וכמו שכתבנו למעלה. אבל הרמב"ן ז"ל כ' שאין צריך לדחות האי עובדא אפילו לפי סברתו דאפשר דהאי עכו"ם הנה סבור למנקטי לאתרוגא קודם שיפול לתוה הינו.

נמצא שששגוע עכו"ם ביין הו"ל מגעו שלא בכונה ומשו"ה א"ל רב [אשי נקטוה] לידיה פי היכי דלשתרי לזבוני לעכו"ם. והראב"ד ז"ל מיקל עוד שפי' דהאי עובדא דאתרוגא להתירו בשתי' לפי שרובן אינם מנסכים אלא בששש וקדרה שישת רש"י ז"ל והוא הק' על דבריו מדאמרי' בההוא עכו"ם דאשתכח בי מעצרתא דאי ליכא טופס בהדחה בעלמא סגי אלמא הדחה מיהא בעי ואמאי והא הכא שרינו לי' אפילו בשתייה משום דליכא ששש.

איכא למימר דהתם היינו טעמא משום דהוי מגעו בכונה היכף חיישינו למיעוט המנסכין בלא ששש אבל הכא דליכא פונה לא חיישינו. ואין פי' זה מחנור דכל היכא דאי מגע עצמו ליכא למשרי' בשתייה דלא גרע מנפל לבור ועלה מת דאמרי' ימכר: שם.

אמר רב אשי מנא אמינא לה דתנן וכו' ולא כל הימנה שתאסר ייני לאונסי. פירש"י ז"ל דאע"ג דלא ס"ל פנותיהו למוכרו לעכו"ם אחר, מההוא עכו"ם מיהא שרי דדמי גזקו הוא דקא שקיל ויכול ישראל לומר לו לא כל הימנה שתזיקני ולא תהא משלם דמי גזק וזו מן התקנה מנ"ל לרב אשי דרבנן דפליגי עליהו דר"י בן בתירא ור"י בן בבא מודו דלמשקל דמי דההוא עכו"ם שרי דדילמא לרבנן פי היכא דלזבוני לי' אסור ה"נ למשקל דמי מההוא עכו"ם גופי' ותו איכא למידק אשמעתין והני תנאי דאמרי' דיכול לומר לו לא כל הימנה שתאסור ייני לאונסי מי נימא דפליגי אפולה מכילתין דע"ז דאסרי מגע עכו"ם אפילו בהנאה.

לפיכך פי' הרמב"ן ז"ל דבמגע עכו"ם כו"ע מודו שהוא אסור אפי' בהנאה דאפי' תמצא לומר דמדאו' לא מתסר דאין אדם אוסר דבר שאינו שלו מדרבנן מיהא אסור ומשום פנותיהם שאפילו איסור הנאה גזרו בו מטעם זה פיון שיינו שנתנסוה אסור בהנאה מן התורה וכמ"ש בפ' אין מעמידין.

והגוי תנאי לא במגע עכו"ם פליגי אלא במנסה יין לע"ז בלא נגיעה כגון ששפה ע"ג קרקע לשם נסוף שאילו מתקנת בנותיהם לא מתסר אלא בשתייה פדין מוריק אורוקי ואי אמרי דאדם אוסר דבר שאינו שלו אוסר אפי' בהנאה פדין תקרובת ע"ז.

ורב אשי פשיטא לי דבסתם מגעו לא מתסר אלא מדרבנן דאסור למשקל דמי ואפי' מההוא עכו"ם דנגע בי דאי שקיל דמי יין נסוף קא שקיל ולא דמי הזיקו שפינון שהוא מותר מן התורה ואין עליו שם ע"ז כלל יכול העכו"ם לומר לו אנא לא אזקתיך ולא מידי שהרי אין היין אוסר עליכם אלא מפני גדר שגדרתם לעצמכם פדי להתרחק ממנו ואינו פדין שאהא נפסד בשביל כך אבל פשנסכו לע"ז ממש מחייב בתשלומין דמקלא קלגיה פיון דאסיק עלי' שקא דע"ז ואסריה בין לדיניה בין לאחרים שאיסורה של ע"ז אף בב"נ הוא נוהג ומשו"ה קאמר רב אשי דהאי עכו"ם דנסכין לחמרין דישראל בפירוש לע"ז שרי למשקל דמי חמרא מני' דמקלא קלי' וקא מייתי מנא אמיןא לה מדרבנן דאמרי דאדם אוסר דבר שאינו שלו הילכך עכו"ם דנסכין לחמרין דישראל לא משום בנותיהם בלבד נאסר פדי שיהיה העכו"ם פטור מן התשלומין שאף משום ע"ז ממש הוא נאסר וכיון דמקלא קלי' חייב בתשלומין אבל לר' יהודה בן בתירה ור' יהודה בן בבא שאמרי שאין העכו"ם אוסר יינו של ישראל לאונסיה מאיסורא של ע"ז.

עכו"ם דנסכין במגעו לחמרין דישראל אעפ"י שנסכו בפ"י לע"ז לא נאסר מאיסורא של ע"ז פדי שיתחייב העכו"ם בתשלומין. ונהי דמ"מ משום בנותיהן הוא נאסר בהנאה מצי אמר עכו"ם אנא לא עבידנא ולא מידי שהרי אין היין נאסר אלא מפני גדר שגדרתם לעצמכם: שם.

כל דבהדי ברנא אסיר ואידך שרי פירש"י ז"ל כל דבהדי ברנא אסור בשתי' ואידך שרי לגמרי וכן נמי לישאנא בתרא כל דאתי בברנא אסיר בשתייה ואידך שרי לגמרי וכן דעת הר"מ במז"ל בפ"ו מהל' מאכלות אסורות, ואינו מחנור שהרי הספימו הגאונים ז"ל לפסוק הלכה בנצוק שהוא חיבור ואפילו מוריק אורוקי מן החבית לפלי נגע עכו"ם בפלי מה שפחבית אסור כ"ש מה שפחבית עצמה שהוא חיבור זה לזה ואסור, ועוד הביא הר"א ד"ז ז"ל ראי' לדבר מדתנן בפ"ב מתוספתא דמס' טבול יום חבית שנקבה בין מפיה בין משול' בין מצדי' טמאה ר' יהודה אומר מפיה ומשול' טמאה, מפיה מפני שהמשקה משוף לתוף ידו [ומשול'י] מפני שהמשקה גרוד לתוף ידו אבל מן הצדדין יעלה בא' ומאה, אלמא דכמעורב חשבי' ליה ומשו"ה ה' קתני הכא מן הצדדין טהורה לפי שנתבטל ועולה בא' ומאה, וכיון דכמעורב חשבינן לי' לגבי יין נסוף א"א להתירו בשתייה, ולפיכך יש לפרש דעד דאתי בברנא אסור אפי' בהנאה ומכאן ואילך שרי בהנאה והאי דקאמר שרי סתמא משום דכלפי שאמר כל דאתי בברנא אסור דהיינו איסור הנאה אמר נמי ואידך שרי כלו' שאינו אסור מאיסור זה וכדתנן לעיל ר' יהודה בן בתיר' ור"י בן בבא מתירין מפני שני דברים כלו' מתירין אותו אסור חמור שאסר ת"ק דהיינו איסור הנאה, ומכאן ראיה לדברי הרב אלפסי ז"ל שהוא סובר דמגעו שלא בכוננת נסוף אוסר אפילו בהנאה ודוחההיא ברייתא דמדדו בין ביד בין ברגל מהלכה וכמו שפכתנו למעלה דהא הכא דמגעו שלא בכוננה הוא ואפ"ה כל דאתי בברנא אסיר ואפי' בהנאה: ולענין פסק

הלקה כ' רש"י ו"ל דלית הלכתא כר"פ פיון דרבנן דבריימא קיימי דלא פנותי דאמרי דבין מפיה בין משולי בין מצדי טמאה.

ואין דבריו מחנורין שאפ"י נאמר דקם לי ר"פ כר' יהודה הלכתא פנותיה דאמורא הוא ובתרא. ועוד דר"פ ללשנא בתרא פרבנן אתי דכיון דכל דאתי בברזא אסיר משו"ה קתני בין מפיה בין משוליה בין מצדי טמאה דמסתמא כל דאתי בברזא א"א להעלותו בא' ומאה.

וכתב הרב בעל התרומה ו"ל דהאי דלא אסר ר"פ אלא עד ברזא היינו דוקא פשהעפוי"ם לא תחב אצבעו עד חלל החבית שאילו נגע עד חלל החבית הוה לי לגבי יין שלמעלה פנגע בשולי ולגבי יין שלמטה פנגע בפיה דהכל טמא אפי' לר' יהודה.

אלא ה"א פשהניח ידו על עובי הנקב עסקינו וכתבו רבותינו הצרפתים ו"ל שאם תחב בו את הברזא כ"ה הוא דינו שכל היין אסור בשתייה וכן אם נטלו מן החבית שא"א שלא ישלש בראש הברזא שבתוך החבית והרמב"ן ו"ל רצענין יין שנספף אפילו הי' הנקב סתום במגופה שאין שם שלשוף בראש הברזא אסור שפיון שנספף היינו פחו הוא פדאמרי בסנהדרין (ד' ע"ז) האי מאן דכפת' לחברי' ואשקיל עלי' בדקא דמיא וקטליה מחייב גירי דידי' [גינהו] וה"מ בכח ראשון כלו' שפפתי סמוך לשפת המים ופתח להם וקלחו עליו עד שמת אבל בכח שני לא.

וה"א פולי חמרא פח ראשון הוא הלכך פחו מיקרי והו"ל מוריק אוריקי ואסיר בשתייה. ומיהו שלא בכונה מותר דלא גזור רבנן בכחו שלא בכונה: ד' ס' עכו"ם נקיט דנא וישאל פובא וקא מוריק חמרא אסור דוקא דנקיט לי עכו"ם בלחודיה אבל אי נקיטי ישראל ועכו"ם דנא ומוריקו חמרא שרי פדאמרינן בפ' השוכר (ד' ע"ג) דילמא משתליתו ושידיתו עלי' וקא אתי מפח עכו"ם ואסיר, כלו' דאתי מפח עכו"ם לבדו ואסיר, וכן פירש"י ו"ל אלמא כל היכא דאי' פח ישראל בהדי עכו"ם שרי.

אבל אמרו בתוס' דה"מ בשישראל יכול להריק היין לבדו אבל זה אינו יכול וזה אינו יכול וכ"ש אם העפוי"ם יכול וישאל אינו יכול אסור דהו"ל בכח עכו"ם גרידא והכי מוכחא סוגי' דבפ' המצניע גבי טומאה: שם.

ואי מצדד אצדודי חמרא אסיר. פירש"י ו"ל דבכובא מלאה עסקי ואסרינן לי משום דילמא נגע.

ואחרים פי' דמשום קרקושי נאסר לפי שהוא משכשך בכונה. וא"ת א"כ בסמוך גבי כובא היכא אסיקנא חסר שרי והא פי דרי לי מקרקש לה.

איכא למימר דהתם היינו טעמא דשרי משום דלא ניחא לי בקרקושה דדילמא משתפיק עילוני' והראב"ד ו"ל פי' דהיינו טעמא דאסרי' פי מצדד אצדודי לפי שבצדוד הכובא א"א שלא ירבה בשפיכת היין שהדנא עומדת על שפת הכובא ונמצא שהורק מפח עכו"ם.

ואינו מחנור דאפתי פחו וכח ישראל אי' ושרי פדאמרי' בפ' השוכר (דע"ב) א"ל רבא להנהו שפוכאי פי שפכיתו חמרא לא ליסייע עכו"ם בהדיכוכו דילמא משתליתו ושידיתו לי עלוני' וקא אתי מפח עכו"ם ואסיר.

כלו' מפת עפו"ם לבדו אלמא כי לא שדו לי' עילגון' אלא דהנה בו פחו וכת ישראל דיעבד שרי וכן פירש"י ז"ל שם. ומיהו לראב"ד ז"ל לא קשא ליה שהוא פי' בההיא דהשוכר דאפילו דיעבד נמי אסור משום דחיישינן דילמא שדו לי' כוליה עילגון'.

וניש לזה הוכחה בירושלמי: אמר להו רבא להנהו שקולאי דחמרא פי דריתו חביתא דחמרא לא תקרו לעפו"ם וכו' פתוב במקצת הגנסתאות וא"ת דרבא גופי' אמר בפ' השוכר להנהו שפוכאי דשפכי לא תשקו לעפו"ם לסיועי בהדייכו דילמא משתליתו אלמא דדוקא בשפיכה הוא דגזרינן אבל בהולכה לא.

י"ל דאין ה"נ דמדינא הולכה שריא אבל הכא רבא הנה [אומר] עצה טובה דכי דרי חביתא דחמרא כדילשפכה לא ליקרו לעפו"ם לסיועי בהדיהו שפא יסייע העפו"ם אף בשעת שפיקתו ואפשר דשדו ליה כולי' עילגון'.

אבל בשאין דעתו לשפכה מידן של פועלים ודאי שרי. אבל נראה מפירש"י ז"ל דלא גרסי' הכא להאי מירא קלל.

ואף בהלכות הרב אלפסי ז"ל אינה דדוקא בשעת שפיכה הוא דגזרי' אבל לא מחמרי' כולי' האי למיסר הולכה מפני חששא של שפיכה: שם. זיקא בין חסר בין מלא שרי אין דרו' נסו' בכך.

פי' ואפילו מקרקש בי' טובא שרי והכי איתא בירושלמי הדין דמרגיל זיקא מעיל לרע אין בו משום מערה מפלי אל כלי. וכובא מליא דאסירי משום דדלמא נגע ביה עפו"ם אי' מ"ד דבשתייה הוא דאסירי אבל בהנאה שרי שאעפ"י שכל ספיקי מגע שבפ' השוכר פי' בהם רש"י ז"ל אסור הנאה הכא כיון דלמלאכתו מתכוון וישראל אזיל בהדי' ליכא למיחש אלא למגעו שלא בכונה הילכך לא מתסר אלא בשתייה.

ורבותינו הצרפתים ז"ל התירו לישא ע"י מוט בין מלא בין חסר לפי שאינו עשוי ליגע בכענין זה ואי משום שנשפך ממנו הו"ל פחו שלא בכונה ואף מה שנשפך מותר: מעצרא זירא אסיקנא דהנה עובדא ואסר ר' יעקב מנהר פקוד אפילו בכח פחו.

ומשמע דכיון דכח פחו אסרינן ה"ה לכמה פחות. וטעמיה דרב אשי דשרי בכחו משום דבעידנא דקא עצר ענבים קא עצר ולא יין ובשעה שהיין זב לאו פחו איכא ולא פחו פחו היינו טעמיה דרב שיה אבל מ"מ למסקנא אסרי' לי' דכיון דסוף סוף מפת עפו"ם נמשך היינו אסור וכן פסק ר"ח ז"ל ויש לתמוה על הרב אלפסי ז"ל שהשמיטה: כלל דנקטינן מהני שמעתתא.

במגעו של עפו"ם בגופו. ומגעו ע"י דבר אחר.

ובכחו ובמזיגתו. מגעו של עפו"ם בכונה כל היכא דאיכא למיחש שפא נסו' אסור בהנאה. והיינו ברייתא דאגרו דמין ועובדא דרבא דאיתותב ובין ביז בין ברגל ובכ"מ שפגופו עפו"ם עושה יין נסו': מגעו שלא בכונה נסו' ואי' פונת מגע היינו ברייתא דמדדו בין ביז בין ברגל ויכר פתבנו למעלה שאפשר לקיים דברי חכמים שאומר' יכר להלכה אבל דעת הרב אלפסי ז"ל וחקמי הצרפתים ז"ל אף בזה לאוסרו בהנאה לפי שהם סוברים דברייתא דאגרו דמין פליגא אברייתא דמדדו בין ביז בין ברגל וכיון דרבא

ואיתותב מבריינתא דאגרדמים סמכינן עלה מדקתני זה הנה מעשה וקיי"ל מעשה רב: מגעו שלא בכונת מגע יין אעפ"י שיש בו פנות מגע אסור בשתי' ומותר בהנאה והיננו דתנן עכו"ם שהושיט ידו לתוך הקבית.

וכן הדין במגעו שלא בכונת מגע כלל דאסור בשתי' ומותר בהנאה וזו היא ששינונו נפל לבור ועלה ימכר ומוקמינן לה בגמ' בשעלה מת. ויש מגע גופו שמוותר אפי' בשתי' דהיננו מגען דבני השפחות קטנים וכדתנן בבריינתא דלעיל.

וכן הדין בכל תינוק עכו"ם לדברי מי שפוסק דתינוק בן יומו אינו עושה יין נסוה אבל לדברי מי שפוסק כרב דאמר עושה יין נסוה אין לה מגע עכו"ם מותר בשתי' אלא מגע בני השפחות קטנים: מגעו ע"י דבר אחר שלא בכונת נסוה כגון שגראה מתוך מעשיו שאינו מתכוון אלא למלאכתו אסור בשתי' ומותר בהנאה וזו היא ששינונו מדדו בקנה התיז את הצרעה בקנה ימכר: וכן הדין במגעו ע"י ד"א שלא בכונת יין דאסור בשתי' ומותר בהנאה מדאקשינו בעובדא דר' יוחנן בן ארזא והא קא נגע ביה בנטלא.

ובסמוך תמצא דעת אחרת בזה: מגעו ע"י ד"א שלא בכונת מגע כלל. מסתברא דמותר אפילו בשתי' מדאמרינן לקמן בסמוך גבי נטל את הקבית וזרקוה בתחתו לבור זה הנה מעשה בבית שאן והתירו.

ואוקימנא לה בגמ' כגון דאזיל מינן ומינן דנגיעה ממש הנות ואפ"ה בתחתו שרי. אבל לגי' רש"י ז"ל שגורס לעיל בההוא עובדא דהנה נגע ברישא דלולבא בתמרא שלא בכונה.

משמע דמגעו ע"י ד"א שלא בכונה אסור בשתי': מגעו ע"י ד"א בכונת יין ובכונת מגע כגון שהוא מקרקש בקנה ביין שלא לצורך ואפשר שאזא מתכוון לנסוה לא נתפרש דינו בגמ' ואעפ"י ששינונו התיז את הצרעה בקנה ימכר דמשמע דוקא כשהוא מתכוון לד"א אבל לא נתכוון לדבר אחר שיש לו מר לנסוה מתכוון אסור בהנאה.

אינה ראי' מברעת דאי' למימר דרבותא קמ"ל דאע"ג דאינו מתכוון לנסוה נגיעתו ע"י ד"א אסור בשתי' ולאפוקי מדר' שמעון דשרי. ומיהו למאן דגרסי ברישא דלולבא בתמרא שלא בכונה בעובדא דבי רב משמע דדוקא שלא בכונה אבל בכונה אסור בהנאה דהתם לאשמעי' התירא אתו ואם אי' דאפי' בכונה שרי בהנאה למה להו לפרושי ונגע וכו' שלא בכונה.

אבל רת"ם ז"ל כ' דמגעו ע"י ד"א הרי הוא ככחו וכי היכי דכחו אפי' בכונה אינו אסור אלא בשתי' ה"נ במגעו ע"י ד"א. ולפ"ז מגעו ע"י ד"א שלא בכונת יין מותר ואפי' בשתי' כדאמרי' בכחו בעובדא דר"י בן ארזא.

ולפ"ז צריך לפ' דכי מקשינן לעיל והא קא נגע בי' בנטלא לאו ממגעו ע"י ד"א מקשינן שכינן שהי' סבור דשיקרא שתי' אין מגע ע"י ד"א אסור עליהם כמו שלא הי' אוסר פחו. אלא הכי מקשינן והא קא נגע בי' בנטלא שנוגע ביין בידו כשהפוס מלא: פחו של עכו"ם בכונה כגון דמוריק אורוקי אסור בשתי' ומותר בהנאה.

והיינו דאָמרי עכו"ם אדנא וישׂראל אפּונא חמרא אסור ופי' אסור בשתי' אכל הראב"ד ז"ל פי' אסור בהנאה ומיהו ה"מ במאי דנפיק לבראי אכל מאי דישתאר לגנאי וכדאמרי לקמן בפ' השוכר [דע"ב] תרגמה ר"פ בעפוי"ם המערה דאתי מפחו א"ה דחבית נמי מתסר פח עפוי"ם לבראי גזרו בי רבנן דחבית לא גזרו בי רבנן.

אבל יש מי שאומר דלדין דקיי"ל נצוק חבור אף מה שבחבית מתסר לפי שגאסר בנצוק. פחו שלא בכונת יין אע"פ שהוא מכונן להריק מותר אפי' בשתי' וכדאמרי בעובדא דר"י בן ארזא למאן דשרי הו"ל פחו שלא בכונה ולא גזרו בי רבנן: מזיגתו פגון ששפף מים לתוך כוס של יין בין דמקטף קטופי בין שהקלוט נמשף ומחובר ליין אסור בשתי' ומותר בהנאה.

ושלא בכונה מותר אף בשתי'. ומיהו בזמן הזה שאין העפוי"ם בקיאים בטיב ע"ז ומשמש'י אלא שמנהג אבותיהם בידיהם, אפי' מגען מותר בהנאה לפי מה שנמצא בתשו' הגאונים ז"ל וכן נראה דעת הרמב"ן ז"ל.

אבל הרשב"א ז"ל לא הסכים לזה: ע"ב ינוחו לו לר' שמעון ברכות על ראשו כשהוא מתיר אפי' בשתי' וכו', פי' טעמ' דר' שמעון משום דקסבר דיינן של עכו"ם הוא נאסר משום בנותיהן אבל מגען לא הילכף כל היכא דאיכא לחוש שמא נסך אסור אפי' בהנאה. אבל כל היכא דליכא למיחש שמא נסך מותר אפי' בשתי'. דמשום בנותיהם ליכא אלא בסתם יינם דאיכא אקרובי דעתם.

אבל במגען ביינו של ישׂראל לא. הילכף כל היכא דליכא למיחש שמא נסך שרי לגמרי. ורבנן סברי דמגען נמי בכלל גזירה דבנותיהן הוא. הילכף אע"ג דליכא למיחש לנסוף אסור בשתי' כשאר דברים שגאסרו באכילה משום חתנות.

וקשה לי א"כ לר"ש גזירת בנותיהן ביינן למה דאי במגען בשל ישׂראל הא אמרת דלא גזרי' בי' משום בנותיהן. ואי לסתם יינם תיפוק לי' דאיכא למיחש שמא נסך כמו שאתה חושש למגען בשל ישׂראל.

אע"כ שאין בו משום בנותיהן כלל. ואם תשיב במגען בשל ישׂראל הוא שגאסר משום שמא נסך דאיכא רגלים לדבר דאי לאו לנסוכי למאי נגע בשל ישׂראל אבל בסתם יינם דליכא הוכחה לומר דנסך אלו לא הי' מטעם בנותיהן לא הי' נאסר כלל.

א"א לה לומר בן דלדבריה לר"ש מותר לישראל להפקיד יינו אצל עכו"ם בחותם א' דלנסוכי ליכא למי' דליכא רגלים לדבר כמו שאתה אומר בסתם יינם. ואי משום חלופי פינן דאי' חותם א' לא טרח ומזיג פדאמרי' לעיל ולא שמעי' לי' לר"ש דפליג במפקיד יינואצל עכו"ם כלל.

ואפשר שכל שישׂראל מפקיד יינו אצל עכו"ם איכא משום אקרובי דעתא וגזרי' בי' משום בנותיהן בסתם יינם מה שאין בן במגען בשל ישׂראל דליכא אקרובי דעתא הילכף לא גזרי' בי' משום בנותיהן.

א"נ משום דבשל ישׂראל חיישינן טפי לומר שמא נסך מביין שלהן דמילתא חשיבא להו לדידהו להקריב לע"ז משל ישׂראל אבל בדידהו לא חיישינן לנסוף מסתמא. ועוד דאם

איתא דנְסֻכֵי לָא הוּהּ מְזַבְּן לִי: שָׁם אָמַר רַב אֲשֵׁי כָּל שְׁבֻזְב טָמֵא בְּעַפְוֵי"ם עוֹשֶׂה יִין נְסֻךְ וכו'.

פירש"י ז"ל דְּלָאוּ פְּלִקָּא הוּא לְכָל מִילֵי שְׁהָרֵי הִיסְט שְׁבֻזְב טָמֵא וְעַפְוֵי"ם אֵינוֹ עוֹשֶׂה יִין נְסֻךְ פְּדָאֲמָרִי לְעֵיל בְּזִיקָא. וְעוֹד דְּמַגְעוֹ ע"י ד"א כְּגוֹן קְנָה וּכְיוּצָא בּוּ בְּזַב טְהוֹר וְעַפְוֵי"ם עוֹשֶׂה יִין נְסֻךְ.

אָלָא הִכִּי קָאָמַר כָּל שְׁבֻזְב נִקְרָא הִיסְט עַפְוֵי"ם נִקְרָא מַגְע כְּלוּ' כָּל שְׁבֻזְב טָמֵא בְּהִיסְט כְּגוֹן קְנָה בְּיָדוֹ וְהִסִּיט בְּיָדוֹ אֶת הַטְּהוֹר בְּעַפְוֵי"ם עוֹשֶׂה יִין נְסֻךְ בְּנִגְיָעָה. וְכָל שְׁבֻזְב טְהוֹר כְּלוּ' שְׂאִינוֹ נִקְרָא הִיסִיטוֹ כְּגוֹן בְּזִרְיָקָה שְׂאֵם זָרַק כְּלִים וְהִסִּיט טְהוֹר.

אֲרַף בְּעַפְוֵי"ם אִם נִגְע בְּיִין בְּזִרְיָקָה כְּגוֹן זוֹ אֵינוֹ עוֹשֶׂה יִין נְסֻךְ מִשּׁוּם דְּלָאוּ מַגְעוֹ הוּא. נִמְצָא דְהָאֵי דְמִשְׁוִינֵן זָב עִם עַפְוֵי"ם לָאוּ לְגַמְרֵי מִשְׁוִינֵן לְהוּ אָלָא הָאֵי לְמִקְלִתֵּי' וְהָאֵי לְמִקְלִתֵּיהּ זָב לְהִיסְטוֹ וְעַפְוֵי"ם לְמַגְעוֹ דְּאֵלוֹ הִיסְט בְּעַפְוֵי"ם לָא אֶפְשָׁר שְׂאִין הָעַפְוֵי"ם עוֹשֶׂה יִין נְסֻךְ בְּהִיסְטוֹ.

וְרַב אֲשֵׁי לְאַפּוֹקֵי צְרוּרוֹת אֲתָא. וְדַכְּוֹתָהּ אֲמָרִי בַב"ק כַּפ' פִּיצַד הֶרְגֵּל [ד' י"ז] כָּל שְׁבֻזְב טָמֵא בְּנִזְקִים מִשְׁלֵם נִזְק שְׁלֵם.

וְאֲמָרִי עֲלֵה וְרַבָּא צְרוּרוֹת אֲתָא לְאַשְׁמַעִינֵן. וְא"ת וְהִכִּי מִשְׁנֵה הִיסְטוֹ שֶׁל זָב לְמַגְעוֹ שֶׁל עַפְוֵי"ם כְּלוּ' דְכָל שְׂאִינוֹ נִקְרָא הִיסְט בְּזָב אֲרַף בְּעַפְוֵי"ם אֵינוֹ נִקְרָא מַגְעוֹ.

וְהָא תַנִּי קְנָה בְּקוֹמְטוֹ שֶׁל זָב וְהִיסִיט בּוּ אֶת הַטְּהוֹר טְהוֹר. וְאֵילוֹ בַכּה"ג וְדָאֵי בְּעַפְוֵי"ם עוֹשֶׂה יִין נְסֻךְ.

י"ל דַּבְכָּה"ג נִמְי מִשְׁכַּחַת בִּי הִיסְט הַזָּב כְּגוֹן קְנָה בְּקוֹמְטוֹ שֶׁל טְהוֹר וְהִיסִיט בּוּ אֶת הַזָּב טָמֵא. וְעוֹד דְּאָנֵן הִכִּי קָאָמַרִי כָּל עֲנִין שְׁבֻזְב טָמֵא בְּעַפְוֵי"ם עוֹשֶׂה יִין נְסֻךְ.

אָבַל אֲמָקוּמוֹת לָא קִפְדִּינֵן דְּנִדְאֵי אִיכָּא מְקוּם שְׂאֵע"פ שְׁבֻזְב טְהוֹר. בְּעַפְוֵי"ם עוֹשֶׂה יִין נְסֻךְ כְּגוֹן קוֹמְטוֹ וּכְיוּצָא בּוּ.

דְּהֵתֵם טַעְמָא אַחֲרֵינָא הוּא מִשּׁוּם דְּטוֹמְאָת בֵּית הַסֵּתְרִים הוּא וְלָא מִטָּמֵא. וּבְיִין נְסֻךְ לָא שְׂיִיף לְמִימַר הִכִּי.

וְהֵרַב אֶלְפִסִּי ז"ל הַשְּׁמִיטָה וְלָא נִתְבָּרַר לְמָה. וְהֶרַמְב"ן ז"ל כ' דְּאֶפְשָׁר שְׂהוּא סוֹבֵר דְּרַב אֲשֵׁי דְאָמַר הִכִּי לִית לִי גִזְיָרָה בְּכַחוֹ בְּיִין נְסֻךְ פְּלִל.

וְכַדְאָמַר רַב אֲשֵׁי בְּמַעְצָרָא זִירָא לְלִישְׁנָא (קַמָּא) [בְּתֵרָא] דְּאֶפִּי בְּכַחוֹ שְׂרִי וְלִדְיָדִין אֶפִּי מוֹרִיק אוּרוֹקֵי וְאֶפִּי בְּכַנְנָה שְׂרִי. הִלְכָּהּ לִית הִילְכְתָּא כְּוִתִּין וְהַעַפְוֵי"ם עוֹשֶׂה יִין נְסֻךְ בְּזִרְיָקָה כְּמוֹ שְׁעוֹשֶׂה בְּמוֹרִיק אוּרוֹקֵי וְצָרִיכָא רַבָּה אֵלוֹ דְּבָרֵי ז"ל.

וְכַתֵּב הֶרַשְׁבָּ"א ז"ל שְׂאִין טַעְמוֹ מִסְפִּיק דְּהָא אֲמָרִי לְעֵיל בְּלִישְׁנָא (בְּתֵרָא) (קַמָּא) דְּמַעְצָרָא זִירָא דְּבְכַחוֹ כו"ע לָא פְּלִיגֵי דְאָסוּר. אֶלְמָא אֶפִּילוֹ רַב אֲשֵׁי מוֹדָה דְּמוֹרִיק אוּרוֹקֵי אָסוּר וְלָא בָּא רַב אֲשֵׁי לְהַתִּיר כַּחוֹ אָלָא זְרִיקָתוֹ: פְּרַק הַשׁוֹכֵר ד' ס"ב.

אֵילִימָא הוּאֵיל וְיִין נְסֻךְ אָסוּר בְּהִנָּאָה שְׁכָרוֹ נְמִי אָסוּר בְּהִנָּאָה. פִּי דְכִינֵן דְּאָסוּר בְּהִנָּאָה אָסוּר לְהִנָּוֹת מְכָל דְּבַר הַבָּא בְּגִרְמָתוֹ אַע"פ שְׂאִינָה חִלּוּפֵי וְלָא דְמִים שְׁלוֹ לָא מְצִית

אמרת הכי דהרי ערלה וכלאי הכרם דאסירי בהנאה ואפ"ה ממון הכא בגרמתו שלקהם
מותר פדתנו מכרו וקדש בדמיהו מקודשת לפי שדמים הללו כמתנה הם בידו של זה וכך
אמרו בירושלמי במס' קדושין ר' חגי בשם ר' זעירא בשאין דמיהו.

כלו לפיכך מקודשת לפי שאין ממון זה דמים של ערלה וכלאי הכרם שאילו הי' פן אף
דמים הללו הם אסורים בהנאה שפיון שערלה וכלאי הכרם אסורין בהנאה אף ליהנות
מדמיהו אסור.

דמה לי הן מה לי דמיהו הא מ"מ מיניהו מתהני שמכרו בדמים. אלא משו"ה מקודשת
לפי שאין ממון זה דמיהו של ערלה וכלאי הכרם שפיון שהו אסורין בהנאה אינו שוין
ממון ומעות הללו מתנה הן בידו, ולפיכך מותרין דונקא בע"ז הוא שחידש הפתוב
שאו"פ שאין לה דמים שיהיו חליפי' נתפסין באיסור שלה אבל בשאר אסורי הנאה לא
ולפיכך מקודשת אלמא פיון שאין ממון זה דמי איסור הנאה או"פ שבגרמא שלהו
ומתמתן באו לידו מותר.

אף שזכר פועולה בנין נסך פיון שאינו דמיו או"פ שבגרמא שלא בא למה נאסר. אלא
הואיל ותופס את דמיו בע"ז גזרו בי' רבנן אף על שזכר פועולה מפני שנראה כמתחליף
נהרי שביעית וכו'.

ומן הירושלמי הנה שפכתנו נראה שאם עבר ומכר איסורי הנאה שדמיהו מותרין אף
למוכר עצמו חוץ מע"ז ושביעית. לפי שאינו דמי איסורי הנאה אלא מתנה או גזל בידו.
ונה שלא כד' רש"י ז"ל שכ' בפ"ק דחולין גבי חמצון של עוברי עבירה דלמוכר עצמו
אסורין ואין מקום להאריף בזה: שם. נמצא פורע חובו מפירות שביעית והתורה אמרה
לאכלה ולא לסחורה.

פלומר שגזירת הכ' הוא בפירות שביעית דלאכלה ניתנו ולא לדבר אחר. והיינו דתנו
במס' שביעית [פ"ח] אין לוקחין עבדים וקרקעות ובהמה טמאה מפירות שביעית.

והא דאמרי' בפ' האיש מקדש (ד' נ"ב) וש"מ המקדש בפירות שביעית מקודשת דייעבד
קאמר הא לכתחיל' אסור לקדש בהן את האשה כמו שאסור ליקח בהן בהמה עבדים
וקרקעות דלאכלה ניתנו ולא לדבר אחר, והיינו ש"מ לומר דאו"פ דאסור מקודשת היא
וכך אמרו בירושלמי מה בין הקונה אשה לקונה שפחה וכו': ד' ס"ג.

והא מחסר'א משיכה, וא"ת ומאי קושיא ונהא קיי"ל כר' יוחנן דאמר דבר תורה מעות
קונות וא"כ מדאו' לא מחסר'א משיכה. ואע"ג דרבנן תקון משיכה איסור אתנו דאורייתא
הוא.

י"ל דלר' יוחנן הכי נמי אבל הכא אליבא דר"ל מקשי' פלומר הניחא לר' יוחנן מתוקמא
שפיר הך ברייתא דאמ' התבעלי לי בטלה זה. אבל לר"ל מאי איכא למימר ומצינו סוגיות
בתלמוד דמקשה.

אליבא דחד דאע"ג דלית הלכתא פותי' פדמקשי' בפירק האיש מקדש [ד' נ"א] את ותמור
הוא ואת ותמור לא קנה ואילו אנו קיי"ל דקנה ובריש פ' האשה שנתארמלה מקשי'
ונימא רוב נשים בתולות נשאת ואילו אנו קיי"ל דאין הולכין בממון אחר הרוב.

וכן נמי הא דמיפרק בזונה גוי' דלא קניא במשיכה ופרש"י ז"ל דכי פתיבא משיכה בישראל פתיבא. כר"ל אתיא דאלו לר' יוחנן איפכא הוא בישראל מעות [קונה] ובעפוי"ם משיכה: ד' ס"ד.

שאני גר כינון דדעתה' לאיגיורי ודאי בטלה. פ"ג נ"ל דהכי קאמר כינון דדעתה' לאיגיורי ודאי בטלה במקירתו דאע"ג דקיי"ל כרבנן דאמ' בפרקין דלעיל דמכרה לא בטלה.

ה"מ בעפוי"ם שושאר בגיותו משום דמימר אמר דעפוי"ם פלח וישראל נמי מזבן לה לעפוי"ם ופלח לה אבל כל שמכרה משום דדעתה' לאיגיורי בטלה. או אפשר שישתייעו מפאן אותן שפסקו כמ"ד דבצורף ישראל ד"ה בטל והכי קאמר כינון דדעתה' לאיגיורי ודאי בטלה דמזבן לי' לצורף ישראל דאפי' רבנן מודו דבטל: אבל א"א לפרש ודאי בטלה בפחיתה וכיוצא בזה דא"כ בתר דבטלוה למה להו לזבונא.

אלא ה"כ קאמר א"כ תאמר דכל שהוא עצמה בטלה ומשקה לה גבי' לאחר שנתגניר גזרי' בי' דילמא משקה לה גבי' קודם ביטול כדגזרי' לעיל דילמא מגבה לה ונהדר מבטל לה וכו', וא"ת תינח ע"ז דמהני לה ביטול אלא יין נסו' מאי איכא למימר הא לא מהני בי' ביטול ואיהו סתמא קאמר כל מאי דאית לכו דמשמע אפי' יין נסו' וא"כ תפשוט דלא תפיס דמהני ביד עפוי"ם וה"ה לע"ז.

י"ל דמסתמא סתם יינם הוא ואפשר בסתם יינם לא גזרו בו שיהא תופס את דמיו. א"נ כינון דאפי' אי מתסר לא מתסר אלא מדרבנן משום מצנה דגר התירו: ד' ס"ה ע"ב מתני' יין נסו' שגפול על גבי ענבים ידיחם והם מותרות ואם היו מבוקעות אסורות פ"ג משום דבלעי ושמא יש בהם גויתן טעם.

וכתב הרמב"ד ז"ל נ"ל שאם היו הענבים מרוטות. והענבה מטולטלת מעוקצת וקרוכה לינטל הרי היא כמבוקעת ואסורה: ד' ס"ה ע"ב.

גמ' שרא רבא למפיני' ולזבונא לעפוי"ם שלא בפני ישראל. כתב ר"ח ז"ל ש"מ דפת של עפוי"ם אסור אסור חמור דחיישינן דילמא נפל בחטי יין נסו' והקשה עליו הרמב"ן ז"ל דא"כ חטים לא ניקח שמא נפל עליהם יין נסו' אלא אחזוקי איסורא לא מחזקינן: ד' ס"ו ע"ב.

אמר רבא מנא אמינא לה דתנן תנור שהסיקו בכמון של תרומה ואפה בו את הפת. הפת מותרת.

וא"ת מאי קא מיייתי רבא ראי' דילמא שאני התם דאינו אסור בהנאה הילכף דינא הוא דלשתרי דהא אין כאן טעם כמון. אבל יין נסו' דאסור בהנאה כינון דמתהני מריחא אסור.

דמ"מ הא מתהני מאסורי הנאה. ת"י הרמב"ן ז"ל דטעמא דאביי דאסר משום דס"ל דריחא כטעמא הוא ואפי' בשאר איסורי אכילה דלאו איסורי הנאה אסר בהו ריחא כטעמא ואפי' לא מכון אסור כדאמרי' במתעסק בחלבים ובעריות שפכר נהנה והא דאמרי' בפ' כל שעה [ד' כ"ה] דכל היכא דלא מכון שרי כר"ש דאמר דבר שאינו מתכוון מותר.

שְׂאֵי הַתֵּם שְׂאֵינוּ שׁוֹאֵף הַרִיחַ בְּפִיו אֲבָל כָּאֵן שְׂמֵשִׁים פִּיּוּ כְּנֶגֶד קְלוּחוֹ שֶׁל הַרִיחַ ס"ל לְאַבֵּי דְהַרִי הוּא כְּאֵילוֹ טוֹעַם מִמְּשׁוֹ שֶׁל אִסּוּר. וּמִשׁוֹ"ה מִיְיָתִי רָבָא סִיעֵתִי מְהֵא דְתְרוּמָה דְאִי רִיחָא כְּטַעְמָה בְּכַמוֹן שֶׁל תְּרוּמָה הו"ל לְמִסַּר שְׁהַרִי טוֹעַם רִיחוֹ שֶׁל אִסּוּר.

וּלְעֵינַי פָּסֵק הֵלְכָה בְּכָל הַנִּי דְאִיפְלִגִי בְּהוּ אַבֵּי וְרָבָא פְתַב הָרַב אֶלְפָּסִי ו"ל בְּהֵלְכוֹת וְהֵלְכְתָא בְּכוּלָּהּ פְּרָבָא דְקִי"ל דְּכָל הֵיכָא דְאַבֵּי וְרָבָא [פְּלִיגִי] הֵלְכְתָא פְּרָבָא לְבִרְמִיעַ"ל קַג"ם. וּבְפֶרֶק גֵּיד הַנְּשֵׂה כ' הוּא ו"ל דְּהָא דְאַפְלִיגוּ רַב וְלוֹי בְּפִסְחָא שְׁנֵי בַפ' פִּיצַד צוּלִין [ד' ע"ו] בְּבִשְׂרָא שְׁחוּטָה שְׂצָלָאוּ עִם בְּשַׂר גְּבִילָה דְרַב אֶמֶר אִסּוּר דְרִיחָא מִיְלְתָא הִיא.

וְלוֹי שְׂרִי נְאֻפִילוֹ בְּשַׂר גְּבִילָה שְׁמֵן וּבְשַׂר שְׁחוּטָה, כְּחוּשׁ דְרִיחָא לָאוּ מִיְלְתָא הִיא. דְּפִלְגְּתִיהוּ שְׁיִיכָא בְּהָא דְרָבָא וְאַבֵּי דְרַב ס"ל כְּאַבֵּי וְלוֹי ס"ל כְּרָבָא וְקִי"ל כְּלוֹי פִּינוֹן דְקָאִי כְּנֹתִי דְרָבָא.

וְכֹן פָּסֵק שֶׁם מְשַׁמֵּן דְרַבְּנוֹתָא ו"ל וְכ' שֶׁם דְאִיכָּא מֵאֵן דְאֶמֶר דְּפָסְקִי כְּרַב לְחוּמְרָא וּמִיְיָתִי רֵאִי מְדַגְרְסִי הַתֵּם תְּנִי רַב פְּהֵנָּא בְרִי דְרַב חִינְנָא סָבָא פֶת שְׂאֵפְאָה עִם הַצְּלִי בְּתַנּוּר אִסּוּר לְאַכְלוֹ בְּכוּתָח.

וְאַמְרִי נְמִי הַתֵּם הֵהוּא בִּינִיתָא דְאַטְנִי בְּהַדִּי בְּשַׂרָא אֶסְרָא רָבָא מִפְּרִזִּיקָא לְמִיכְלִי בְּכוּתָחָא דְאַלְמָא ס"ל דְרִיחָא מִיְלְתָא הוּא. וְרַבֵּינוּ אֶלְפָּסִי ו"ל קִי"ם דְבְרֵי הָרַאשׁוּנִים וְדַחָה רְאִיּוֹת הִלְלוּ וְאֶמֶר דְלָאוּ סִיעֵתָא הוּא לְרַב וְלָאוּ כְּנֹתִי שְׁיִיכִי דְאַפִּי לֹי נְמִי מוֹדָה בְּכִי הָא דְכִינּוֹן דְשָׂרוּ לְמִיכְלִינְהוּ בְּלֵא כּוּתָחָא אִי שְׂרִית לִי לְמִיכְלִינְהוּ בְּכוּתָחָא הו"ל כְּמֵאֵן דְשָׂרִית לִי לְכַתְּחִילָה לְצִלוֹתוֹ.

וְלוֹי לֹא שְׂרִי אֲלֵא בְּדִיעֵבַד דְהָא שְׂצָלָאוּ קְאָמֶר. וְכֹן דַּעַת הַר"ם בְּמַז"ל דְלוֹי דְוָקָא בְּדִיעֵבַד הוּא שְׁפֵן כ' בַּפְט"ו מְה' מֵאֲכָלוֹת אִסּוּרוֹת אֵינן צוּלִין בְּשַׂר שְׁחוּטָה עִם בְּשַׂר גְּבִילָה וְאִם צָלָאוּ הַרִי זֶה מוֹתֵר.

וְזֶה אֵינוֹ מְחַנּוֹר דְהַתֵּם מוּכַח דְלוֹי אֵף לְכַתְּחִי קְאָמֶר מְדַאקְשִׁי עֲלֵה מִמִּתְנִי דְקִתְנִי אֵינן צוּלִין שְׁנֵי פְסָחִים כֹּא' מִפְּנֵי הַתְּעַרְוּכָת וְלֹא מִשְׁנֵי הַתֵּם לְכַתְּחִי הוּא דְלֹא הָא דִיעֵבַד שְׁפִיר דְמִי.

וְעוֹד דְרָבָא דְאַזִּיל בְּשִׁיטְתִּי דְלוֹי שְׂרִי הֵכָּא בְּבַת תִּיהָא אִפִּי לְכַתְּחִי. וְעוֹד דְגְרָסִי בִירוּשְׁלָמִי בְּמַס' תְּרוּמוֹת מְהוּ לְצִלוֹת שְׁנֵי שְׁפוּדִין א' שֶׁל שְׁחוּטָה וְא' שֶׁל גְּבִילָה כְּאַחַד בְּתַנּוּר א"ר יְרֵמִי בְשֵׁם רַב אִסּוּר שְׁמוּאֵל בְּשֵׁם לֹי מוֹתֵר.

אַלְמָא דְלוֹי אִפִּי לְכַתְּחִי שְׂרִי. וְכֹן הִטְעַם הָאֲחֵר שֶׁכ' הָרַב אֶלְפָּסִי ו"ל לְדַחּוֹת רְאִיּוֹת הִלְלוּ שְׁהִבִּיאוּ לְפָסוּק כְּרַב וְאֶמֶר ו"ל שְׂאֵינָן רְאִיּוֹת דְכִינּוֹן דְשָׂרִינָן לִי לְמִיכְלִינְהוּ בְּלֵא כּוּתָחָא הוּי לְהוּ כְּדָבָר שְׁיֵשׁ לוֹ מִתִּירִין אִפִּי בְּאַלְף לֹא בְטִיל וְהַרִי כָל דְבָר שְׂאֵינוֹ אֲלֵא א' מֵאַלְף כְּרִיחָא בְּעֵלְמָא הוּא.

אֵינוֹ מְחַנּוֹר שְׁהַרִי רָבָא כִּי אֶמֶר רִיחָא לָאוּ מִיְלְתָא הוּא אִפִּי בַפ"ע קְאָמֶר הֵכָּא בְּבַת תִּיהָא וְהִיאֵף אֶפְשֵׁר דְבַפ"ע לָאוּ מִיְלְתָא הוּא. וְכְשֶׁנֶּתְעַרַב בְּדָבָר שְׁיֵשׁ לוֹ מִתִּירִין יֶאֱסֵר אֵת תְּעַרְוּכָתוֹ וְעוֹד דְכְּשֶׁאֶמְרוּ דְבָר שְׁיֵשׁ לוֹ מִתִּירִין אִפִּי בְּאַלְף לֹא בְטִיל לֹא אֶמְרוּ אֲלֵא בְּמִינוֹ אֲבָל שְׁלֵא בְּמִינוֹ בְטִיל הוּא כְּשֶׁאֶר אִסּוּרִים בְּנוֹתֵן טַעַם.

וּרְאֵי לְדָבָר דַּתְּנוּ בַּנְּדָרִים (ד' נ"ב) הַנּוֹדֵר מִן הַדָּבָר וְנִתְעָרַב בְּאַחֲרֵים אִם יֵשׁ בּוֹ נוֹתֵן טַעַם אֲסוּר וְנִדְרִים דָּבָר שֶׁיֵּשׁ לוֹ מִתִּירִין הוּא כְּדָאֵי בַּפ' הַנּוֹדֵר מִן הַמְּבוֹשֵׁל) [הֵיֶרֶק דְּנִיט] מִשּׁוּם דְּאֵי בְּעֵי מִתְּשִׁיל עֲלֵיהּ.

וְאִפֹּ"ה [הוּא] בְּנוֹתֵן טַעַם וּלְפָנֵינוּ יִתְבָּאֵר עוֹד בַּס"ד. וְהֵרֵמַבְּ"ן ז"ל פָּתַב דְּוֹדָאֵי הַלְכָתָא כְּלוּי וְכד' הֵרַב אֶלְפָּסִי ז"ל וְהָא דַּתְּנֵי רַב פְּהֵנָא וְכוּ' וְכֵן עֲנֻבְדָּא דְהָאֵי בִּינִיתָא דְהֵתֵם לָא מְסִייעַ לְרַב דְּאִפִּי לְוֵי מוֹדָה בְּהוּ מִשּׁוּם דְּכִינּוֹן שְׁרִית בְּשֵׁר נִרְגַּשׁ בְּהֵם הַטּוֹעֵם אוֹתָם יְהֵא סְבוּר שְׁמַמְשׁוּ שֶׁל בְּשֵׁר נִבְלַע בְּהֵם וְכִי אֶכִּיל לְהוּ בְּכוּתְחָא מִתְּחַזֵּי כַבב"ח וּמְשׁו"ה אֲסוּר.

מִשָּׂא"כ בְּבִשְׁר שְׁחוּטָה שֶׁצָּלְאוּ עִם בְּשֵׁר נְבִילָה שֶׁאֵין רִיחוֹ וְטַעְמוֹ שֶׁל נְבִילָה נִרְגַּשׁ בְּהֵם כָּלָל. וְעוֹד שֶׁאֶפְשָׁר שְׁחוּמְרָה הוּא שֶׁהִתְחַמְּרוּ בַבב"ח יוֹתֵר מִשְׁאָר אֲסוּרִין דְּמִשּׁוּם דְּלֹא בְּדִילֵי אֵינְשֵׁי מִינֵי מְפָנֵי שֶׁכָּל א' הֵיֶתֵר בַּפ"ע הִתְחַמְּרוּ בּוֹ יוֹתֵר מִשְׁאָר אֲסוּרִין כְּמוֹ שֶׁהִתְחַמְּרוּ בּוֹ שֶׁלֹּא לְהַעֲלוֹתוֹ עִם בְּשֵׁר עַל הַשְּׁוֹלְחָן.

מִשָּׂא"כ בְּשֶׁאֵר אֲסוּרִין שֶׁאֵם אוֹכֵל עִם הַעֲפוּ"ם עַל הַשְּׁוֹלְחָן מַעֲלָה עָלָיו יֵינן נֶסֶף וּשְׁאָר אֲסוּרִין. הַלְכָּף בְּפֶת שֶׁאֶפְשָׁה עִם הַצְּלֵי נְמִי גְזָרוּ בּוֹ הוֹאִיל וַיֵּשׁ בּוֹ רִיחַ בְּשֵׁר שֶׁלֹּא לְאָכְלוֹ בְּכוּתָח וְלֹא מִשּׁוּם דְּרִיחָא מִקְלָתָא דַּא"כ אִפִּי בַּפ"ע תְּהֵא אֲסוּרָה וְכַדְאָמְרִי אֵין טְשִׁין אֶת הַתְּנוּרָה בְּאֵלֶיהָ וְאֵם טֵשׁ כָּל הַפֶּת כְּוֹלָה אֲסוּרָה מְפָנֵי הַרְגֵּל עֲבִירָה שֶׁמְפָנֵי שֶׁאֵדָם אוֹפָה מְמַנּוּ בְּפַעַם א' לִימֵים הֵרַבָּה אִם אֶתָּה מִתִּירוֹ לְאָכְלוֹ בַּפ"ע יְבֵא לְאָכְלוֹ בְּכוּתָח.

אֲבָל כָּאֵן כִּינּוֹן שֶׁאֵר בְּחֻלְבֵי אֵינָה אֲסוּרָא מִן הַדִּין דְּרִיחָא לָאו מִקְלָתָא הִיא לֹא אֲסוּרָה בַּפ"ע דְּהוּ"ל גְּזִירָה לְגִזְרָה. אֲבָל לְאָכְלָה עִם חֻלְבֵי אֲסוּרָה לְכוּ"ע מִשּׁוּם חוּמְרָא דַבב"ח.

וְאִפִּי לְוֵי וְרַבָּא דְּאֵית לְהוּ רִיחָא לָאו מִקְלָתָא הִיא מוֹדוֹ בְּה: שֵׁם. כָּל שֶׁאֵינָה חִסְרָה כְּלוּם וְאֵינָה נֶאֱכָלֶת מְפָנֵי זֶה פִּירֵשׁ"י ז"ל דְּלֹא דְנוֹקָא אֵינָה נֶאֱכָלֶת אֶלָּא שְׁנַפְגָּם טַעְמָה מְפָנֵי זֶה, וּרְאֵי לְדַבְּרֵי מִקְדִּירָה שֶׁאֵינָה בֵּת יוֹמָא דְקַרְיָנָה לְהַ נוֹתֵן טַעַם לְפָגָם.

וּבְנוֹדָאֵי שֶׁאֵינָה פּוֹגְמַת הַתְּבִשִׁיל כָּל כְּפֵד עַד שֶׁלֹּא יְהֵא נֶאֱכָל. וּבְקַדְרִיָּה בֵּת יוֹמָא נְמִי אֶמְרִי א"א דְּלֹא פָּגְמָה פְּוֹרְתָא אֶלְמָא דְּפָגָם שְׁרִי.

וּרְאֵי לְדַבְּרֵי עוֹד מִשְׁמֵן וּדְבִשׁ וְקוֹרֵט שֶׁל חִלְתִּית וְדוּמִיָּהוּן שֶׁהִתִּירוּ בַּפ' אֵין מַעֲמִידִין מִשּׁוּם נוֹתֵן טַעַם לְפָגָם וּבְנוֹדָאֵי שֶׁאֵינּוּ נְפִסְלִים מֵאֲכִילֶת אֵדָם שֶׁהִרִי כְּוֹלֵן נֶאֱכָלִין הֵן ש"מ דְּכָל הִיכָא דֵאֵי פְּוֹרְתָא דְּפָגָם שְׁרִי.

וְאֵע"ג דְּנוֹתֵן טַעַם לְפָגָם מִנְבִּילָה גְּמְרִי לִי וְכָל שְׁרֵאֵוִי לְגַר שְׁמָה נְבִילָה וְאֵע"פ שְׁנַפְגָּמָה הֵתֵם הֵינּוּ טַעְמָא מְפָנֵי שֶׁנֶּאֱכָלֶת בַּפ"ע וְהַלְכָּף עַד דְּמַפְגְּמָה לְגְּמְרִי מֵאֲכִילֶת גַּר אֲסִירָא אֲבָל אִסוּר תַּעֲרוֹבֶת שֶׁהוֹלְכִין בּוֹ אַחַר נְתִיבַת טַעַם.

כָּל שֶׁטַעְמוֹ פָּגָם הַתְּבִשִׁיל קָצַת מְוֹתֵר לְפִי שֶׁאֵינּוּ נוֹתֵן טַעַם אֲדַרְבָּה פּוֹגָם הוּא. וְכִי גְּמְרִי בְּנְבִילָה בְּנו"ט לְפָגָם מְוֹתֵר.

י"ל דְּהִכֵּי גְּמְרִי מַה מְצִינוּ בְּנְבִילָה שֶׁלֹּא אֲסִירָה תּוֹרָה אֶלָּא כְּשֶׁהִיא רֵאוּיָה לְגַר מְפָנֵי שֶׁהִיא נְהֵגָה מִן הָאִסוּר אֵע"פ שֶׁהִיא פְּגוּמָה קָצַת אֲבָל כָּל שֶׁאֵינָה רֵאוּיָה לְגַר כִּינּוֹן שֶׁאֵינּוּ נְהֵגָה מִן הָאִסוּר הַתּוֹרָה הַתִּירְתָּה וְאֵע"פ שֶׁחָל עָלָי אִסוּר מִתְּחִלָּה אֵרֵף בְּאִסוּר שְׁנִתֵּן טַעַם בְּהֵיֶתֵר כִּינּוֹן שֶׁהֵיֶתֵר נְפָגָם קָצַת מִן הָאִסוּר נִמְצָא שֶׁזֶה שֶׁאוֹכְלוֹ אֵינּוּ נְהֵגָה מִן

האיסור אלא מצטער עליו הלכה שרי ואע"פ שחל איסור מתחיל באותו דבר שנתערב בקיטור.

ולפ"ז נ"ל שאם הגדיל האיסור מדתו של היתר עד שהוא משביח יותר כשאוכלו בגודל מדתו ממה שהוא פוגם בהפסד טעמו אסור עד שיפסל מלאכול לאדם כנבילה. וכי אמרי' דבפגם כ"ש סגי כשפוגם יותר בקלקול טעמו ממה שמשביח בגודל מדתו וצ"ע.

ומ"מ נ"ל ברור דכל דאיכא פזית בכדי אכילת פרס אע"ג דנותן טעם לפגם אסור עד שיפסל מלאכול לאדם דהיינו נבילה גופה ופשוט הוא. אלא שראיתי לרשב"א ז"ל בס' תורת הבית הארוך שהתיר בנו"ט לפגם כל שההיתר מרובה מן האיסור.

וכן בדברים המאוסים מתחילתו כעכבר וכיוצא בו שנתערבו בהיתר מרובה מהן כ"ש ונתן טעם לדבר דאי משום ממלשן דאורייתא מרובה בטיל ואי משום טעמן אין פאן משום נותן טעם פיון שהוא פוגם.

אלו דבריו ז"ל. ולא נתחננו לי דכל היכא דאיכא פזית בכדי אכילת פרס אסור ולוקין עליו ולא בטיל.

ומנבילה נמי ליכא למגמר אע"ג דפגים כל היכא שהגדיל האיסור מדתו של היתר וכ"ש בדאיכא פזית בכדי אכילת פרס דמ"מ נהנה מן האיסור אא"כ נפסל מלאכול לאדם כנבילה אלא כמו שפתי עיקר.

אבל הראב"ד ז"ל טרח לפרש דכי קאמר ואינה נאכלת דוקא קאמר. ולא עלתה בידו: ד"ס"ז ע"ב לא אסרה תורה אלא קדירה בת יומא דלאו לפגם הוא.

פ"י פגון שידוע שנתבשל בה איסור באותו יום. הא אינו ידוע מדאו' שרי דסתם פליהם של עכו"ם אינו בני יומן כמו שנתבאר בראיות ברורות בפ' אין מעמידין.

אבל מדרבנן הוא שאסור לבשל בהו לכתחיל' ואם בישל בהו מותר וכדאמרי' בשילהי פרקין וכולן שבשיל בהו עד שלא הגעיל עד שלא ליבן תני חזא מותר. ואוקימנא לה בסוף פרקין כמ"ד נו"ט לפגם מותר.

ולא תימא דכי אמרי' דמדרבנן אסור לבשל לכתחיל' הני מילי משום חשש קדירה בת יומא. הא כל שידוע שאינה בת יומא שרי אפ"ל לכתחיל' דליתא אלא אפ"ל דנדאי אינה בת יומא אסור לבשל בה לכתחיל' אפ"ל מדרבנן.

ורא' לדבר מדאמרי' בפ' כל הבשר [ד' קי"א] דהיא פינכא דנהו בי ר' אמרי דמלח בה בישרא ותברה. ואי ס"ד דקדירה שאינה בת יומא שרי לבשולי בה לכתחיל' למה לי לתברה לשהייה עד למחר ולשתמש בה אלא ש"מ דמדרבנן אסור לבשל בה לכתחיל'.

כך שמעתי לזו בשם הרמב"ן ז"ל: שם אמר עולא מחלוקת כשהשביח ולבסוף פגם אבל פגם מעיקרא ד"ה מותר. קשה לי דנדאי לסבר' דעולא מאן דאסר לאו מגעולי עכו"ם גמר.

דאי הנה גמר מנייהו אפ"ל בפגם מעיקרא הו"ל למיסר דגיעולי עכו"ם פגומין הן בתבשיל מעיקרו. א"ו לעולא כולהו סבירא להו דלא אסרה תורה אלא קדירה בת יומא.

וכינן שפון בַּשְּׁהִיבִים וּלְבִסוּף פֶּגֶם בְּמֵאֵי פְּלִיגֵי דְּכָל הַדָּ שֶׁקְּלָא וְטָרְיָא דְּאַמְרֵי עַד הַשְּׁתַּא מ"ט דר"מ. מ"ט דר"ש אַלִּיבָא דְּעוֹלָא לִיתָהּ כְּלָל וְכִדְכִתִּיבָנָא.

ותו קשׁיָא לִי לְמַסְקָנָא דְּסוּגִין דְּאַמְרֵי אַלִּיבָא דר' יוֹחָנָן דְּבַכּוּגִים מְעִיקְרָא מְחַלּוֹקֵת אַבְל בַּשְּׁהִיבִים וּלְבִסוּף פֶּגֶם ד"ה אָסוּר. אַמַּאי מוֹדָה מֵאֵן דְּאַמְרֵי נו"ט לְפָנִים מוֹתֵר דְּלִיתְסָר בַּשְּׁהִיבִים וּלְבִסוּף פֶּגֶם.

דְּנֻדַּי מ"ד מוֹתֵר מְנַבְיֵלָה גְּמַר וס"ל דְּלָאוּ בְּסְרוּחָה מְעִיקְרָא בְּלַחוּד הַתִּירָה הַתּוֹרָה אֶלָּא אַרְבַּמְשׁוֹבַחַת וּלְבִסוּף אִיפְגָּמָה וְכִינן שֶׁכּוֹן אִפִּי בַּשְּׁהִיבִים וּלְבִסוּף פֶּגֶם הו"ל לְמִשְׁרֵי כִינן דְּמַנְבְּיֵלָה גְּמַר.

ונ"ל דְּאַלִּיבָא דְּעוֹלָא הִינּוּ טַעְמֵיהוּ דר"מ ור"ש דְּתַרְנוּהוּ ס"ל דְּנַבְלָה שְׁהַתִּירָה הַתּוֹרָה אִפִּי בַּשְּׁאִינָה סְרוּחָה מְעִיקְרָא וּמִינָה גְּמַר ר"ש דְּמָה נְבִיֵלָה אַעפ"י שְׁחַל עֲלֵי אִסוּר כְּשִׁהִיטָה מְשׁוֹבַחַת כְּשִׁנְפִּסְלָה מְלֶאכֶל לְגַר שְׁרִיָא.

אַף תַּעֲרוּבַת זֶה שֶׁל הַיִּתֵּר וְאִסוּר אַע"פ שְׁחַל עֲלֵיו אִסוּר כְּשִׁהוּא מוֹשְׁבַח. כְּשִׁנְפִּגִים לְבִסוּף שְׁרֵי.

ואַע"ג דְּלָא דְּמֵי הַאי פֶּגֶם לְפָנִים דְּנַבְיֵלָה דְּהַתָּם אִינוּ רְאוּי כְּלָל וְהָכָא רְאוּי אַע"פ שְׁנַפְגִּים כְּבָר כְּתַבְנוּ לְמַעַלָּה דְּכִינן שְׁאִין מְשִׁשׁוּ שֶׁל אִסוּר כְּאֵן אֶלָּא טַעְמוֹ. כָּל שְׁאוֹתוֹ טַעַם פּוֹגֵם אוֹתוֹ הַיִּתֵּר קֶצֶת.

רְאוּי לְהַתִּירוֹ כְּנַבְיֵלָה שְׁאִינָה רְאוּי לְגַר כְּלָל. שְׁהַרִי אִינוּ נִהְגָּה מִן הָאִסוּר.

ור"מ ס"ל דְּדוֹקָא בְּפָגוּם מְעִיקְרָא הוּא שְׁרֵאִי לְהַשְׁוֹת פֶּגֶם זֶה וַאֲע"פ שְׁאִינוּ פֶּגֶם גְּמוּר כְּנַבְיֵלָה שְׁאִינָה רְאוּי לְגַר שְׁהִיא פְּגוּמָה לְגַמְרֵי. לְפִי שְׁכַפְּגוּם מְעִיקְרָא מְעוּלָם לֹא הוֹשְׁבַח תַּבְשִׁיל זֶה מְחַמַּת טַעַם הָאִסוּר אֲדַרְבָּה נְפִגִים מְמַנּוּ וְאִכָּא לְמִשְׁרֵי אַע"פ שְׁהִיא נֶאֱכַל כְּנַבְיֵלָה שְׁאִינָה רְאוּי לְגַר [דמ"מ אִינוּ] נִהְגָּה מִן הָאִסוּר אַבְל כָּל שְׁהִיבִים וּלְבִסוּף פֶּגֶם.

כִּינן שְׁבִשְׁעָה שְׁהִיבִים נֶאֱסָר תַּבְשִׁיל זֶה הֵנּוּ לִי כְּנַבְיֵלָה וְכִינן שְׁחַל עֲלֵיו אָסוּר א"א לְהַתִּירוֹ עַד שְׁיִפְסֵל מְלֶאכֶל לְאָדָם כְּנַבְיֵלָה שְׁאִינָה אַע"פ שְׁאִסוּר זֶה מְחַמַּת טַעַם הוּא בָּא וְאֵלּוּ הִי פֶּגֶם מְעִיקְרָא אַע"פ שְׁהִי רְאוּי לְאָדָם לְאָכּוֹל הִי מוֹתֵר לְפִי שְׁאִינוּ נִהְגָּה מִן הָאִסוּר.

כָּל שְׁמוֹשְׁבַח מִתְחִילָתוֹ נַעֲשֶׂה תַּבְשִׁיל זֶה כְּנַבְיֵלָה. דּוּמְיָא דְּמֵאֵי דְּאַמְרֵי בְּמַס' חוֹלִין (ד' ק"ח) חֲתִיכָה עֲצָמָה נַעֲשִׂית נְבִיֵלָה וְאָסוּר עַד שְׁיִפְסֵל מְלֶאכֶל לְאָדָם אַע"פ שְׁמְחַמַּת טַעַם הוּא בָּא.

סוּפוֹ כְּתַחֲלִילָתוֹ לֹא אַמְרֵי אֶלָּא אַמְרֵי כָּל שְׁאִינוּ נְפִסֵל מְלֶאכֶל לְאָדָם נִהְגָּה הוּא מִתַּבְשִׁיל זֶה שְׁנַעֲשֶׂה אִסוּר מִתְחִילָתוֹ. אַבְל בְּפָגוּם מְעִיקְרוֹ ד"ה מוֹתֵר דְּאִכָּא לְדַמּוּי לְנַבְיֵלָה כְּדְכִתִּיבָנָא.

הִינּוּ טַעְמָא דְּעוֹלָא אַבְל ר' יוֹחָנָן דְּאַמְרֵי בְּפָגוּם מְעִיקְרוֹ מְחַלּוֹקֵת אַבְל בַּשְּׁהִיבִים וּלְבִסוּף פֶּגֶם ד"ה אָסוּר. ס"ל דר"מ ור"ש בְּהָא פְּלִיגֵי ר"מ גְּמַר מְגִיעוּלֵי עַכּוּ"ם דַּע"ג דְּפּוֹגֵם מְעִיקְרָא אָסוּר רַחֲמָנָא הִילְכָף ע"כ דר"מ נְבִיֵלָה דְּשָׂרָא רַחֲמָנָא בְּסְרוּחָה מְעִיקְרָא שְׁלֵא חַל עֲלֵי אִסוּר מְעוּלָם.

וּלְפִיכֶם אֶסְרָה תּוֹרָה גִּיעוּלֵי עֶכּוֹ"ם לְפִי שְׁפָכְרָה חֲזוֹר אִיסוּר בְּאוֹתוֹ בְּלַע קוֹנְדָם שְׁהֵיָה בְּלוּעַ
בְּדוֹנְפֵי הַפְּלִי שְׁאִילוֹ הַתִּירוֹ תּוֹרָה נְבִילָה שְׁאִינָה סְרוּחָה מְעִיקָרָא לֹא הָיָה אֶפְשָׁר שְׁיֵהִיו
גִּיעוּלֵי עֶכּוֹ"ם אֶסוּרִין וְאֵע"פ שְׁאִין נְפֹסְלִין מְלֶאכּוֹל לְאֶדָם לְפִי שְׁשׁוּיִן הֵן עִם נְבִילָה
שְׁהַשְׁבִּיחָה וּלְבִסוּף פְּגָמָה וְכִמוֹ שְׁפָתְבָנוּ.

הֵינּוּ טַעְמָא דר"מ דְּאָסֵר אֶפִּילוּ בְּפָגוּם מְעִיקְרוֹ. אָבֵל ר"ש ס"ל דְּכִשְׁהַתִּירָה תּוֹרָה נְבִילָה
אִפִּי בְּשֶׁהַשְׁבִּיחַ וּלְבִסוּף פְּגָמָה הַתִּירְתָּה אֵע"פ שְׁחָל עֲלֵי אִיסוּר כְּשֶׁהִתְיָתָה מְשׁוּבַחַת.

הַלְפָּה ע"כ אִיסוּר שְׁנָתָן טַעַם בְּהִיתָר וּפְגוּם מְעִיקָרָא שְׁרִי שְׁשׁוּנָה הוּא עִם נְבִילָה שְׁאִינָה
רְאוּיָ לְגַר אֵע"פ שֶׁהוּא נֶאֱכָל לְאֶדָם כִּינּוֹן שְׁלֹא חָל אִיסוּר עַל תְּבִשְׁלֵי זֶה מְעוֹלָם אֵע"פ
שְׁחָל עַל דְּבָר זֶה אִיסוּר קוֹנְדָם שְׁנִתְעַרַב בְּהִיתָר.

דמ"מ אִינוֹ נִהְיָה מִן הָאִיסוּר. אָבֵל בְּשֶׁהַשְׁבִּיחַ וּלְבִסוּף פְּגָם.

בְּשֶׁעָה שְׁהַשְׁבִּיחַ כָּל תְּבִשְׁלֵי זֶה נֶעֱשֶׂה כְּנְבִילָה וְשׁוּב אִין לֹו הִיתָר עַד שְׁיִפְסֵל לְגַמְרֵי
מְלֶאכּוֹל לְאֶדָם וְכַטְעָמֵי דר"מ אֲלִיבָא דְעוֹלָא כְּנ"ל: ד' ס"ח. ור"ש לִיצְטְרַף הִיתָר לְאִיסוּר
וְלִיתָסֵר.

קִשָּׁה לִי מֵאֵי קוֹשְׁיָא דְהָא אָמְרֵי ב'פ' אֵלוּ עוֹבְרִין [ד' מ"ג] דְּבָכָל הַתּוֹרָה כְּנֹלָה אִין הִיתָר
מְצַטְרַף לְאִיסוּר חוּץ מֵאִיסוּרֵי נְזִיר. וְא"נ שְׁאוּר בְּכָל תְּקִטְרֵי.

אָבֵל שְׁאָר אִיסוּרִין לֹא וּבִהְדָּיָא אָמְרֵי הֵתָם דְּבִתְרוּמָה אִין הִיתָר מְצַטְרַף לְאִיסוּר דְּאָמְרֵי
גְּבִי הֵהִיא דְּהַמְקַפָּה שֶׁל תְּרוּמָה וְכו' מ"ט לֹאוּ מְשׁוּם דְּהִיתָר מְצַטְרַף לְאִיסוּר לֹא מֵאֵי כְּזוּת.
כְּזוּת בְּכַדֵּי אֲכִילַת פָּרֶס.

אֲלָמָא דְּבִתְרוּמָה אִין הִיתָר מְצַטְרַף לְאִיסוּר. וּבִהְדָּיָא נְמִיתָנּוּ וּמִיִּיתֵי לֵהּ בְּסו"פ כָּל הַצְּלָמִים
שְׁאוּר שֶׁל חֲמִץ וְשֶׁל תְּרוּמָה שְׁנִפְלוּ לְתוֹךְ הָעֵיסָה וְכו'.

וְחֲכָמִים אוֹמְרִים בֵּין שְׁנִפְלֵי אִיסוּר בְּתַחֲלִילָה בֵּין שְׁנִפְלֵי אִיסוּר בְּסוּף אִינוֹ אֶסוּר עַד שְׁיָהָא
בוֹ כְּדֵי לְחַמֵּץ דְּאֲלָמָא דְּאִין הִיתָר מְצַטְרַף לְאִיסוּר. אֲדַרְבָּה זֶה וְזֶה גֹרָם הוּא וּמִתָּר.

וְנִיחָא לִי דְּשְׁאוּר זֶה שֶׁל תְּרוּמָה אֵע"פ שְׁאִין בוֹ כְּדֵי לְחַמֵּץ בְּשֶׁעָה א' מ"מ נוֹתֵן טַעַם הוּא
בְּעֵיסָה אֲלָא שְׁכִינּוֹן שְׁאִינוֹ מְסַפִּיק לְחַמֵּץ אוֹתוֹ טַעַם שֶׁהוּא נוֹתֵן בְּעֵיסָה טַעַם פְּגוּם הוּא
שְׁכָל שְׁהַעֵיסָה מִתְחַלֵּת לְהַתְחַמֵּץ וְלֹא נִגְמְרָה נִפְגָּמָה וּמְשׁוּם הָאֵי טַעְמָא קְרִינּוֹן ב'פ' אֵלוּ
עוֹבְרִין לְסִידוּק חֲמִץ נִוֶקְשָׁה כְּדֵי אֵי הֵתָם וּמְשׁוּ"ה מְקַשְׁינּוּ כִּינּוֹן שְׁאִיסוּר זֶה ב"ע הוּא
נו"ט בְּעֵיסָה בְּשֶׁעָה א' אֵע"פ שְׁאֵלוּ הִי' ב"ע הָיָה פּוֹגֵם בְּעֵיסָה כִּינּוֹן שְׁעַכְשָׁיו בְּצִירוּף
הִתְיָתָר אִין טַעְמוֹ פְּגָמוֹ לִיתָסֵר וְלִהְיוֹי כְּשֶׁהַשְׁבִּיחַ וּלְבִסוּף פְּגָם לְפִי שְׁזָה אִינוֹ צִירוּף גָּמוּר
דְּתִימָא דְּאִין הִיתָר מְצַטְרַף לְאִיסוּר שְׁאִיסוּר זֶה ב"ע יֵשׁ בוֹ כְּדֵי לִיתָן טַעַם בְּהִיתָר בְּשֶׁעָה
אֲחַת.

וְהִתָּר זֶה אִינוֹ צָרִיף לֹו לְסִיעוּזוֹ בְּנִתְיַבּוּת הַטַּעַם אֲלָא גְרָמָא בְּעֲלָמָא הוּא שְׁגוּרָם לֹו שְׁאִין
טַעְמוֹ שֶׁל אִיסוּר לְפָגֵם. וְעוֹד שְׁבָאִיסוּר לְבַדּוֹ יֵשׁ בוֹ כְּדֵי לְחַמֵּץ וְהִתָּר אִין מְסִיעוּזוֹ אֲלָא
לְקָרַב חִימוּצוֹ.

ומתרצינו דר"ש לטעמי דאמר איסור ואיסור לא מצטרפי וכ"ש שכל שהאיסור בפ"ע אין בו פח לאסור העיסה בשעה א' אלא בסיועו של היתר שאין ההיתר מסייעו לאסור אע"פ שאינו מסייעו גמור אלא גרמא בעלמא וקרוב שעה א' בעלמא: ד' ס"ט.

גמ' היכי דמי בחזקת המשמער כדתנן וכו', וא"ת מאי קא מבע"ל כל היכא שלא הודיעו שהוא מפליג היינו חזקת המשמער תי' הרמב"ן ז"ל דברי שא דמתניתין דנכרי שה' מעביר כדי יין תרתי קתיני חזקת המשמער להיתרא והודיעו שהוא מפליג לאיסורא דמשום דברי שא נכרי אויזו כדי יין בידו אע"פ שהן סתומות בפסק של עץ וכמו שפיר' הרב ז"ל במשנתנו ליפא למישרינהו בלא הודיעו שהוא מפליג בלחוד פיון שאינו סתומות יפה.

וסיפא דקתני ואם הודיעו שהוא מפליג כדי שישתן וכו' דמפלל דבלא הודיעו שהוא מפליג שרי בסתומות לגמרי היא וכדקתני כדי שישתן וכו' ומתני' הכי קתני נכרי שהי' מעביר עם ישראל כדי יין ממקום למקום אם הנה בחזקת המשמער מותר ואע"פ שאינו סתומות אלא בפסק של עץ.

ואם הודיעו שהוא מפליג אפי' סתומות לגמרי כדי שישתן ויסתן וינגב אסור הלכך דנכרי שהיה מעביר כדי יין לא שרינו בפתוחות בלא הודיעו שהוא מפליג בלחוד אלא א"כ הי' בחזקת המשמער והיינו דבעי בגמ' היכי דמי בחזקת המשמער ומסקנא בבא להם דרף עקלתון דבכה"ג שרי.

הא אילו לא יכול לבא להם דרף עקלתון אע"פ שלא הודיעו שהוא מפליג אסור פיון שהעפוי"ם נושא את החבית בידו ואינו סתומות אלא בפסק של עץ וכיוצא בו. והיינו טעמא דבבבא דנכרי שהי' מעביר עם ישראל כדי יין קתני תרתי.

חזקת המשמער להיתרא ואם הודיעו שהוא מפליג לאיסורא ובהנהו בבי אחרינא לא קתני אלא הודיעו שהוא מפליג לאסורא משום דבהנהו בבי פיון שאין הנכרי אויזו החבית בידו כלל.

לא הודיעו שהוא מפליג שרי. אבל רש"י ז"ל פי' היכי דמי בחזקת המשמער כדתנא לומר שכל שלא הודיעו שהוא מפליג אע"פ שהפליג מהן יותר ממיל מותר כדתנן בפריקתא.

וכן נראה מד' הרב אלפסי ז"ל שפ' בהלכותיו היכי דמי חזקת המשמער כדתנן וכו' ולא הזכיר בבא עליהם דרף עקלתון: שם ע"ב. אבל נכרי בחנותו אחיד לי' לדשא ועבד מאי דבעי אימא לא צריכה.

פלומר קמ"ל מתני' דלא חיישינו להכי. ומיהו אי חזינו ליה דאיפליג לספינת' , א"נ דאחיד דשא דחנותא אי אית ליה לאשמוטי אסור ואי לא שרי.

והיינו דתנן בפתוספתא בפונדק ונכנס לכרף אע"פ ששעה לזמן מרובה מותר ואם הודיעו או שנעל עליו הפונדק אסור, המניח יינו בספינה ונכנס לכרף אע"פ ששעה לזמן מרובה מותר.

אם הודיעו או שהפליגה ספינתו אסור. וראוי לדבר עוד מדאמריי בסמוך שהוא חמרא דהנה בביתא דהנה דרי ישראל בעיליתא ועפוי"ם בתחיתא וכו' אתא עפוי"ם אחדא לדשא באפלי'.

והא התם פיון דעפוי"ם דר בתחיתא כמניח עפוי"ם בתנותו הוא ולא הודיעו שהוא מפליג ואפ"ה טעמא דמימר אמר כי היכי דאקדים ונאמאי אנא וכו' הא לא"ה פיון דאחדיה לדשא חמרא אסור לפי שמעשיו מוכיחין עליו דאי לאו לנסוכי למה ליה לאחדוי' לדשא: ד' ע"א.

גמ' אמר אממר משיכה בעפוי"ם קונה. נראה לי דלאמימר בין דסבר ליה פרי יוחנן דאמר דבר תורה מעות קונות.

בין אי סבר לה כר"ל דאמר משיכה קונה מפנרשת מן התו' הכי קאמר משיכה בעפוי"ם קונה ולא מעות. וראיה לדבר מדאמרינו בפ"ב דבכורות (ד' י"ג): ולאמימר דאמר משיכה בעפוי"ם קונה הניחא אי סבר לה כר' יוחנן דאמר דבר תורה מעות קונות אבל משיכה לא קניא לעמיתך בכסף לעפוי"ם במשיכה.

אלא אי סבר כר"ל דאמר משיכה מפנרשת מן התורה לעמיתך במשיכה ולעפוי"ם במשיכה לעמיתך למה לי. ומתצינו לעמיתך אתה מחזיר אונאה ואי אתה מחזיר לעפוי"ם אונאה.

הניחא אי סבר לה כמ"ד גזילו של עפוי"ם אסור היינו דאצטריף למשריא אונאה אלא אי סבר לה כמאן דאמר גזילו של [עפוי"ם מותר אונאה מבעיא אמרי אי סבר לה כמ"ד גזילו] מותר ע"כ כר' יוחנן ס"ל ע"כ סוגיא דהתם.

ולפי סוגי' זו אין ספק דאמימר דאמר משיכה בעפוי"ם מ קונה משיכה ולא מעות קאמר דאי ס"ד אף משיכה קאמר וה"ה למעות מאי קא מקשי' התם אלא אי סבר לה כר"ל דאמר משיכה מפנרשת מן התורה לעמיתך במשיכה ולעפוי"ם במשיכה לעמיתך למה לי.

הא מבעיא ליה למיזדרש לעמיתך בחדא דהיינו משיכה הא לעפוי"ם בתרתי משיכה ומעות כדקס"ד למיזדרש לעמיתך בכה"ג בריש סוגי' דהתם. אלא ע"כ אממר משיכה ולא מעות קאמר ומשו"ה מבעיא לן לעמיתך למה לי דישאל נמי הכי דיני' למ"ד משיכה מפנרשת מן התורה.

וכיון שפן יש פאן שאלה אליבא דאמימר דמוקמי האי מימרא דרב דאמר להו להנהו סבנותא אקדימו ושאקולי זוזי מיניה בדאיכא עפכת יין אפומא דמנא שנעשה כיון נסוף קודם שמשך אותו העפוי"ם ומשו"ה מצריף רב למקדמ ולמשקל זוזי מינייהו ולפום מאי דכתיבנא קשיא טובא כי מקדמי ושאקלי זוזי מאי הוי דכיון דלאמימר משיכה קונה ולא מעות כי קא הוי יין נסוף אפתי ברשות ישראל הוא וכשעפוי"ם מושך אותו ונקנין באותה שעה.

דמיו שהקדים לישראל דמי יין נסוף קא שקיל. וכי תימא אע"ג דלא קני לי' זוזי לעפוי"ם מ"מ על דעת שיוציאם ישראל נתנם לו זוזי דישאל הווי לגמרי ומאותה שעה נעשו המעות של ישראל אע"פ שלא קנו לו לעפוי"ם את היין.

ולא דמָא להא דאָמרי' לקמן דבשְׁהקדים לו דינר פל זמן שלא פסק דמיו אסורין פיון
שלא [קנה] מעותיו דהתם [היגנו] טעמא דכיון דלא פסק לו לא סמכא דעתיהו וזווי הו
פקדון אכל הכא קים להו דלא דררי בהו וקנה להו ישראל להנהו זווי מההיא שעמא.

אפתי לא גיחא דכיון דקיי"ל דכור בשלשים אני מוכר לה יכול לחזור בו אפי' בסאה
אחרונה נמצא שנה העכו"ם אפי' לאחר שקיבל לתוך פליו רובו של יין ונעשה יין נסוף
יכול לחזור בו ואלו חזר בו חייב להחזיר לו המעות.

וכיון שיכול לחזור בו נמצא שישראל זה רוצה בקיומו של יין נסוף כדי שלא יחזור בו
העכו"ם ויהא חייב להחזיר לו הדמים. והיכי אמרי' ש"מ נצוק חבור כלו' גיחא בהכי.

אדרבה קשיא טפי שנמצא שיינו של ישראל שהוא עומד עדיין לתוך פליו נתנסף והוא
צריך ליתן אותו לעכו"ם כדי שלא יהא חייב להחזיר דמים שקיבל ונמצא רוצה בקיומו
של יין נסוף.

זו היא שאלתו של הראשונים ז"ל ומפח קושיא זו אמרו דאמימר דאמר משיכה בעכו"ם
קונה אף משיכה קאמר וה"ה למעות. וזה א"א כמו שבארתי מההיא סוגי' דבכורות.

ולפיכך נ"ל שאין זו קושיא כלל דנדאי לאמימר רב הכי אמר להו להגי סבנותא אקדימו
ושקולו זווי מנייהו והתנו עמהם שאם יחזרו בהם יהיו המעות שבנדכם מתנה שבנדאי
לא יהיו ישראלים הללו מניחים שינתנסף יינם בכליו של עכו"ם ושח"כ יהא רשות ביד
עכו"ם לחזור בו.

ועוד שקרוב אני בזה לומר שאין צריך תנאי בזה שכל שנתן העכו"ם מעות ליד הישראל
אע"פ שאין המעות קונות פיון שהפסיד ישראל יינו ע"פ העכו"ם וא"א לעכו"ם להחזירו
לישראל להיתירו הראשון נקנו לו לישראל מעותיו ואפי' חזר בו העכו"ם אין ישראל
חייב להחזיר לו מעות.

נמצא שאין ישראל זה רוצה בקיומו של יין נסוף כלל ומשו"ה שרי באקדומי ומשקל זווי
מנייהו אעפ"י שלאמימר משיכה קונה ולא מעות: שם רב אשי אמר לעולם משיכה
בעכו"ם אינו קונה.

פי' רב אשי ס"ל כר"ל דאמר משיכה מפנרשת מן התורה כדאי' בפ' הנהב ודרוש הכי
לעמיתך במשיכה הא לעכו"ם בכסף. דאילו לר' יוחנן דאמר דבר תורה מעות קונות
איפקא הוא לעמיתך במעות הא לעכו"ם במשיכה.

וא"ת א"כ היכי א"ל רבינא לרב אשי בסוף סוגיין ת"ש דאמר ר' חייא בר אבא אמר ר'
יוחנן הא רב אשי כר"ל ס"ל ודלא כר"י. י"ל דהכי קאמר ליה ת"ש ממילתא דקיי"ל הכי
דההיא דר' חייא בר אבא הלכה פסוקה היא: שם.

אמר רב אשי מנא אמינא לה כדאמר להו רב להנהו סבנותא. וא"ת מאי קא מייתי ראיה
רב אשי ממירריה דרב כר"ל ס"ל כדאמרי' בפ' הנהב אמר קרא ומתני' מסייע לי' לר"ל
וכו' מתני' מאי היא נתנה לבלן ואמר רב בלן דוקא וכו' ולר"ל ודאי משיכה בעכו"ם
אינה קונה ומשו"ה צריך לאקדומי ולמשקל זווי מנייהו ואמימר דאמר כר"י דס"ל דבר
תו' מעות קונות הא לעכו"ם במשיכה.

יש לי לומר דאמימר ודאי לא מסיימא אי כר' יוחנן דוקא ואי אפי' כר"ל וכדאי' בסוגי' דבכורות וכמ"ש למעלה דאי ס"ל לאמימר גזילו של עכו"ם אסור מימרן' אפי' כר"ל אתיא ומשו"ה מיייתי רב אשי מנא אמינא לה מדרב אע"ג דרב כר"ל ס"ל.

ועוד דמעשה רב: ולעגון פסק הלכה קיי"ל פאמימר דאמר משיכה בעכו"ם קונה דמסקנא דסוגיין הכי ש"מ משיכה בעכו"ם קונה הלכה לא צריף לאקדומי ולמשקל זויי מיניהו אלא פנין דמשכני' קני' יין נסוף לא הוי למיסר בהנאה עד דנגע בי' פניו במגע בכונה ואפי' אי פניל ורמי למנא דעכו"ם ואיפא עפכת יין אפומה דמנא שרי וקא קיי"ל פרשב"ג בסתם יינם ואפילו יין פניו הלכה לא קיי"ל פרב.

אבל רבי' האי גאון ז"ל פסקה לדרב בספר המקח בשער י"א: שם ע"ב. אי דקא פניל ורמי למנא דישראל הכי נמי.

מהא שמעי' שמשיכה או הגבהה אפילו בכליו של מוכר קונות דאל"כ לוקמה פגון דכנייל ורמי לכליו של ישראל דלא קני לי' במשיכה וכי קא הוי יין נסוף אפתי ברשותא דישראל הוא ומשו"ה צריף לאקדומי ולמשקל זויי מיניהו.

ונה שלא פדברי מקצת המפרשים ז"ל שהם סוברים דמשיכה והגבהה בכליו של מוכר אינו קונות מפני שעדין פירות ברשות בעלים הראשונים הן ושמעתין הויא תיובתיהו: שם. הקא במאי עסקינן דקא פניל למנא דעכו"ם.

פ"י וכגון דאיפא עפכת יין ופקרקות של פלי וכדאוקני' לה בסוף. דליפא לפרושה משום איסור פלי עצמו דקא קיי"ל נודות העכו"ם וקנניהם ויין של ישראל פנוס בהן אסורין ואין איסורן איסור הנאה.

ומ"מ דלא פרשב"ג אתיא דאי פרשב"ג הא אמר ימכר פולו חוץ מדמי יין נסוף שבו. וכן נמי הא דאקשינן ש"מ נצוק חבור הוא דלא פרשב"ג אתיא דאי פרשב"ג אע"ג דנצוק חבור האי נצוק לא מתסר אלא מפני תערובת של יין אסור זה שהוא בשולי הפלי ולרשב"ג ימכר פולו חוץ מדמי יין נסוף שבו.

אלא דנטר לה תלמודא עד סוף סוגיין לומר דלא פרשב"ג והראב"ד ז"ל אומר שאפילו נגע עכו"ם בקלות היורד מפלי לכלי דמתסר יין שבפלים הללו משום נצוק ימכר פולו חוץ מדמי מגעו דנצוק פתערובת חשבינן לי' אבל לא פאלו הנה כל היין בכלי א' ונגע בו העכו"ם הלכה ימכר פולו חוץ מדמי איסור שבו: שם.

סוף סוף מכי מטא אורא דמנא קני' יין נסוף לא הוי עד דנגע ביה. מהא שמעינן שאור פלי בכלי דמי וקונה.

וא"ת דקא אמרי' בפ' הזורק (ד' ע"ט) שתי קנפות זו לפנים מזו פנימית שלח וחיצונית שלח וזרקו לה אע"פ שהגיע לאור פנימית אינה מגורשת מ"ט דקא לא נח ומקשי' וכי נח מאי הוי פליו של לוקח ברשות מוכר הוא ומתצינן הקא במאי עסקי' בקופה שאין לה שולים כלו' לחיצונה אלמא אור פלי לא קנה עד שינוח בו.

ואיכא למימר דשאיני גט דמידי דמנטר בעי' דומיא דידה ובאור פלי לא מינטר שאין מחיצות פלי עשויות לשמור מאורן אבל לענן קני' מדמטא לאור פלי קני' וגט נמי מדמטא לאור חצירה ומינטר מגורשת פה כ' הראב"ד ז"ל.

ואין צריך לכה דהתם היינו טעמא דכשהגיע לאור פנימית אינה מגורשת לפי שהגט אף בתוך מחיצות של החיצונה שהיא של בעל הוא עומד וכינן דפנימית לאו במחיצות דחיצונה מינטרא דלאו להכי עבידי וכדאי' התם והאי גיטא מינטר אף במחיצות דחיצונה אינה [מגורשת] שאף במחיצות דבעל מינטר: ד' ע"ב.

מיתבי הלוקח גרוטאות וכו' ואי ס"ד משיכה בעפוי"ם קונה אמאי יחזיר וא"ת ואלא מאי מעות קונות ולא משיכה א"ה היכי קתני סיפא אם משנתן מעות משו' יוליד הנאה לים המלח אפי' לא משו' נמי כינן שקיבל מעות יוליד הנאה לים המלח דמעות קונות ולא משיכה.

י"ל דאין ה"נ דלמאי דקס"ד משו' בסיפא לאו דוקא אלא אידי דתנא רישא משו' תנא סיפא נמי משו' וה"נ אמרי' בפ"ב דבכורות (די"ג): שם. שהוא גברא דא"ל לחברי' אי מזבנינא לי' להאי ארעא לדידה מזבנינא לה במאה זוזי אזל זבנה לאיניש אחרניא] ואסקי' דכל היכא דלאו זוזי אנסוהו קנה קמא.

וכתב רבי' האי גאון ז"ל בס' המקח דדוקא כגון שקני מן המוכר וא"ל הקניתיך בדמים פה וכה מעכשיו ולכשארצה למוכרה והקרע עומד ביד הלוקח. אי הו' כה"ג קני לי' נאי לא לא קני ליה.

וכן כ' הרב אלפסי ז"ל בסוף פ' בית פור וקיי"ל כל הני שמעתתא נינהו כדאמר להו מעכשיו וקני מדו. וכן עיקר שלפי דרו' זה הרי הוא כמוכרה על תנאי.

אבל אם לא תאמר כן קנין דברים בעלמא הוא ואפ"ה אסקי' דאי משכח מאה ועשרים לא קנה קמא דזוזי אנסוהו. וכתב הרמב"ן ז"ל דטעמא דמילתא דמדמי לה לאונסא משום דכי היכי דאונסא מבטל תנאה דאמרי' אונסא לא אסיק אדעתיה עד דמקבל עלי' בפ"י כל אונסא דמתיליד.

ה"נ האי דזבנה במאה לא אסיק אדעתיה דהנה מצי לאזבונה במאה ועשרים ומשו"ה לא קנה קמא דהו"ל כמאן דאמר לי' אי מזבנינא לה במאה זוזי לדידה מזבנינא לה. וכינן דלאונסא מדמינן לה.

אי א"ל בפירוש אי מזבנינא לה לעולם אפי' בכמה לדידה מזבנינא לה. קנהקמא דהו"ל כמאן דקביל עלי' כל אונסא דמתיליד בה.

וכתב הראב"ד ז"ל שפינן שהראשון קנה משעת תנאי ראשון וכמו שפכתתי למעלה ואין מקחו מתבטל אלא בטענת אונס. ה"מ היכא שנמלה בראשון ולא רצה ליתן לו אלא מאה.

הא אילו רצה לתת מאה ועשרים או שלא נמלה בו כלל אלא שהלה ומכרה לשני קנה קמא. דכל כמה דלא ממליך בראשון לאו אנוס הוא והרמב"ן ז"ל חולק בדבר שפינן שהוא מוצא עבירה יותר ממה שהתנה עם הראשון נתבטל ממכרו ואינו חוזר ונעזר אע"פ שחוזר הראשון ונותן בה כל אותן דמים שנותן השני: שם אמר ר"ה הנצוק

והקטפרס ומשקה טופח חבור לנין נסו מסתברא דר"ה דאמר נצוק חבור לנין נסו אף
בנצוק שאין סופו לירד קאמר דנצוק דמתני' דתני דאינה חבור לטומאה ולטהרה בנצוק
שאין סופו לירד הוא.

ודכונתה אמר ר"ה דאפילו נצוק כה"ג חבור לנין נסו וראו' לדבר דמתני' בנצוק שאין
סופו לירד היא דהא בריש פרק המביא (גיטין ד' ט"ז) אוקימנא לה להאי מתני' כר' יהודה
ור' יהודה ס"ל דבכל שסופה לירד אמרי' גוד אחית ונהו חבור דאמרי' גבי מקנה שיש
בו מ' סאה מכוננות וירדו שנים וטבלו בזה אחר זה דאם רגליו של ראשון נוגעות במים
אף השני טהור דאמרי' גוד אחית פדאי' התם וכיון דהו' מתני' דתני הנצוק אינו חבור
לטומאה ולטהרה אוקימנא לה התם כר"י ע"כ בשאין סופו לירד הוא ועלה קאמר רב
הו'נא דכה"ג הוי חבור לנין נסו אלמא דר"ה בנצוק שאין סופו לירד קאמר.

ומאן דפליג עלי' ס"ל דאפי' נצוק שסופה לירד ל"ה חבור פדפליגי רבנן עלי' דר"י התם
ואמרי' דאפי' רגליו של ראשון נוגעות במים השני טמא דלא אמרי' גוד אחית וא"נ אפילו
לר"י דס"ל דהאי דקאמר ר"י גוד אחית קל הוא שהקלו חכמים במקנה אבל שאר מילי
ל"ה חבור.

והכי מוכח בפ' המביא תניין וראו' לדבר דמאן דס"ל נצוק אינו חבור אפי' בנצוק שסופו
לירד קאמר מדאמרי' בסוגיין ת"ש המערה מחבית לבור קלוח היורד משפת חבית אסור
ש"מ נצוק חבור ונהו קלוח זה ודאי סופו לירד ואפ"ה אמרי' ש"מ נצוק חבור מפלל
דלמ"ד אינו חבור אפי' בכה"ג קאמר נמצא דלמ"ד נצוק חבור אפי' בשאין סופו לירד
הוי חבור ולמ"ד אינו חבור אפי' בשסופו לירד לא הוי חבור: וילעגין פסק הלכה פתב
ר"ח ז"ל דאע"ג דלא מסתייע ר"ה מהני מתניא תא קיי"ל פנת' דליכא מאן דפליג עלי',
דרב נחמן לא פליג עלי' אלא א"ל מנא לך לך האי סברא דילמא אית בידך מתני' ואגמרה
מני' אבל לא חלק עליו אלו דברי הרב ז"ל.

וכן נראה דעת הרב אלפסי וכן פסק הר"מ במז"ל בפ"ב מה' מאכלות אסורות ואע"ג
דאמרי' בברי' שאין נצוק תבעי לך. לא דחי מימריה דר"ה משום ספיקא דר' חייא דמאי
דאבעיא להו לקמאי הדר פשוטה בתראי.

וברב הסדא נמי משמע דכר"ה ס"ל מדאמר להו להנהו סבונתא פי מזבינהו חמרא לעכו"ם
קטיפי קטופו א"נ נפיעו נפוצו. הילכך קיי"ל כר"ה דנצוק חבור ואפי' בשאין סופו לירד
דר"ה אפי' בכה"ג קאמר וכמ"ש למעלה.

אבל מקצת מרבתי הצרפתיים ז"ל או' דאפי' לר"ה גופי' לא פשיטא לי' דנצוק חבור
דמעיקרא הנה בעי למידק הכי מרישא דהו' מתני' דהנצוק והקטפרס ואקשי' ר"נ מסיפא
וסלקא שמעתין דמהאי ליכא למשמע מינה.

הילכך לר"ה גופי' מספקא לי' פי היכי דמספקא לי' לדתני ר' חייא. וראו' לדבר דלר"ה
גופי' מספקא מדאמרי' בפ' ר' ישמעאל (ד' נ"ו) אהא דאמר ר"ה התם ל"ש אלא שהחזיר
גרגותני לגת וכו', גרגותני גופא במאי מתסדא בנצוק ש"מ נצוק חבור הוא ודחינן פדאמר
ר' חייא שפחסתו צליחתו ה"נ שפחסתו בירי ואם אי' דפשיטא לן לר"ה הו' ללמימר מדי
הוא טעמא אלא לר"ה הא אמר ר"ה נצוק חבור.

אָלאַ ש"מ דלר"ה גופי' לא פֿשיטא לי', ומדבר חסדא נמי דאמר להו להנהו סבונותא קטיפו קטופו ליכא לאתויי ראי' דכיון דלר"ה מספק"ל רב חסדא נמי מזהר עלה לכתיחן' כי היכי דלא לעייל נפשי' בספיקי' דרב' אלא שיש לדחות ולומר דלר"ה נדאי פֿשיטא לי' פֿדמשמע הָא לְכַאוּרָה בְּסוּגִינָן.

וְהָא דְאָמְרִי בְּפ' ר' יִשְׁמַעֵאל ש"מ נְצוּק חֲבוּר וְדַחֲינָן לָהּ וְלֹא אָמְרִי מִיָּד הוּא טַעְמָא אָלֵא דְרַב הוּנָא ר"ה נְדַאי נְצוּק חֲבוּר ס"ל. לָאו רֵאִי הִיא דְדִילְמָא הָתָם הָכִי דַּיִיק ש"מ מָהָא דס"ל לר"ה דְנְצוּק חֲבוּר לִינן נְסוּף וּא"ה מֵאִי קמ"ל הָא אָמְרָה חֲדָא זְמָנָא וּמְשׁו"ה דַּחֲינָן בְּשִׁפְחָתוֹ בּוּרֵוּ וְהָא קמ"ל דְאָפִי' לְמ"ד נְצוּק אִינוּ חֲבוּר בְּשִׁפְחָתוֹ מוֹדָה.

וְעַל זֶה הַדְרָף מִתְקִינִים דְּבָרֵי הָרֵאשׁוּנִים ו"ל. אָלֵא שְׁקִישָׁה לְדְבָרֵיהֶם הָא דְאָמְרִי בְּסִמּוּף דְּמַר זוּטְרָא וְרַבָּה בַר ר"ה שָׁרוּ לְמִשְׁתֵּי (בְּקִנּוּשְׁקִנּוּז) [בְּקִנּוּשְׁקִנּוּז] וְאִיכָא דְאָמְרִי דְרַבָּה בַר ר"ה גּוֹפִי' עֵבֶד עוֹבְדָא בְּנִפְשֵׁי', וְכִינּוּן שְׁהִנְצוּק אָסוּר הִיאָף אָפְשָׁר דְּבְקִנּוּשְׁקִנּוּז שָׁרִי דְנְדַאי חֲבוּרוֹ שָׁל כְּלֵי זֶה לֹא גָרַע מִחֲבוּרוֹ שָׁל נְצוּק.

וּאֵע"פ שְׁהִרְאָב"ד ו"ל כְּתִב בְּתִשׁוּ' דְּכִי אָמְרִי נְצוּק חֲבוּר ה"מ מֵאִי דְאָתִי בְּהוּא פְתַחָא אוּ בְּהוּא בְּרַזָא אָבֵל הֵאִי קִנּוּשְׁקִנּוּז מֵאִי דְאָתִי בְּבְרַזָא דִישְׁרָאֵל לֹא אָתִי בְּבְרַזָא דְעַכּוּ"ם וּמְשׁוּם הָכִי ל"ה חֲבוּר.

אִינוּ מְסַפִּיק אָצְלֵי שְׁפָכֵר הַכְּרַחְנוּ לְמַעְלָה דְלִר"ה דְאָמַר נְצוּק חֲבוּר אִפִּי' בְּנְצוּק שְׁאִין סוּפוֹ לִירֵד קְאָמַר. הַלְכָף מְשַׁמַּע דְּהָף שְׁרִיטָא דְקִנּוּשְׁקִנּוּז פְּלִיגָא אֲדַר"ה וְכֵן נְמִי הִהוּא עוֹבְדָא דְהִיא חֲבִיתָא דְאָשְׁתַּקֵּל לְבְרַזָא דְבִסוּ"פ ר' יִשְׁמַעֵאל דְמַסְקִי' דְכָל דְאָתִי בְּבְרַזָא אָסִיר וְאִידָף שָׁרִי.

מְשַׁמַּע דְּפְלִיגָא אֲדַר"ה. סוּף דְּבַר שְׁאִין לֹאִסוּר שָׁל נְצוּק הַכְּרַע גְּמוּר מִן הַסּוּגִיּוֹת וְרַפּוּי מְרַפֵּי בִּידוּ.

וְהַרְבַּ בְּעַל הַמְּאוּר ו"ל כ' שְׁדַעְתוֹ נוּטָה לְהַתִּירוֹ בְּדִיעֵבֶד דְּהָא קִי"ל דְּטְהָרוֹת עֲדִיפֵי מִיִּין נְסוּף וְאָמְרִי דְנְצוּק אִינוּ חֲבוּר לֹא לְטוּנְמָאָה וְלֹא לְטְהָרָה כ"ש שְׁיִשׁ לְנוּ לומר בִּינן נְסוּף שְׁאִין הַנְצוּק חֲבוּר הוּא וְלְהַתִּירוֹ בְּדִיעֵבֶד: דָּף ע"ג מְתַנִּי' יִין נְסוּף אָסוּר וְאִסוּר בְּכָל שְׁהוּא.

פִּי' רַת"ם ו"ל בַּס' הִישָׁר דְּוִנְקָא בִּינן נְסוּף מְמַשׁ דּוּמִיָּא דְמִים בְּמִים שְׁאִין הַדְּבָרִים אָמוּרִים אָלֵא בְּמִים שְׁנַתְנַסְכוּ וְדַאי לַע"ז אָבֵל סְתָם יִינָם בְּנוֹתָן טַעַם כְּשָׂאָר אָסוּרִין שְׁבַתוּרָה. וְהַקְשׁוּ עָלָיו מְדַתְנִי' בְּתוֹסְפָתָא עַכּוּ"ם שְׁטַעַם בְּמִינְקָת וְנִפְלָה מִמֶּנּוּ טְפָה כ"ש אָסוּרָה מְפָנִי שְׁטַפָּה שָׁל יִין נְסוּף אָסוּרָה וְאִסְרַת בַּכ"ש.

אֲלֵמָא סְתָם יִינָם נְמִי בְּמִינָם בְּמִשְׁהוּ. וְלִיכָא לְמִימַר דְּהֵאִי תַנָּא דְּבְרִייתָא סוּבַר כָּל מִין בְּמִינוּ בְּמִשְׁהוּ דַּא"כ לְמָה לִי' לְמַתְנֵי מְפָנִי שְׁטַפָּה שָׁל יִין נְסוּף וְכו' כָּל אָסוּרִין שְׁבַתוּרָה נְמִי הָכִי דִּינִיָּהוּ דְבְּמִינָם בְּמִשְׁהוּ אָלֵא ש"מ דְּלֵהֵאִי תַנָּא דְּוִנְקָא בִּינן נְסוּף אָבֵל בְּשָׂאָר אָסוּרִין לֹא.

וּש"מ דְּסְתָם יִינָם אָסוּר בְּמִשְׁהוּ בִּינן נְסוּף. וּמִיָּהוּ דְּוִנְקָא בִּינן שְׁנַאָסַר בְּהִנָּאָה אָבֵל יִין שְׁאִינוּ נְאָסַר אָלֵא בְּשַׁתִּי' אִינוּ אָסוּר בַּכ"ש.

דְּהָא אָמְרִי בְּגַמ' בְּסֻמוּף דְּהָא דְּאוֹסֵר יֵין נֶסֶף בְּכ"ש מְשׁוּם חוּמְרָא דַּע"ז הוּא. הִלְכָּהּ דְּנוּקָא בְּיֵין שְׁנַאֲסֵר בְּהִנְאָה שְׁיֵישׁ בּוּ מְשׁוּם לְתַא דַּע"ז אַבְל בְּיֵין שְׁלֵא נְאָסֵר אֱלָא בְּשַׁתִּי' דְּלִית בְּיָה מְשׁוּם לְתַא דַּע"ז לֹא: גַּמְר' פִּי אֶתָּא רַב דִּימֵי אָמַר ר' יוֹחָנָן הִמְעָרָה יי"נ מִתְּבִית לְבוּר אִפִּי כָּל הַיּוֹם פְּלוּ רַאשׁוֹן רַאשׁוֹן בְּטַל.

פִּי כְּגוֹן שְׁלֵא נָפַל בְּבַת אַחַת יֵין שֶׁהוּא רְאוּי לִיתָן טַעַם בְּמִים שֶׁהוּא פְּשִׁיעוֹר יֵין שְׁפָבוֹר הָא אֵילוּ נָפַל בְּבַת אַחַת יֵין שֶׁהִי רְאוּי לִיתָן טַעַם בְּכִיּוּצָא בּוּ בְּשִׁאֵינוּ מִינוּ וְדַאי לָא אָמַר ר' יוֹחָנָן רַאשׁוֹן רַאשׁוֹן בְּטַל.

שְׁפַל שְׁנָפַל בְּבַת אַחַת כְּדִי נְתִיבַת טַעַם אִפִּי אִיסוּרָא לְגוּ הִתִּירָא לָא בְּטִיל שְׁהָרִי שְׁנִינוּ שְׁאוּר שְׁל תְּרוּמָה וְשְׁל פְּלָאי הַפָּרָם שְׁנָפַל לְתוּף הֶעֱיָסָה. אֲלָמָא אִיסוּרָא שְׁנָפַל לְגוּ הִתִּירָא ב"א כְּדִי נְתִיבַת טַעַם לָא בְּטִיל.

וּא"ת א"כ מֵאֵי קָא מְקַשִּׁי עֲלֵי דְרַב דִּימֵי אָמַר ר"י מְדַתְּנָן יֵין בְּמִים בְּנוֹתָן טַעַם מֵאֵי לֹא דְקָא נָפִיל חֲמָרָא דְּאִיסוּרָא לְגוּ מֵאֵי דְּהִתִּירָא מֵאֵי קוּשְׁיָא לִימָא לִי הִכָּא בְּמֵאֵי עֶסְקִי כְּגוֹן שְׁנָפַל בְּב"א וּבְכַה"ג אִפִּי ר"י מוֹדָה דְּלָא בְּטִיל וְכַדְכַתִּיבָנָא.

י"ל אֵין הִכִּי נְמִי דְּהוּה מְצִי לְשִׁנוּיֵי הִכִּי אֱלָא אִיִּדִי דְּאַצְטְרִיף לְאוּקְמָא לְרִישָׁא דְּנוּקָא בְּדְקָא נָפִיל הִתִּירָא לְגוּ אִיסוּרָא אוּקְמָא לְסִיפָא בְּכַה"ג. וּמִתּוּקְמָא בְּיֵין שְׁנָפַל בְּמִים מְעַט אוּ בְּב"א שְׁפַל הַמֵּימָשׁל אִיסוּר נָתַן טַעַם בְּיֵין שְׁל הִתִּירָא נְאָסֵר: שְׁם תָּנָן יֵין נֶסֶף אִיסוּר וְאוֹסֵר בְּכ"ש וְכו' לֹא דְקָא נָפִיל הִתִּירָא לְגוּ אִיסוּרָא פִּירֵשׁ ז"ל דְּקָמָא קָמָא דְּהִתִּירָא בְּטִיל וּמְשׁו"ה אוֹסֵר בְּכ"ש.

וּלְפִי דְּבָרֵיו ז"ל אֵילוּ נָפַל יֵין שְׁל הִתִּירָא לְתוּף יֵין שְׁל אִיסוּר שְׁיַעוֹר גְּדוֹל בְּבַת א' שְׁלֵא הִי בְּיֵין שְׁל אִיסוּר שְׁיַעוֹר כְּדִי לִיתָן טַעַם בְּכִיּוּצָא בּוּ בְּשִׁאֵינוּ מִינוּ מוֹתֵר שְׁמָה שְׁשִׁנִּינוּ אוֹסֵר בְּכ"ש אֵינוּ אֱלָא הִיכָּא דְּנָפַל הִתִּירָא לְגוּ אִיסוּרָא פְּוֹרְתָא פְּוֹרְתָא וּמְשׁוּם דְּקָמָא קָמָא בְּטִיל.

וְכִיּוֹן שְׁפֵן קְשִׁיָּא טוּבָא א"כ מֵאֵי רְבוּתֵי דִּינָן נֶסֶף מְשַׁאֲר אִיסוּרֵין דַּתְּנָן בִּי אוֹסֵר בְּכ"ש אַף בְּכָל אִיסוּרֵין שְׁבַתוּרָה יֵשׁ לָהּ לֹאמַר כֵּן דְּהִיכָּא דְּנָפַל הִתִּירָא לְגוּ אִיסוּרָא פְּוֹרְתָא פְּוֹרְתָא רַאשׁוֹן רַאשׁוֹן בְּטַל שְׁאֵי אַתָּה יְכוֹל לֹאמַר דְּדוּקָא מְשׁוּם חוּמְרָא דִּינָן נֶסֶף הוּא דְּאָמְרִי בְּהִתִּירָא לְגוּ אִיסוּרָא דְּרַאשׁוֹן רַאשׁוֹן בְּטַל אַבְל לֹא בְּשַׁאֲר אִיסוּרֵין.

שְׁהָרִי אִפִּי לְקוּלָּא אַתָּה אוֹמַר כֵּן דְּהִיכָּא דְּנָפִיל אִיסוּרָא לְגוּ הִתִּירָא רַאשׁוֹן רַאשׁוֹן בְּטַל שְׁהָדִין נוֹתֵן כֶּף אַף בְּשַׁאֲר אִיסוּרֵין יֵשׁ לָהּ לֹאמַר דְּהִיכָּא דְּנָפַל הִתִּירָא לְגוּ אִיסוּרָא שְׁיָהָא רַאשׁוֹן רַאשׁוֹן בְּטַל וְנִמְצָאוּ יֵין נֶסֶף וּשַׁאֲר אִיסוּרֵין שְׁוִין וְלֹא מְצִית אַמְרַתְּ הִכִּי דְּהָא ר' יוֹחָנָן גּוֹפִי' אָמַר בְּסֻמוּף כָּל אִיסוּרֵין שְׁבַתוּרָה בֵּין בְּמִינָן בֵּין שְׁלֵא בְּמִינָן בְּנוֹתָן טַעַם חוּץ מְטָבֵל וְיֵין נֶסֶף דְּבְּמִינָן בְּמִשְׁהוּ וְכו' כֶּף הַקְּשָׁה הֶרַמְב"ן ז"ל וְעוֹד קְשָׁה עַל דְּבָרֵי רַש"י ז"ל שֶׁהוּא פִּי בְּהָא בְּאָמְרִי לֹא דְקָא נָפִיל חֲמָרָא דְּהִתִּירָא לְגוּ מֵאֵי דְּאִיסוּרָא א דְּכִי אָמְרִי דְּדוּקָא בְּנו"ט נְאָסֵר הָא בְּשִׁאֵין בְּמִים כְּדִי לִיתָן טַעַם בְּיֵין אֵינוּ נְאָסֵר ה"מ כְּגוֹן שְׁנָפַל הֵינָן בְּב"א וְאֵין בְּמִים כְּדִי לִיתָן טַעַם בּוּ הָא אֵילוּ נָפַל הֵינָן מְעַט מְעַט אַע"פ שְׁאֵין בְּמִים שְׁל אִיסוּר כְּדִי נְתִיבַת טַעַם אִיסוּר דְּרַאשׁוֹן רַאשׁוֹן בְּטַל.

ולפי זה קשׁיא טובא א"כ מאי איכא בין מין במינו למין בשאינו מינו דהא אמרת לעיל
בנין בנין דכי אמרי דבדקא נפיל התירא לגו איסורא אוסר בכ"ש טעמא דמילתא משום
דראשון ראשון בטל אלמא דוקא דקא נפיל פורתא פורתא הא אם נפל בב"א אין באיסור
פח נתינת טעם בו ומותר וה"נ אמרי בנין במים שאילו הי' נופל מעט מעט התירא לגו
איסורא אפי' לא הי' באיסור כדי ליתן טעם אוסר וכי אמרי דדוקא בנו"ט הנ"מ בשנפל
התייר בב"א דבכה"ג אם אין באיסור כדי נתינת טעם מותר וה"נ אמרי במין במינו.

נמצאו מין במינו ומין בשאינו מינו שוין ואלו במתני' תנן זה הפלל מין במינו בכ"ש מין
בשאינו מינו בנותן טעם. לפיכך נראה דכי אמרי לא דקא נפל התירא לגו איסורא דאוסר
בכ"ש גבי יין בנין אפי' בשנפלה חבית גדולה של היתר לתוך טיפה א' של יין נסד נאסר
הפל והיינו חומרא דיי"נ משאר אסורין.

ואע"ג דמחמירין בי' בכה"ג היכא דנפל איסורא לגו התירא ראשון ראשון בטיל אלא
א"כ נופל בב"א כדי נתינת טעם. וטעמא דמילתא לפי שאותו דבר שהוא עומד במקומו
חשוב יותר מן הפא עליו ולפיכך כשהאיסור עומד במקומו אפי' כ"ש אוסר כל היין שפא
עליו ואפי' חבית גדולה בב"א משום חומרא דיי"נ אבל כשהתייר במקומו והאיסור פא
עליו התייר מבטל את האיסור אא"כ פא עליו איסור מרובה שיש בו כדי ליתן טעם
בהיתר וזה כענין ששנינו במקואות דרביעית מים שאובין מתחילה פוסלין את המקנה
מפנישמי המקנה באין עליהן ואילו על פני המים אין השאובה פוסלת אלא בשלשה לוגין
וכל הגי מילי במין במינו אבל בשאינו מינו קיל טפי דחמרא דהתיירא דנפל בב"א למיא
דאיסורא ואין במים של איסור כדי ליתן טעם בו מותר והיינו דתנן יין במים בנותן טעם.

ולפי דרף זה הדרך ברור חלוק בין יי"נ לשאר אסורין שביי"נ אם נפל היתר מרובה
בב"א לתוך איסור מעט נאסר. ואילו בשאר אסורין בעינן שיהא באיסור כדי נותן טעם.

וכן בזה הדרך עצמו הוא החילוק שיש בין מין במינו ומין בשאינו מינו ביי"נ וכן נראה
מדברי הר"מ במז"ל ונראה לי שלפי שיטה זו אף בשאר אסורין היכא דנפל התיירא לגו
איסורא מעט מעט כגון במערה מחבית לבור או מצלצול קטן דאפילו כל היום כולו ראשון
ראשון בטל ונאסר הפל שזו שאנו מחמירין ביי"נ מבשאר אסורין אינו אלא בהיתר
מרבא שנפל בב"א לגו איסור מועט שביי"נ אוסר במינו ובשאר אסורין א"נ ביי"נ
בשאינו מינו מותר אבל בהיתר שנפל לתוך איסור מעט מעט אפי' בשאר אסורין א"נ
ביי"נ בשאינו מינו ראשון ראשון בטל ואסור שהרי אנו אומרים פן להקל ביי"נ היכא
דקא נפיל אסורא לגו התיירא.

ואם תשיבני לומר א"כ כי תנן דבנין במים צריך כדי ליתן טעם ואוקימנא לה בנפל
חמרא דהתיירא לגו מיא דאיסורא דוקא בשנפל חמרא דהתיירא בב"א הא בנופל מעט מעט
אפי' אין במים כדי ליתן טעם בנין אסור דראשון ראשון בטל.

ואי בשנפל בב"א דוקא עסקינן למה ליה לאוקמא דקא נפיל [חמרא דהתיירא בגו מיא
דאיסורא אפילו] חמרא דאיסורא במיא דהתיירא גמי מתסרי דכל בב"א כדי ליתן טעם לא
אמרינן ראשון ראשון בטל וכמו שכתבנו למעלה.

לא תקשי לה דאף על גב דודאי למאי דמתרצינו בדקא נפל חמרא דהתירא לגו מיא דאסורא דוקא בבת אחת מתוקמא הא בזה אחר זה אפילו אין באסור כדי ליתן טעם בהיתר ראשון ראשון בטל הני מילי לענין שריותא דפחות מפדי נתינת טעם דדוקא בבת אחת הא בזה אחר זה אפילו פחות מפדי נתינת טעם אסורא הא לענין אסורא דבנותן טעם מילתא פסיקא קתני בין בנופל [בבת אחת] ובין בנופל מעט מעט דומיא דרישא דנין ביין אוסר בכל שהוא דבדקא נפיל התירא לגו אסורא אסור בין שנפל בבת אחת או מעט מעט וכמו שפירשנו.

ודכונתה קתני יין במים בנותן טעם דכל היכא שיש באיסור כדי נתינת טעם נאסר הפל ומתוקמא שפיר בדקא נפיל חמרא דהתירא לגו מיא דאסורא והכי קתני פל שיש באיסור כדי נתינת טעם מתסר בשאינו מינו בכל הני גוני דמתסר בכל שהוא מין במינו פלומר אפילו נפל ההיתר בב"א הא בשאין האסור כדי ליתן טעם אינו נאסר בכל הני גוני דמתסר במין במינו אלא דוקא כשנפל מעט מעט ומשום דראשון ראשון בטל.

אבל בדקא נפיל חמרא דאסורא לגו מיא דהתירא לא הוי מצי לאוקמא דאם פן לא מתוקמא אלא בבת אחת ומתני' לענין אסורא מילתא פסיקתא קתני בין במין במינו ולכל שהוא בין לשאינו מינו ונותן טעם פן נראה לי.

ולפ"ז לא למדנו לשאר אסורין א"נ למין בשאינו מינו ביין נסוה שלא נאמר בהן ראשון ראשון בטל היכא דנפל התירא לגו אסורא ולחומרא. ומפל מקום דעת הרמב"ן ז"ל כה הוא דלא קאמרינו בהתירא לגו אסורא ראשון ראשון בטל לא בשאר אסורין ולא ביין נסוה בשאינו מינו אף על פי שאנו אומרים פן להקל ביין נסוה בדקא נפיל אסורא לגו התירא והטעם לפי שהאסור עשוי להתבטל אבל לא ההיתר והוא ז"ל מפרש זו שאמרו במין במינו לא דקא נפל התירא לתוה אסורא דבנופל מעט מעט הוא ומשום דראשון ראשון בטל וחומר הוא שהחמירו ביי"ג מה שאין פן בשאר אסורין לפי שאין היתר עשוי להתבטל.

ומפל מקום יש לדקדק בעיקר שמעתייהו היכי אמר ר"י ראשון ראשון בטל והתניא בתוספתא עכו"ם שטעם במניקת ונפלה ממנו טפה פל שהוא אסורה מפני שטפה של יין נסוה אסורה ואוסרת בכל שהוא ולא אמרינו דראשון ראשון בטל.

זו אינה גוןשיא שפבר כתבנו למעלה דטעמא דראשון ראשון בטל מפני שההיתר עומד במקומו ובחשיבתו ומבטל האיסור שהוא פא להתערב עמו. אבל בעכו"ם שטעם במניקת טפה זו האסורה מן החבית עצמה היא ולפיכך הרי היא חשובה מפני שעומדת במקומה ואין ההיתר יכול לבטלה: ד' ע"ג דוקא צלצול קטן דלא נפיש עמודי' אבל חבית דנפיש עמודי' לא.

וטעמא דמילתא דחבית פינן דנפיש עמודי' הרי היא פאילו פל היין שבתחבית מחובר לבור דכינן דנפיש עמודי' חבירו חשיב וכנופל בבת אחת דמי וכל שנפל בב"א כדי ליתן טעם בהיתר לא אמרינו ראשון ראשון בטל וכדאמרי' לעיל.

אבל צלצול קטן דלא נפיש עמודי' אין פל היין שפצלצול כנופל בב"א לבור הילכך ראשון ראשון בטל, ואע"ג דקיי"ל נצוק חבור ויין שפצלצול הרי הוא מחובר לבור ע"י

קלוח של נצוק אפ"ה לא מתסר שאין הנצוק חבור אלא לומר שהיין של מעלה דינו פאותו יין שנתערב למטה נהרי הוא כמוהו וכיין שאותו שנפל למטה נתבטל ונעשה היתר היאך יאסור יין של מעלה.

אבל הראב"ד ז"ל אומר דכי אמרי ראשון ראשון בטל ה"מ היכא דמקטף קטופי הא במערה ואינו מפסיק פיון דקיי"ל נצוק חבור הרי הוא פאילו נפל בב"א. וכי תימא א"כ בחבית דנפיש עמודי' למה נאסר דכיין דמקטף קטופי אין היין שבחבית חבור ליינן שבבור ובאותו שנפל לבדו ליפא פדי נתינת טעם דאי הכי פשיטא.

תי' הרב ז"ל דכל שהקלוח גדול כקלוח חבית אע"פ שאין בו פדי נתינת טעם כל שהוא בעצמו חשוב אינו ראוי להתבטל ברבוי יין שבבור: שם. פי אתא רבין אמר ר"י יין נסוף שנפל לבור ונפל שם קיתון של מים.

לכאורה משמע דהאי מימרא דרבין אמר ר"י פליגי אדרב יצחק בר יוסף אמר ר"י ואדרב דימי אמר ר"י. דקאמר דוקא בנפל שם קיתון של מים הא לא"ה מתסר כולי' בור ולא אמרי' ראשון ראשון בטל.

וכי תימא נהי דפליגא אדרב דימי אמר ר"י דאמר אפי' במערה מחבית ראשון בטל. אדרב יצחק ב"ר יוסף אמר ר"י לא פליגא דהא מודה איהו דבחבית דנפיש עמודי' לא אמרינן ראשון ראשון בטל ומימרא דרבין רב יוחנן בחבית דנפיש עמודי' מתוקמא.

לא משמע הכי דא"כ צריף אתה לומר דיי"נ זה שנפל לבור הי' בו פדי נתינת טעם עד שהיין שבבור לא הי' יכול לבטלו וא"כ היאך בטל אותו קיתון של מים א"ו הא דרבין אמר ר"י פליגא אתרנוהו אדרב דימי ואדרב יצחק וזהו שכ' רש"י ז"ל ואין הלכה כרב דימי דאתא רב יצחק ונהחמיר ואתא רבין ונהחמיר.

משמע דס"ל ז"ל דאמוראי ניהו ואלפיא דר"י דרב דימי אמר הכי אמר ר"י ואתא רב יצחק ואמר דלא"ה אמר אלא הכי ואתא רבין ואמר דאפ"ה לא אמרה ר"י אלא דוקא בשנפל שם קיתון של מים הלכך לית הלכתא לא כרב דימי ולא כרב יצחק ב"ר יוסף אלא כרבין אמר ר"י.

אבל הרמב"ם ז"ל פסק בפיו מה' מאכלות אסורות כרב יצחק ב"ר יוסף אמר ר"י דבצלצול קטן ראשון ראשון בטל. משמע דס"ל ז"ל דכי בעיא רבין אמר ר"י קיתון של מים דוקא בחבית דנפיש עמודי' ואפשר שהוא ז"ל מפרש זו שאמרו אבל חבית דנפיש עמודי' לא אפי' במערה ומפסיק ואע"פ שלא היה בקלוח זה פדי ליתן טעם מהיתר אוסר הפל מפני חשיבותו כדברי הראב"ד ז"ל שאל"כ אלא דוקא בשיש ביינן שנפל פדי ליתן טעם ביינן שבבור יהי' מן התקמה שלה הי' ביינן שבבור פדי לבטל וקיתון זה של מים ביטל אותו.

ומ"מ לענין פסק הלכה מדברי פולם ז"ל נלמוד דבמערה מחבית לבור לא אמרי' ראשון ראשון בטל. ולפי מה שפרשנו למעלה אף בצלצול קטן נמי לא אמרי' ראשון ראשון בטל.

אָבֵל לְדַבְרֵי הַרְמַב"ם ז"ל בְּצִלְצוֹל קָטָן רֵאשׁוֹן רֵאשׁוֹן בְּטֵל. וְכ' הַרְאָב"ד ז"ל דֹּאע"ג דְּלִית
הַלְכָתָא כּר"י לְעִנְיָן זֵין בְּיָיִן מִיְהוּ גַבֵּי זֵין בְּמִים וּמִים בְּיָיִן וְכוּן לְכָל אִיסוּר שְׁנִמּוּחַ כְּגוֹן
חֵלֶב וְדָם וְכוּן כִּיּוֹצֵא בְּהוּ הַלְכָתָא כְּנֹתִי שְׂאֵם יִפּוֹל הָאִיסוּר לְתוֹף הַהִיתָר מְעַט מְעַט שְׂאִין
בוּ נְתִינַת טַעַם בְּשַׁעַת נְפִילָה אַע"פ שְׁנִפְּל בּוּ אִיסוּר כָּל הַיּוֹם כְּלוּ מִן הַתּוֹרָה דְּרֵאשׁוֹן רֵאשׁוֹן
בְּטֵל וְכִיּוֹן שְׁנִתְבַּטַּל הָרִי הוּא הִיתָר גְּמוּר וְלֹא דִי לוֹ שְׂאִינוּ מְצַטְרֵף עוֹד לְאַסוּר אֲלֵא אַף
לְהִיתָר מְצַטְרֵף לְבְטֵל הָאִיסוּר הַנּוֹפֵל בּוּ אַחַר מִכֵּן דְּתֵנּוּ בְּמִס' עֲרָלָה פ"ב הָעֲרָלָה מַעֲלָה
אֶת הַכְּלָאִים וְהַכְּלָאִים אֶת הָעֲרָלָה וְהָעֲרָלָה אֶת הָעֲרָלָה כִּיּוֹד סָאָה שֶׁל עֲרָלָה שְׁנִפְּלָה
לְמֵאֲתִים וְאַחַר כֶּף נְפִלָה סָאָה וְעוֹד עֲרָלָה אוּ סָאָה וְעוֹד שֶׁל כְּלָאִי הַפָּרָם זוֹ הִיא שְׁהָעֲרָלָה
מַעֲלָה אֶת הַכְּלָאִים וְהַכְּלָאִים אֶת הָעֲרָלָה.

וְהָעֲרָלָה אֶת הָעֲרָלָה. פִּי' שְׂאוֹתוֹ וְעוֹד אַחֲרוֹן מִתְבַּטַּל בְּסָאָה עֲרָלָה שְׁנִתְבַּטַּלָה שֵׁם בְּתַחֲנִי'
וְנִעֲשִׂית חֻלִּין גְּמוּרִין וְהוּא שְׂיֵשׁ בְּאוֹתָהּ סָאָה מֵאֲתִים בְּאוֹתוֹ וְעוֹד.

וְתֵנּוּ נְמִי לְעֵיל מִינָה הַתְּרוּמָה מַעֲלָה אֶת הָעֲרָלָה וְהָעֲרָלָה אֶת הַתְּרוּמָה כִּיּוֹד סָאָה שֶׁל
תְּרוּמָה שְׁנִפְּל לְמֵאָה שֶׁל חֻלִּין וְאַחַר כֶּף נְפִלוּ שְׁלִשַׁת קַבִּין וְעוֹד עֲרָלָה אוּ שְׁלִשַׁת קַבִּין
שֶׁל כְּלָאִי הַפָּרָם שְׁנִפְּלוּ לְמֵאָה סָאָה חֻלִּין וְאַחַר כֶּף נְפִלָה סָאָה וְעוֹד תְּרוּמָה זוֹ הִיא
שְׁהַתְּרוּמָה מַעֲלָה אֶת הָעֲרָלָה וְהָעֲרָלָה אֶת הַתְּרוּמָה.

הִנֵּה נִתְבַּרֵר מֵאֵלּוּ כִּי הַתְּרוּמָה וְהָעֲרָלָה לְאַחַר שְׁנִתְבַּטַּלוּ נַעֲשׂוּ הִיתָר גְּמוּר אַף לְבְטֵל
אִיסוּר הַבָּא עַל יָדָם לְאַחַר מִכֵּן כ"ש שְׂאִין מְצַטְרֵפִי עוֹד לְאִיסוּר. וְדוֹקָא בְּעֲרָלָה וְכְלָאִי
הַפָּרָם דְּכִיּוֹן שְׁנִתְבַּטַּל אִין צְרִיף לְהַעֲלוֹתוֹן כְּלָל אֲלֵא נַעֲשֶׂה הַפֵּל הִיתָר גְּמוּר.

א"נ בְּתְרוּמָה לְגַבֵּי עֲרָלָה וּלְכַהֵן שְׂאִינוּ צְרִיף לְהָרִים אָבֵל תְּרוּמָה לְגַבֵּי חֻלִּין בְּיִשְׂרָאֵל
שְׁצָרִיף לְהָרִים לֹא דְתֵנּוּ בְּתְרוּמוֹת סָאָה תְּרוּמָה שְׁנִפְּלָה לְמֵאָה וְלֹא הִסְפִּיק לְהַגְבִּיהָ עַד
שְׁנִפְּלָה סָאָה אַחֲרַת הָרִי זוֹ אִיסוּרָה וּר"ש מֵתִיר.

וְכוּן הַדִּין לְכָל אִיסוּרִין אַחֲרִים שְׂלֵא נְמוּחוּ כְּגוֹן כְּזִית חֵלֶב שְׁנִפְּל בְּשֵׁל שְׂשִׁים שֶׁל הִיתָר
וְלֹא נְמוּחַ כ"א חֲצִיּוֹ כִּיּוֹן שְׁהָאִיסוּר קִיָּים שְׂאֵם יִפּוֹל לְקַדְדִירָה אַחֲרַת יְאַסוּר כְּחֵלֶב גְּמוּר
אִם יִפּוֹל עוֹד בְּקַדְדִירָה זוֹ זִית א' שֶׁל חֵלֶב וְנְמוּחוּ שְׁנִיָּהֶם יִצְטְרְפוּ שְׁנִיָּהֶם לְאַסוּר אֶת
הַקַּדְדִירָה וְלֹא נִחְשָׁנוּב אֶת הָרֵאשׁוֹן כְּאֵלּוּ נְמוּחַ כְּלוּ כְּבָר קוֹדֵם נְפִילַת הַשְּׁנִי שְׁהָרִי מְצָאוּ
בְּעֵין שְׁעֵדִיין רְאוּי לְאַסוּר בְּמִקּוֹם אַחַר מִשׁוּ"ה מְצַטְרֵף עִם הָאֲחֵרוֹן כְּדִין הַתְּרוּמָה וְכוּן כָּל
כִּיּוֹצֵא בְּזָה עַכ"ד הָרַב ז"ל.

נִרְאָה שְׁטַעֲמוּ ז"ל דְּרַב דִּימִי תְּרִתִּי אָמַר חֲדָא דִּי"נ אִיסוּרָא לְגוּ הַתִּירָא אִינוּ אוֹסֵר בַּכ"ש.
וְעוֹד דְּאָפִי רִיבָה עָלָיו כָּל הַיּוֹם רֵאשׁוֹן רֵאשׁוֹן בְּטֵל וְאֵע"ג דְּבִקְמִיָּתָא לֹא סְבִירָא לָן כְּנֹתִי'
הִיָּינוּ טַעֲמָא מְשׁוּם דְּאִדְחִי' לִי מִימְרָא דְּרַבִּין אָמַר ר"י דְּמִשְׁמַע דַּס"ל דְּבִי"נ אוֹסֵר בַּכ"ש
אִפִּי הַתִּירָא לְגוּ אִיסוּרָא.

אָבֵל בְּמֵאִי דְּאָמַר דְּאִיסוּר שְׂאִינוּ אוֹסֵר בְּמִשְׁהוּ וְאָפִי רְבָה עָלָיו כָּל הַיּוֹם רֵאשׁוֹן רֵאשׁוֹן
בְּטֵל סְבִירָא לָן כְּנֹתִי' דְּלֹא אֲשַׁכְּחֵן מֵאֵן דְּפִלִּיג עֲלֵי' וּנ"מ לְדִידוֹן לְשִׁאָר אִיסוּרִין שְׂאִין אוֹסְרִין
בְּמָה שְׁהוּ א"נ לִי"נ מִין בְּשְׂאִינוּ מִינוּ.

אָבֵל הַרְמַב"ן ז"ל כְּתִב דְּאָפִי בְּשִׁאָר אִיסוּרִין נְמִי לֹא אָמְרִי רֵאשׁוֹן רֵאשׁוֹן בְּטֵל אֲלֵא אִם
נְפֵל בְּהִיתָר אִיסוּר מְעַט אַע"פ שְׁנִתְבַּטַּל מִחֲמַת מִיעוּטוֹ אִם חָזַר וְנִפְּל שֵׁם אִיסוּר שְׁבָצִירוּפוּ

של ראשון יש בו פדי נתינת טעם נאסר היתר זה דהא דחנין לי' לדרב דימי לומר דלא אמרה ר"י וכיון דאינדחיא לה לגמרי אינדחיא וליתא פלל וטעמא דמילתא משום דטעמא לא בטל נאפי' במין במינו דליכאלמיקם אטעמא כיון דנפל שם שיעור שיש בו לתת טעם בכנגדו בשלא מינו אסור.

ואין צריף לומר באיסור המקלח בלא הפסק דלא אמרי ראשון ראשון בטל דכנופל בב"א דמי. אלא אפי' היכא דמקטף קטופי אסור דחוזר ונעור.

ורא' לדבר מדפרכינן לרב דימי ממתני' דקתני יין במים בנותן טעם דמשמע דלדעת' דרב דימי דאמר ראשון ראשון בטל הוא דקשיא מתני' אבל לדידן ניקח ואם כד' הראב"ד ז"ל שאומר דבאיסור נו"ט אמר ראשון ראשון בטל לימא לי' לרב דימי ולדידה מי ניקח וקא מין בשאינו מינו את גופה מודית דראשון ראשון בטל דמתני' היא במס' ערלה א"ו משמע דלדידן לית לן אף בשאר איסורין ראשון ראשון בטל אלא איסור חוזר ונעור ומצטרף לאיסור.

ועוד הביא ראי' מדפרכינן לחזקי' ממתני' דשאור של חולין ושל תרומה ואמרי' וקא אמר אבני' ל"ש אלא שקדם וסלק את האסור דאלמא לא אמרי' ראשון ראשון בטל. ואם איתא היכי מקשינן מינה לחזקי' דאמר הגדילו בהיתר מותר לימא טעמי' דחזקי' משום דכיון שבטלו המים לין נסוף אע"פ שעכשיו נפל שם של היתר אינו חוזר ונעור ככל איסורין שבתורה ושאני תרומה מפני שצריף להרים דע"כ בתרומה לישאל קא מיירי דאי לא"ה ראשון ראשון בטל לדברי הראב"ד ז"ל.

א"ו משמע שאין חלוק בין תרומה לשאר איסורין בענין זה שבכולן לר' אליעזר אם לא קדם לסלק את האסור אסור דלא אמרי' ראשון ראשון בטל ומדר"א בשלא קדם וסלק נשמע לרבנן דהא ר"א דאסר משום דסבר זה וזה גורם אסור ורבנן דשרי משום דסבירא להו זו"ז גורם מותר מפלל דאם נפל שם איסור אסור אפי' רבנן מודו דאסור ולא אמרי' ראשון ראשון בטל.

עוד הביא ראי' מדגרסי' בירושלמי גריסין של תרומה שנתבשלו עם עדשים חולין ואין בהם בנו"ט רבה עליהן גריסין של חולין אסור מין מעורר מינו לאסור בתמי' הא לא תהא גדולה מיי"נ כמה דתימר ביי"נ אתה רואה את ההיתר כמו שאינו ואותו האסור אם יש בו נותן טעם אסור ואם לאו מותר הדא אמרה ריבה עליהן גריסין של תרומה אסור אלמא דאפי' בשאר איסורין לא אמרי' ראשון ראשון בטל שהרי גריסין ועדשים מין בשאינו מינו הוא ותרומה מין בשאינו מינו בטל לגמרי בששים ואפ"ה כשריבה עליהן עד פדי נותן טעם חזר האיסור ונעור.

וכי תימא א"כ קשיא מתני' דערלה אינה קושיא דהתם שאני מפני ששיעורן במאתים ואע"פ ששפלה עוד סאה אחרת אפתי אין באיסור פדי ליתן טעם הלכך דינא הוא דנימא ראשון ראשון בטל דכיון דנתבטל מחמת מיעוטו ועדיין לא ניתוסף כ"כ שיתן טעם דין הוא שלא יהא נעור האיסור הראשון.

אַבְל וּדְאֵי אַם נְתוּסָף עַד כְּדֵי גְתִינַת טַעַם חֲזַר אִיסוּר רֵאשׁוֹן וְנִעוּר. הִלְכָּהּ מִתְּנִי דְקַתְנֵי
זֵינן בְּמִים בְּנו"ט לְדִידוֹן דְלִית לָן דְרַב דִּימֵי כְּפִשְׁטָה מִתּוֹקְמָא בְּאִיסוּרָא לְגוּ הִתִּירָא שֵׁאע"פ
שְׁנַפְלָה כְּדָרְהֵי הַנּוֹפְלִים רֵאשׁוֹן רֵאשׁוֹן לֹא בְטָל.

וּא"ת וְהָא אָמְרֵי ב'פ' כְּסוּי הַדָּם (ד' פ"ז) אָמַר ר' חֲזִיָּא בְרַ אַבָּא אָמַר ר' יוֹחָנָן ל"ש אֶלְא
שְׁנַפְלוּ מִים לְתוֹף דָּם אַבְל דָּם לְתוֹף מִים רֵאשׁוֹן רֵאשׁוֹן בְּטָל וְאע"פ שְׂיֵישׁ בּוּ מְרֵאִית דָּם.
וְהָא מְרֵאִית דָּם הֵתֵם כְּנוֹתֵן טְפָה הֵכָא אַפ"ה רֵאשׁוֹן רֵאשׁוֹן בְּטָל.

י"ל דְהֵתֵם לְעַנְיָן קְדָשִׁים בְּטָל אַבְל לְעַנְיָן אִיסוּרִין לֹא בְטָל וְכִדְאָמְרֵי הֵתֵם עֲלָה דְהֵהִיא
וּלְעַנְיָן כְּסוּי הַדָּם אִינוּ כֵּן דְאִין דְחוּי אֶצְל מְצוֹת הִלְכָּהּ לְעַנְיָן אִיסוּרִין נְמִי אִינוּ כֵּן דְגַבִּי
קְדָשִׁים הָיִ טַעְמָא מְשׁוּם דְכִינּוֹן דְנִדְחָה אִינוּ חֲזַר וְנִעוּר אַבְל לְגַבִּי מְצוֹת וְאִיסוּרִין כִּינּוֹן
שְׂיֵישׁ בּוּ כְּשִׁיעוּר לְבִסוּף חֲזַר וְנִעוּר: תָּם וְנִשְׁלַם שְׂבַח לְאֵל בּוֹרָא עוֹלָם: